

STRATEGIA ROZWOJU GMINY BORZECZÓW

DO 2030
ROKU

Gmina
BORZECZÓW

Strategia Rozwoju Gminy Borzechów do 2030 roku, sporządzona została przez firmę EuroCompass Sp. z o.o. na podstawie umowy 48/2023/INFR/ŁS.

Wykonawca zewnętrzny:

Agnieszka Jaskorzyńska

Patryk Pawluczuk

Ryszard Boguszewski

Spis treści

1. WPROWADZENIE.....	3
1.1. Metodyka prac nad strategią.....	3
2. PODSUMOWANIE DIAGNOZY GMINY.....	6
Wymiar społeczny.....	6
Wymiar gospodarczy	11
Wymiar przestrzenno-środowiskowy.....	13
Wymiar instytucjonalny	16
2.1. Analiza SWOT	18
3. WIZJA, MISJA I CELE ROZWOJU.....	23
3.1. Wizja i misja	23
3.2. Cele strategiczne i operacyjne	24
3.3. Kierunki działań Gminy Borzechów wraz z harmonogramem planowanych przedsięwzięć	26
CEL STRATEGICZNY 1. Rozwój lokalnej przestrzeni z poszanowaniem środowiska naturalnego.....	26
CEL STRATEGICZNY 2. Zrównoważony rozwój gospodarczy.....	38
CEL STRATEGICZNY 3. Wzrost kapitału społecznego.....	42
3.4. Oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz wskaźniki ich osiągnięcia.....	47
4. WYMIAR PRZESTRZENNY POLITYKI ROZWOJU GMINY BORZECZÓW	51
4.1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz ustaleń i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie.....	51
Główne uwarunkowania rozwoju przestrzennego Gminy Borzechów	51
Uwarunkowania środowiska przyrodniczego w modelu funkcjonalno-przestrzennym – system powiązań przyrodniczych	52
Uwarunkowania środowiska kulturowego w modelu funkcjonalno-przestrzennym	54
Struktura osadnicza i połączenia komunikacyjne w modelu funkcjonalno-przestrzennym	56
Użytkowanie terenu	60
Uwarunkowania infrastruktury technicznej i społecznej	61
Zamierzenia rozwojowe planowania na podstawie modelu funkcjonalno-przestrzennego	62
Zasady kształtowania struktur funkcjonalno-przestrzennych na terenie Gminy Borzechów	69
4.2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Borzechów.....	70

4.3. Obszary strategicznej interwencji strategii rozwoju województwa lubelskiego.....	79
5. SYSTEM REALIZACJI I FINANSOWANIE STRATEGII	85
5.1. Proces wdrażania Strategii wraz z wytycznymi do sporządzenia dokumentów wykonawczych.....	85
Instytucjonalna struktura systemu realizacji strategii	86
Mechanizmy i instrumenty realizacji Strategii.....	88
5.2. Ramy finansowe Strategii.....	89
5.3. Proces monitoringu, ewaluacji i aktualizacji Strategii	92
5.4. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	101
6. ZGODNOŚĆ STRATEGII Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI	104
6.1. Zgodność z dokumentami wyższego rzędu.....	104
6.2. Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku i wyznaczonymi obszarami strategicznej interwencji.....	106
6.3. Zgodność z dokumentami Gminy Borzechów.....	109
7. SPIS RYCIN, TABEL I WYKRESÓW	112
SPIS RYCIN	112
SPIS WYKRESÓW.....	112
SPIS TABEL.....	112
8. ZAŁĄCZNIKI.....	114

1. WPROWADZENIE

Istotą zapewnienia rozwoju społeczno-gospodarczego jednostek terytorialnych jest prowadzenie właściwej polityki lokalnej, która uwzględnia zarówno walory i silne strony analizowanego obszaru, jak również zdefiniowane problemy oraz hierarchię działań pod względem ich efektywności. Ważny w tym kontekście jest także stopień akceptacji społecznej dla planowanych kierunków działań. Sprostanie temu wyzwaniu wiąże się z podejmowaniem szeregu decyzji, ważnych dla lokalnej społeczności.

Efektywne zarządzanie zapewni wieloletni plan działań (strategia), który wskazuje wizję rozwoju obszaru za pomocą przyjętych założeń strategicznych oraz określa cele i dalekosiężne kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego. Przedstawia również działania (projekty inwestycyjne i społeczne), które mają na celu dążenie do optymalnego wykorzystania potencjałów oraz hamowania problemowych zjawisk.

Dokument strategii ma za zadanie pomóc lokalnym władzom w podejmowaniu decyzji oraz rozwiązywaniu problemów, wynikających z uwarunkowań przestrzennych, infrastrukturalnych, ekonomicznych, społecznych i środowiskowych, jak również w racjonalnym organizowaniu przyszłych działań. Spełnia ponadto funkcję informacyjną, prezentując zamierzenia władz lokalnych oraz możliwości udziału i współpracy w realizacji wspólnych zadań. Oferta skierowana jest zarówno do partnerów społecznych, samorządowych i gospodarczych, jak również do mieszkańców gminy. Jednocześnie wyróżnić należy walor edukacyjny strategii, która wskazuje uwarunkowania rozwoju obszaru i dąży do integracji społeczeństwa wokół rozwiązywania kluczowych problemów oraz realizacji przyjętych celów.

Strategia Rozwoju Gminy Borzechów do 2030 roku jest głównym i najważniejszym dokumentem przedmiotowej jednostki samorządu terytorialnego, który wyznacza kluczowe, długoterminowe cele i kierunki rozwoju. Z założenia, dokument obejmuje lata 2024 – 2030. Przyjęcie takiego horyzontu czasowego jest zgodne z zaleceniami planistycznymi oraz pozwala na dostosowanie Strategii do wymogów, wynikających z obowiązującej perspektywy finansowej Unii Europejskiej.

Podstawą realizacji Strategii Rozwoju Gminy Borzechów do 2030 roku jest założenie maksymalnego wykorzystania (szeroko rozumianych) wewnętrznych zasobów przestrzennych, infrastrukturalnych, ekonomicznych, społecznych i środowiskowych, w tym potencjału miejscowych podmiotów gospodarczych. Dokument bazuje na dokładnej inwentaryzacji istniejących zasobów Gminy oraz wskazuje, jak te zasoby efektywnie wykorzystać w dalszym rozwoju jednostki.

1.1. Metodyka prac nad strategią

Prace nad Strategią Rozwoju Gminy Borzechów do 2030 roku bazowały na wykorzystaniu szeregu wzajemnie uzupełniających się metod i modeli partycypacyjno-eksperymentalnych oraz prac analitycznych. Zastosowane formy pracy pozwoliły na szeroki udział władz, a także zapewniły aktywny udział społeczności lokalnej w weryfikowaniu celów Strategii i określaniu sposobu ich

realizacji. Dzięki takiemu modelowi możliwe było połączenie potencjału mieszkańców, biorących czynny udział w życiu społecznym, z wiedzą i doświadczeniem ekspertów.

Prace analityczne, prowadzone na etapie sporządzania niniejszego dokumentu sprowadzają się głównie do: badania danych zastanych, ankietyzacji mieszkańców Gminy, analiz strategicznych czy spotkań warsztatowych z przedstawicielami instytucji oraz przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi.

Struktura Strategii obejmuje zasadną całość, składającą się z trzech części: analityczno-diagnostycznej, strategicznej oraz wdrożeniowej.

Część diagnostyczna zawiera analizę najważniejszych potencjałów i mocnych stron ośrodka, które powinny stanowić podstawę do jego dalszego rozwoju. Ponadto, identyfikuje również szereg słabości i problemów, które należy we właściwy sposób zaadresować i dążyć do ich ograniczenia lub rozwiązania. W analizie skupiono się na sześciu głównych aspektach rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy, z uwzględnieniem uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych:

- ♦ uwarunkowania wynikające z położenia administracyjnego,
- ♦ środowisko przyrodnicze i walory kulturowe,
- ♦ potencjał społeczny i jakość życia mieszkańców (obecne trendy demograficzne oraz dostępność infrastruktury społecznej),
- ♦ uwarunkowania gospodarcze (rolnictwo, przedsiębiorczość i potencjał do rozwoju turystyki),
- ♦ infrastruktura komunikacyjna i techniczna (wodno-kanalizacyjna, gazowa, elektroenergetyczna),
- ♦ jakość rządzenia w Gminie.

Do głównych źródeł informacji należały dane Głównego Urzędu Statystycznego, dane z Urzędu Gminy oraz informacje dostępne na stronie internetowej Gminy Borzechów, jak również inne dokumenty planistyczne. Analizę przedstawiono w ujęciu statycznym, który polega na przedstawieniu wartości wybranego wskaźnika w roku 2022 oraz dynamicznym, opierającym się na ukazaniu zmiany w stosunku do roku bazowego (2012). Aby zapewnić spójność analizy przyjęto, że podstawowym okresem odniesienia będzie rok 2022 (lub 2021 w przypadku braku danych za rok 2022). W przypadku, gdy dostępne były już aktualniejsze dane, które w głównej mierze pochodziły z bazy Urzędu Gminy Borzechów oraz innych instytucji publicznych, przedstawiono również dane za rok 2023.

Prezentując dane, posłużono się perspektywą porównawczą – sytuacja na obszarze Gminy Borzechów przedstawiona została na tle województwa lubelskiego oraz powiatu lubelskiego. Dodatkowo, w dokumencie dokonano przyrównania Gminy do czterech innych ośrodków z terenu województwa lubelskiego, charakteryzujących się zbliżoną liczbą mieszkańców oraz przynależących do tej samej grupy funkcjonalnej:

- ♦ Wysokie,
- ♦ Wilkołaz,
- ♦ Chodel.

Podsumowanie części diagnostycznej stanowi rozdział 2 niniejszego dokumentu, który został przygotowany w oparciu o przeprowadzoną analizę SWOT oraz rozważania na temat głównych potencjałów i barier rozwojowych Gminy.

Na kolejnym etapie tworzenia Strategii sformułowano wizję i misję rozwoju Gminy Borzechów, obowiązujące do 2030 roku oraz określono cele strategiczne i operacyjne, które prowadzą do spełnienia założeń przyjętej wizji. Wyznaczone zostały ponadto najważniejsze kierunki działań, umożliwiające rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów oraz efektywne wykorzystanie potencjałów ośrodka.

W przedmiotowej Strategii zaprezentowany został również model docelowej struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Borzechów, będący zobrazowaniem spodziewanych i zaplanowanych w dokumencie procesów rozwoju oraz ich wpływu na kształtowanie się struktur przestrzennych.

W części realizacyjnej Strategii opracowano system wdrażania dokumentu oraz jego monitoringu i ewaluacji. Określone zostały jednostki odpowiedzialne za proces wdrożeniowy i wskaźniki monitorujące, służące ocenie realizacji założonych zadań.

Załącznikiem nr 3 do Strategii jest opis procesu konsultacji i partycypacji społecznej, czyli aktywności mieszkańców we współtworzeniu koncepcji rozwoju Gminy. Zostały tu przedstawione wnioski z uwag zgłoszonych przez lokalną społeczność.

Przy opracowaniu strategii założono, że powinna być ona zgodna ze schematem „SMART”. Z tego powodu wyznaczone cele muszą być specyficzne (Specific), mierzalne (Measurable), uzgodnione (Agreed), wykonalne (Real) i określone w czasie (Timed).

2. PODSUMOWANIE DIAGNOZY GMINY

Szczegółowa diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej oraz przestrzennej Gminy Borzechów zawarta jest w odrębnym dokumencie. Poniżej przedstawiono podsumowanie owej diagnozy i wnioski z niej wynikające, a także analizę SWOT, obejmującą syntezę zjawisk i czynników rozwojowych, w tym problemów, barier oraz potencjałów i szans rozwoju Gminy. Zaprezentowane poniżej wnioski z diagnozy zostały przedstawione w układzie czterech wymiarów: społecznym, gospodarczym, przestrzenno-środowiskowym oraz instytucjonalnym.

Wymiar społeczny

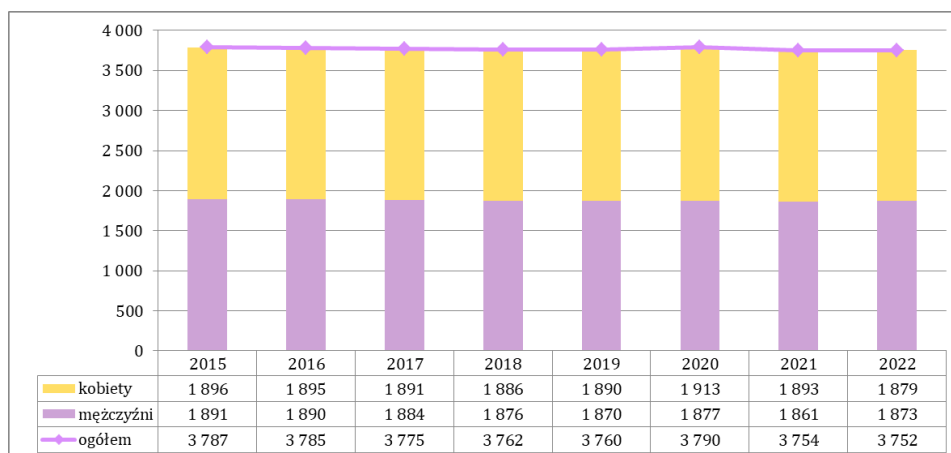
Wymiar społeczny Gminy Borzechów analizowano pod kątem: stanu ludności i procesów demograficznych, mieszkalnictwa, edukacji, sportu i kultury, działalności organizacji pozarządowych, aktywności obywatelskiej, bezpieczeństwa publicznego oraz ochrony zdrowia i opieki społecznej.

Według danych za rok 2022 Gminę Borzechów zamieszkuje 3791 osób (wg danych GUS o 39 osób mniej). Pod względem liczebności jest to drugi najmniejszy ośrodek w powiecie lubelskim. Wskaźnik gęstości zaludnienia wynosi tu 55,6 os./km².

Liczebność mieszkańców ośrodka utrzymuje się na niezmiennym poziomie na przestrzeni lat. W ciągu ostatniej dekady poziom zaludnienia Gminy Borzechów zmniejszył się o 44 osoby, czyli około 1%. W międzyczasie odnotowano dwa nieznaczne wzrosty, jednakże bez większego wpływu na ogólną tendencję.

Gmina Borzechów jest jednostką, w której nie występuje dysproporcja płci – liczba kobiet zamieszkałych w granicach jednostki nieznacznie przewyższa liczbę miejscowych mężczyzn. Ów stan utrzymuje się od ponad dekady. W 2022 r. społeczność lokalna składała się z dokładnie 1879 pań oraz 1873 panów, co daje stosunek około 50,1% do 49,9% ogółu mieszkańców. Wskaźnik feminizacji wynosi obecnie 100.

Wykres 1. Liczba ludności w Gminie Borzechów w latach 2015-2022

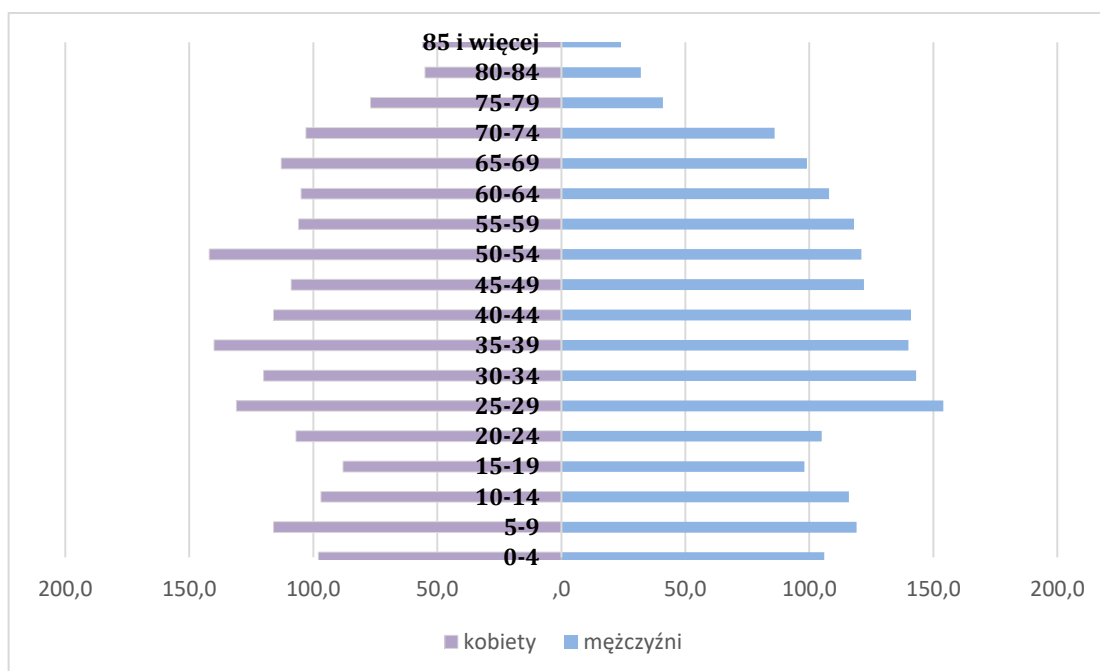

źródło: Urząd Gminy Borzechów

Pomimo braku wyraźniej zmiany liczby ludności faktycznie zamieszkałej na terenie Gminy, w badanym okresie odnotowano spadki w ruchu naturalnym (wartości przyrostu naturalnego poniżej 0). Według najnowszych danych GUS, przyrost naturalny na terenie Gminy Borzechów wynosi -11. Saldo migracji w 2022 roku wyniosło 4 osoby. Dominujące na przestrzeni lat ujemne wartości salda migracji świadczą o wyludnianiu się Gminy czasowo bądź na stałe. To niekorzystne zjawisko wpływa na spadek liczby ludności i kształtuje rozwój demograficzny Gminy Borzechów.

W strukturze wiekowej Gminy Borzechów dominują osoby z przedziału 25-59 lat. Duży odsetek stanowią również osoby w przedziale wiekowym 5-9 lat. Zauważyć można jednak zwężającą się podstawę piramidy wieku, co oznacza, że coraz mniejszy udział populacji stanowią dzieci, co jest sytuacją niepożądaną i świadczy o zachodzącym procesie starzenia się społeczeństwa. W grupach wiekowych od 25-64, widoczna jest znaczna przewaga mężczyzn nad kobietami.

Wykres 2. Ludność według płci i wieku w Gminie Borzechów w 2022 roku

źródło: Baza Danych Lokalnych GUS

Wzrost udziału osób starszych w społeczności Gminy wpływa nie tylko na stan ekonomiczny obszaru, lecz także na sytuację społeczną i konieczność prowadzenia działań, zmierzających do zabezpieczenia różnego rodzaju potrzeb, związanych z organizacją systemu wsparcia i przystosowania przestrzeni do potrzeb coraz liczniejszej grupy seniorów. Pociąga to za sobą ponadto wzrost wydatków na świadczenia w formie usług opiekuńczych, wsparcia w naturze jak i pomocy instytucjonalnej, co wymusza dostosowanie polityki senioralnej do potrzeb mieszkańców Gminy.

Ważne staje się również budowanie różnych form zachęty dla młodego pokolenia, wpływających na wzrost ich uczestnictwa w życiu społecznym. Brak działań aktywizacyjnych i integracyjnych dla ludzi młodych może powodować ich wykluczenie i w efekcie migrację poza obszar Gminy.

Wzrost populacji osób starszych nie jest jednak utożsamiany jedynie z nawarstwiającymi się problemami i zagrożeniem dla stabilności porządku społecznego czy ekonomicznego.

Dynamiczny proces starzenia społeczeństwa staje się również impulsem do rozwoju innowacyjnych rozwiązań oraz adaptacji już istniejących, które mają na celu ułatwienie codziennego funkcjonowania osób starszych. Niewątpliwie Gmina Borzechów posiada olbrzymi potencjał do rozwoju usług i produktów skierowanych do osób w wieku 60+. Srebrna gospodarka na tym obszarze ma szansę stać się jednym z kluczowych sektorów gospodarki lokalnej.

Do roku 2030 prognozuje się, że liczba ludności Gminy Borzechów będzie maleć, przy czym tempo tego spadku będzie stałe. Szacowana liczba ludności Gminy w 2030 r. to 3691 mieszkańców, jest to wartość niższa o 100 w porównaniu do roku 2022 (spadek o 2,63%). Obserwując trendy dla powiatu lubelskiego szacowany ubytek liczby ludności w Gminie jest niewielki, zatem prognozy przedstawiają optymistyczną sytuację. Warto zwrócić uwagę jednak, że korzystniejsze prognozy do roku 2030 przypisane są gminom sąsiadującym z miastem wojewódzki (przedmieścia, które stanowią sypialnie dla miasta).

Zasób mieszkaniowy Gminy Borzechów ulega stopniowej poprawie. Jak podaje GUS, z końcem 2022 r. w granicach jednostki znajdowało się dokładnie 1128 mieszkań oraz 5261 izb. Średnia powierzchnia użytkowa tychże lokali wyniosła wówczas 106,1 m². W ciągu ostatniej dekady odnotowano wzrost owego wskaźnika na poziomie niecałego 1%. Wskaźnik średniej liczby osób przypadających na 1 mieszkanie w 2022 r. wyniósł 3,37 i zmalał w porównaniu do 2012 roku o prawie 0,5.

Według danych z Urzędu Gminy od 2020 roku w mieszkaniowym zasobie gminy znajduje się tylko jedno mieszkanie komunalne w Borzechowie, o łącznej powierzchni użytkowej wynoszącej 26 m².

Stan wyposażenia mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne na terenie jednostki jest na średnim poziomie. Według danych GUS, w 2022 r. dostęp do sieci wodociągowej posiadało 90,5% mieszkań. Na przestrzeni ostatniej dekady wartość ta wzrosła o 1,7 pp. Spośród wszystkich domów mieszkalnych na terenie Gminy, 76,3% wyposażonych jest w łazienkę, a 75,7% wyposażonych jest w system centralnego ogrzewania.

Istniejąca infrastruktura edukacyjna na obszarze Gminy Borzechów pozwala na zaspokojenie podstawowego zapotrzebowania w dziedzinie edukacji. Usługi z zakresu wychowania przedszkolnego na omawianym obszarze świadczą dwa podmioty: Przedszkole w Borzechowie oraz Punkt Przedszkolny oraz oddział przedszkolny w szkole podstawowej w Kłodnicy Dolnej. Natomiast zakres edukacji podstawowej realizowane były również w dwóch placówkach: w Publicznej Szkole Podstawowej im. Kazimierza Rasławskiego w Borzechowie oraz w Szkole Podstawowej im. Obrońców Polskości w Kłodnicy Dolnej.

Mieszkańcy bardzo pozytywnie oceniają dostęp i jakość szkolnictwa na poziomie podstawowym (ponad 77% pozytywnych odpowiedzi). Identyfikacja przedstawia się opinia mieszkańców odnośnie edukacji przedszkolnej.

W ostatnim kwartale 2022 roku wychowaniem przedszkolnym objęte było łącznie 98 dzieci z terenu Gminy, co stanowi 62,4% dzieci w tym wieku. Do szkół podstawowych natomiast uczęszczało w sumie 237 uczniów, co stanowiło 71,39% dzieci w tym wieku. Taki stan rzeczy

nasuwa dwojaki wniosek – w placówkach publicznych na terenie Gminy Borzechów może być zbyt mało miejsc, względem rzeczywistego zapotrzebowania, bądź też niewielkie jest zainteresowanie rodziców ofertą edukacyjną przedszkoli i szkół gminnych. Brak szkół średnich na terenie gminy zmusza młodszych mieszkańców do korzystania z placówek w Lublinie, Bełżycach i Kraśniku.

Jakość infrastruktury edukacyjnej w Gminie Borzechów uznaje się za dobrą i dostosowaną do potrzeb lokalnej społeczności, a jej stan jest na bieżąco poprawiany. Dzieci z całego obszaru są dowożone do szkół za pomocą prywatnych przewoźników - dowozu organizowanego przez gminę.

Organizacją pozarządową zajmującą się podnoszeniem poziomu kulturalnego oraz sportowego członków klubu i zawodników, organizowaniem czasu wolnego dzieciom, młodzieży i osobom dorosłym oraz budowaniem więzi społecznych wśród mieszkańców jest Gminny Klub Sportowy „PERŁA” Borzechów. Klub realizuje zadania w zakresie wychowania młodszych mieszkańców poprzez kulturę fizyczną, organizację imprez sportowych masowych, organizację czasu wolnego w Gminie Borzechów. Drużyna uczestniczy w rozgrywkach klasy A grupy Lublin I.

Działalność z zakresu kultury w Gminie Borzechów prowadzi samorządowa instytucja kultury - Gminna Biblioteka Publiczna w Borzechowie, która swoją działalność opiera na współpracy z instytucjami, placówkami oświatowymi, organizacjami społecznymi oraz na aktywności społecznej mieszkańców gminy.

Mieszkańcy korzystnie oceniają dostęp do infrastruktury kultury i rozrywki (45,16% odpowiedzi „dobry” i 41,94% odpowiedzi „przeciętny”. Szczególnie pozytywnie oceniają jakość działalności domu kultury i bibliotek (77% pozytywnych odpowiedzi).

Dużym wsparciem dla Gminnej Biblioteki w organizacji życia kulturowego mieszkańców Gminy Borzechów jest Stowarzyszenie Centrum Artystyczne Teatr w Remizie działające od 2011 roku. Ponadto w Gminie Borzechów od 2007 roku działa Młodzieżowa Orkiestra Dęta, do której należą dzieci i młodzież z terenu ośrodka. Orkiestra kontynuuje tradycje Strażackiej Orkiestry Dętej, która działała przez ponad 50 lat, występuje podczas uroczystości gminnych oraz gmin sąsiednich, bierze udział w konkursach.

Organizacje pozarządowe stanowią istotny element społeczeństwa obywatelskiego. W Gminie Borzechów w 2021 roku zarejestrowanych było 20 organizacji pozarządowych. W kolejnych latach ta liczba stopniowo wzrastała. W stosunku do roku 2015 wartość ta zmieniła się o 4 jednostki (20%). Na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat obserwuje się stałą tendencję wzrostową, co jest zjawiskiem pozytywnym i pożądanym.

Aktywność obywatelską zmierzyć można analizując frekwencję wyborczą. Ów wskaźnik pozwala ocenić stopień świadomości demokratycznej obywateli, ich uczestnictwo w rządzeniu oraz wpływ na procesy decyzyjne w państwie, regionie i środowisku lokalnym. W odniesieniu do wyników ostatnich wyborów prezydenckich (2020) stwierdzić należy, że Gmina Borzechów cechuje się średnią aktywnością obywatelską. Zgodnie z danymi Państwowej Komisji Wyborczej na 3 104 osób uprawnionych do głosowania, w placówkach wyborczych stawiło się jedynie 2177 mieszkańców, tj. 70% ogółu.

Nad bezpieczeństwem na terenie Gminy Borzechów czuwa Komenda Miejska Policji w Lublinie, w skład której wchodzi: Komisariat od I do VII Policji w Lublinie, Komisariat Policji w Beżycach, Komisariat Policji w Bychawie, Komisariat Policji w Niemcach oraz Komisariat Policji w Niedrzewicy Dużej. Gmina Borzechów stanowi ósmy rejon i jest bezpośrednio prowadzony przez komisariat w Beżycach. O sprawnie działający system ratowniczo-gaśniczy w Gminie Borzechów dbają: Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Lublinie (JRG Beżyce) oraz Ochotnicze Straże Pożarne, zlokalizowane w 11 miejscowościach na terenie jednostki.

Najwięcej wykroczeń odnotowywanych na terenie Gminy Borzechów dotyczy występów przeciwko mieniu. W 2021 roku, wskaźnik przestępstw stwierdzonych przez Policję w zakończonych postępowaniach przeciwko mieniu na 10 000 mieszkańców wyniósł aż 37,9. Dla porównania, w tym samym okresie wartość przedmiotowego wskaźnika przeciwko życiu i zdrowiu człowieka była równa 1,7. Przestępstwa drogowe uplasowały się wówczas na poziomie 17,5.

Rozkład wartości ww. wskaźnika w czasie pozwala zauważyć pozytywny fakt intensywnego spadku przestępczości skierowanej przeciwko mieniu w ostatnich latach. Od 2018 roku liczba wykroczeń w tej grupie ulega zmniejszeniu.

Warto podkreślić fakt, iż ponad 80% mieszkańców podczas ankietyzacji pozytywnie oceniło stan poczucia bezpieczeństwa.

Leczenie pacjentów w granicach Gminy Borzechów opiera się o usługi z zakresu ambulatoryjnej opieki zdrowotnej. Według ogólnodostępnych danych, w 2022 roku na terenie ośrodka funkcjonowały dwa ośrodki zdrowia, z czego żadna nie podlegała samorządowi terytorialnemu. Były to: Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej nr 1 w Beżycach prowadzący Gminny Ośrodek Zdrowia w miejscowości Borzechów-Kolonia oraz Wiejski Ośrodek Zdrowia w miejscowości Kłodnica Dolna. Mieszkańcy mogą ponadto skorzystać z usług jednego gabinetu stomatologicznego zlokalizowanego w miejscowości Borzechów-Kolonia oraz w Kłodnicy Dolnej. Inne świadczenia z zakresu specjalistycznej opieki zdrowotnej dostępne są w mieście Lublin jak również w gminach sąsiednich. Tam też znajduje się najbliższe szpitala.

Jak podaje GUS, w całej Gminie działa tylko jedna apteka, zlokalizowana jest w miejscowości Borzechów-Kolonia. Dokonując przeliczenia liczby osób zamieszkałych na terenie jednostki, w stosunku do działających aktualnie aptek, otrzymuje się wynik 3 754 os. (co jest równe liczbie mieszkańców gminy w 2021 roku). Stan ten oznacza duże obciążenie placówek farmaceutycznych, których liczba jest nieadekwatna do potrzeb społeczności lokalnej.

Mieszkańcy przeciętnie oceniają dostęp do podstawowej opieki medycznej (42% odpowiedzi „przeciętny” a 35,5% odpowiedzi „dobry”). Gorzej oceniono natomiast dostęp do specjalistycznej opieki medycznej (ponad 50% odpowiedzi „zły” i „bardzo zły”).

Zadania w zakresie pomocy społecznej – zarówno własne jak i zlecone – realizowane są na terenie jednostki przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej z siedzibą w Borzechowie. Do najczęstszych powodów dotychczas udzielanej pomocy należą: ubóstwo, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, bezrobocie i długotrwała lub ciężka choroba.

Specyficzną formą opieki instytucjonalnej są żłobki. Placówki te zapewniają pieczę nad małymi dziećmi od ukończenia 20 tygodnia do 3 roku życia. Na obszarze Gminy Borzechów nie działa taki obiekt. Najbliższy żłobek położony jest w Kraśniku, Bełżycach i Niedrzwicy Dużej.

Wymiar gospodarczy

W ramach diagnozy sfery gospodarczej analizie poddano następujące zagadnienia: atrakcyjność inwestycyjną Gminy, przedsiębiorczość jej mieszkańców, rynek pracy, sektor turystyczny oraz rolnictwo.

Szczegółowa analiza sfery gospodarczej Gminy Borzechów pozwoliła wysnuć wniosek, iż jednostka charakteryzuje się stosunkowo mocno ograniczoną atrakcyjnością i bardzo niskim potencjałem inwestycyjnym województwa lubelskiego. Gmina Borzechów zlokalizowana jest w podregionie lubelskim, który ma generalnie przeciętny potencjał do rozwoju nowych funkcji (zwłaszcza przemysłu).

Na obszarze Gminy Borzechów nie wyznaczono jak dotąd żadnej specjalnej strefy ekonomicznej. Jednak, JST prowadzi systemy zachęt w postaci zwolnień podatkowych dla inwestorów, tworzących nowe miejsca pracy. W granicach ośrodka nie wyznaczono terenów inwestycyjnych, wolnymi terenami dysponują jedynie prywatni przedsiębiorcy. Wszystkie te działania są jednak niewystarczające i nie mają przełożenia na szeroko pojętą atrakcyjność inwestycyjną obszaru.

Na przestrzeni ostatniej dekady liczba podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Borzechów wzrosła, co jest korzystne z punktu widzenia rozwoju ekonomicznego jednostki. Od roku 2012 przybyło aż 65 przedsiębiorstw, co oznacza wzrost o niemalże 40%. Według stanu na rok 2022, w granicach ośrodka działały 246 podmioty gospodarki narodowej, z czego 4 należały do sektora publicznego, zaś 239 reprezentowało sektor prywatny. W systemie REGON zarejestrowanych było wówczas aż 199 podmiotów, prowadzonych przez osoby fizyczne (pozostałe stanowiły podmioty działające w oparciu o Kodeks spółek handlowych oraz stowarzyszenia i fundacje).

Stale rosnąca liczba podmiotów gospodarczych nie przekłada się jednak na poprawę pozycji Gminy Borzechów wśród gmin powiatu lubelskiego. Wskaźnik lokalnej przedsiębiorczości, liczony jako liczba przedsiębiorstw przypadająca na 1000 mieszkańców ośrodka, wynosi tu 66 i – razem z obszarem wiejskim Wysokie i Zakrzew – jest najniższy w powiecie.

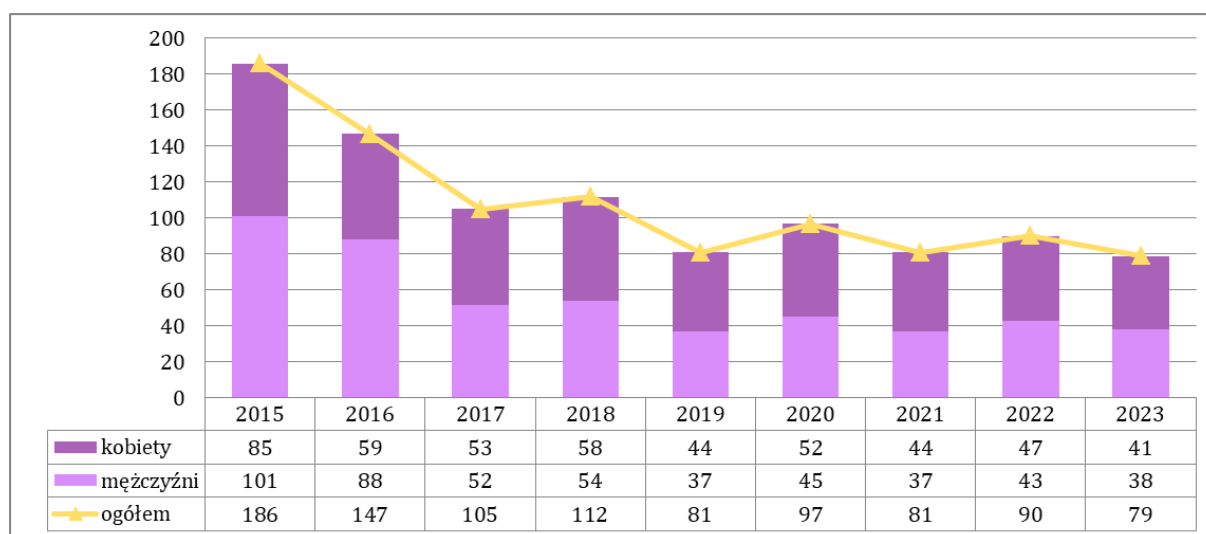
Podstawową dziedziną działalności przedsiębiorstw na terenie Gminy Borzechów jest budownictwo oraz handel, zarówno hurtowy jak i detaliczny. Znaczącą rolę w lokalnej gospodarce odgrywają także: pozostała działalność usługowa oraz przetwórstwo przemysłowe. Należy wspomnieć również o podmiotach działających profesjonalnie, naukowo i technicznie oraz w sekcji transport i gospodarka magazynowa.

W strukturze wielkościowej dominują mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające do 9 osób. Ich liczba wg danych na 2022 r. wyniosła 243, tj. 98,7% ogółu podmiotów gospodarczych. Pozostałe 1,3% to małe firmy, liczące od 10 do 49 pracowników. W Gminie Borzechów nie funkcjonuje obecnie żadne większe przedsiębiorstwo, które zapewniłoby 50 lub więcej miejsc pracy.

Rynek pracy w Gminie Borzechów rozwija się stosunkowo dobrze. W 2022 r. w granicach Gminy Borzechów pracowały łącznie 1474 osoby, z czego 46% stanowiły kobiety. Generalnie, na przestrzeni ostatniej dekady trend dot. podejmowania zatrudnienia w Gminie był dodatni.

Poziom bezrobocia w Gminie Borzechów stopniowo maleje. Tendencja ta utrzymuje się już, od co najmniej dekady. Na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat obserwuje się ogólną tendencję spadkową dot. liczby zarejestrowanych bezrobotnych. Jak podaje Powiatowy Urząd Pracy w Lublinie, na koniec 2022 r. na terenie Gminy zarejestrowanych było 90 osób bezrobotnych. Według danych na rok 2022, w Gminie Borzechów mieszkało 47 zarejestrowanych bezrobotnych kobiet oraz 43 mężczyzn. Wartość ta była jedną z najniższych w powiecie – zaraz za gminą Zakrzew i Krzczonów.

Wykres 3. Bezrobotni zarejestrowani wg płci w Gminie Borzechów

źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Na obszarze Gminy Borzechów poważnym problemem jest tzw. bezrobocie ukryte, zwane również utajonym lub agrarnym. Niestety ogólnodostępne informacje, dotyczące liczby osób bezrobotnych, bazują głównie na osobach poszukujących pracy, zarejestrowanych w Powiatowych Urzędach Pracy, w związku, z czym trudno jest wykazać istniejący problem w oparciu o analizę danych zastanych.

Stopa bezrobocia jest jednym z podstawowych wskaźników oceny stanu lokalnej gospodarki. Jej wysoka wartość może być spowodowana wieloma czynnikami, np. opóźnieniem czasowym procesów dostosowawczych na rynku pracy, długotrwałym i nieefektywnym poszukiwaniem zatrudnienia czy procesem zmiany kwalifikacji przez część społeczeństwa zgodnie z zapotrzebowaniem. W związku z tym, że wysoka stopa bezrobocia spowalnia wzrost gospodarczy, w Gminie Borzechów bardzo ważna jest walka z bezrobociem poprzez pozyskiwanie nowych inwestorów, stwarzanie atrakcyjnych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej, jak również organizowanie szkoleń i kursów dla bezrobotnych.

Podstawowym sektorem gospodarki w Gminie Borzechów jest rolnictwo. Rolnicza przestrzeń produkcyjna, zajmuje 88% całkowitej powierzchni ośrodka, co przekłada się na 5965 ha (ok. 99% z tego stanowią użytki rolne w dobrej kulturze). Lesistość rejonu kształtuje się na poziomie poniżej 10% (644 ha). Łąki i pastwiska zajmują niecałe 3,3% terenu. Rolnictwo w obrębie Gminy Borzechów nie posiada wyraźnego profilu specjalizacji produkcyjnej, dominuje tu uprawa

pszenicy, ziemniaków i buraków cukrowych. W rejonie Ludwinowa rozwija się sadownictwo. Gmina Borzechów stwarza bardzo dobre warunki do rozwoju rolnictwa ekologicznego, dlatego też jej władze powinny dołożyć wszelkich starań, aby tego typu działalność rolnicza mogła się rozwijać.

Na terenie Gminy Borzechów w strukturze agrarnej największy udział mają gospodarstwa małe (do 5 ha), co związane jest bezpośrednio ze stosowanymi tu tradycyjnymi formami upraw. Prognozuje się jednak, że stan ten będzie się stopniowo zmieniał, w miarę automatyzacji pracy na roli.

Ofertę turystyczną Gminy Borzechów budują walory przyrodniczo-krajobrazowe oraz kulturowe. Krajobraz Gminy Borzechów kształtują rozległe tereny Równiny Bełżyckiej przechodzące w łagodne pagórki Wzniesień Urzędowskich. Atutem obszaru jest źródło Chodelki, przepływające przez teren dawnego parku przydworskiego w miejscowości Kłodnicy Dolnej. Od 1990 roku tereny te weszły w skład Chodelskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Woda w Chodelce jest bardzo czysta i dzięki temu powstaje tu wiele stawów hodowlanych i rozwija się wędkarstwo.

Aktywny wypoczynek w granicach ośrodka jest możliwy dzięki miejscowym uwarunkowaniom przyrodniczym, które pozwalają na otwarcie tu licznych, atrakcyjnych tras wędrówek pieszych i rowerowych.

Atrakcjami, które warto zobaczyć w gminie jest zabytkowa zabudowa i obiekty z nimi związane: dwór w Kłodnicy Dolnej, kościół w Kłodnicy Dolnej, staw dworki w Łopienniku i cmentarz wojenny w Łączkach-Pawłówku.

Oferta turystyczna Gminy Borzechów nie jest jednak na tyle atrakcyjna aby przyciągnąć turystę na dłużej niż jeden dzień. Widoczne jest to w braku odpowiedniej bazy noclegowej i gastronomicznej na obszarze gminy. Bliskość ośrodka wojewódzkiego (Lublin) sprawia, że turyści właśnie tam decydują się na najem miejsca noclegowego i skorzystania z usług.

Mieszkańcy przeciętnie lub negatywnie oceniają sferę turystyczną na obszarze Gminy Borzechów. Negatywnie oceniona została baza noclegowa (55% negatywnych odpowiedzi). Przeciętnie wypadają natomiast: baza gastronomiczna (ponad 41% negatywnych odpowiedzi i 32% odpowiedzi „przeciętny”) oraz dostępność i jakość usług turystycznych (ponad 41% negatywnych odpowiedzi i 35% odpowiedzi „przeciętny”).

Wymiar przestrzenno-środowiskowy

Szczegółową diagnozę sfery przestrzenno-środowiskowej opracowano w oparciu o analizę walorów przyrodniczych i kulturowych, stan infrastruktury technicznej m.in.: transportowej, elektroenergetycznej, gazowej czy wodno-kanalizacyjnej oraz polityki przestrzennej prowadzonej w Gminie.

Gmina Borzechów leży na styku dwóch wyraźnie odmiennych krain fizjograficznych. Jej północną część obejmuje Równina Bełżycka, natomiast strona południowa przynależy do Wzniesień Urzędowskich. To zróżnicowane położenie warunkuje złożoność struktury

funkcjonalno-przestrzennej oraz wynikające zeń bogactwo walorów przyrodniczych i krajobrazowych.

Północno-wschodnia część gminy objęta jest Chodelskim Obszarem Chronionego Krajobrazu. Na terenie Gminy Borzechów nie zostały wyznaczone parki narodowe, tak jak w pozostałych gminach powiatu lubelskiego. Brak jest również na terenie Gminy wytyczonych rezerwatów przyrody oraz parków krajobrazowych i użytków ekologicznych. Lokalne systemy ekologiczne to tereny dolin rzecznych i lasów oraz łąk. Na terenie Gminy Borzechów nie zostały wyznaczone pomniki przyrody. Teren Gminy nie jest ponadto objęty obszarem Natura 2000.

Podstawowy szkielet układu komunikacyjnego w granicach Gminy Borzechów tworzą drogi powiatowe, które umożliwiają one dojazd do większych miast w regionie oraz gminne dające możliwość dojazdu do poszczególnych miejscowości i do dróg wyższego rzędu.

Według mieszkańców obecny stan i jakość dróg oceniany jest jako dobry (61,29% udzielonych pozytywnych odpowiedzi). Pozytywne również oceniane są połączenia komunikacyjne z innymi gminami i miastami (łącznie 45,16% negatywnych odpowiedzi „dobry” i 25,81% „bardzo dobry”). Wskazana przez mieszkańców została również dalsza potrzeba rozwoju transportu publicznego (22,60% odpowiedzi) oraz potrzeba budowy i modernizacji istniejących dróg (prawie 58,10% odpowiedzi).

Publiczny transport zbiorowy w Gminie Borzechów zapewniony jest przede wszystkim przez prywatne firmy przewozowe. Na terenie Gminy zlokalizowanych jest 29 przystanków autobusowych a ich układ zapewnia dobrą dostępność dla większości obszarów gminy. Przez obszar Gminy Borzechów nie przebiega linia kolejowa.

Sieć internetowa na terenie Gminy Borzechów jest stosunkowo uboga. Jednostka zajmuje 1299 miejsce w ogólnopolskim rankingu dostępności Internetu stacjonarnego (o przepustowości minimum 30 Mb/s). 75% punktów adresowych ma dostęp do Internetu powyżej 100 Mb/s. Inwestycje realizowane są na terenie całej gminy, gdzie występuje zagęszczenie zabudowy mieszkaniowej. Tam gdzie zabudowa jest rozproszona oraz na terenie miejscowości Majdan Skrzyniecki, Dąbrowa, Białawoda i Kępa znajdują się punkty adresowe bez dostępu do internetu o przepustowości, co najmniej 30 Mb/s.

Właścicielem sieci elektroenergetycznych jest przedsiębiorstwo PGE Dystrybucja Oddział Lublin. Według stanu na dzień 31 grudnia 2023 roku w Gminie Borzechów funkcjonowało 452 punktów oświetlenia ulicznego. Obszar województwa lubelskiego charakteryzuje się wysokim potencjałem energii słonecznej od ok. 1050 – do ok. 1150 kWh/m². W Gminie Borzechów istnieją dogodne warunki do rozwoju energetyki słonecznej.

Zgodnie z Uchwałą Nr XIII/84/20 Rady Gminy właściciele lokali mieszkalnych bądź budynków mieszkalnych z terenu Gminy mogą ubiegać się o dotację celową z jej budżetu. Według danych Urzędu Gminy Borzechów do końca 2022 roku z dotacji skorzystało 142 osoby na realizację zadań polegających na instalacji proekologicznych źródeł ciepła i urządzeń odnawialnych źródeł energii.

Na terenie Gminy Borzechów występuje stosunkowo dobrze rozwinięta infrastruktura gazowa o długości 56,9 km. W 2022 roku do sieci gazowej podłączonych jest 543 gospodarstwa domowe, które zamieszkiwane są przez 2 304 osoby (61,4% mieszkańców Gminy). Dostęp do

sieci gazowej na terenie Gminy Borzechów jest znacznie lepszy od sytuacji na terenie powiatu lubelskiego (56,1% mieszkańców) oraz na terenie województwa lubelskiego (46,8% mieszkańców).

Gmina Borzechów posiada rozbudowaną sieć wodociągową. W 2022 roku z instalacji wodociągowej korzystało 3677 osób, co stanowi 98% ogółu mieszkańców gminy. Jej całkowita długość wynosi w sumie 65,6 km. W granicach ośrodka znajdują się cztery ujęcia wody, w Łączkach-Pawłówku, Borzechowie, Ludwinowie i Kaźmierowie. Biorąc pod uwagę odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej w 2022 roku według danych z GUS Gmina Borzechów uplasowała się na 1 miejscu w powiecie lubelskim.

Dostęp do sieci wodociągowej został w badaniu ankietowym oceniony pozytywnie przez 67% ankietowanych (35,48% udzielonych odpowiedzi „bardzo dobry” oraz 32,26% odpowiedzi „dobry”).

Gmina Borzechów nie posiada zbiorczej sieci kanalizacyjnej. Ścieki z gospodarstw domowych są gromadzone za pomocą indywidualnych systemów kanalizacyjnych z przydomowymi zbiornikami ścieków, które następnie przekazywane są do oczyszczalni ścieków w Bełżycach i Kraśniku. Na terenie Gminy Borzechów w 2022 roku zlokalizowanych jest 133 przydomowych oczyszczalni ścieków oraz 985 zbiorników bezodpływowych.

W 2022 r. z terenu Gminy Borzechów zebrano łącznie 576,15 ton odpadów, w tym 289,28 ton odpadów zmieszanych oraz odpady segregowane. Analizując ilości odpadów od 2018 roku zauważalny jest znaczący wzrost, który związany jest niewątpliwie ze wzrostem zamożności mieszkańców Gminy i zwiększoną dzięki temu konsumpcją. Na obszarze Gminy funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK), do którego mieszkańcy gminy mają również możliwość dostarczania wytworzonych odpadów zbieranych w sposób selektywny.

Gmina Borzechów w 2022 r. osiągnęła 27,69% recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła przy dopuszczalnym poziomie nie mniejszym niż 25%, więc wymóg ten został spełniony.

Mieszkańcy pozytywnie oceniają aktualny system odbioru odpadów z terenu Gminy. 19,35% udzielonych odpowiedzi stanowiła najwyższa ocena „bardzo dobry”, 58,06% stanowiła odpowiedź „dobry”, co przedstawia zadowolenie mieszkańców z obecnego systemu ich zagospodarowywania.

Ład przestrzenny na terenie ośrodka reguluje *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Borzechów*, przyjęte uchwałą nr XVI/91/04 Rady Gminy Borzechów z dnia 29 czerwca 2004 r. i zmieniane wielokrotnie na przestrzeni kolejnych lat. Najnowsza i aktualnie obowiązująca zmiana wprowadzona została uchwałą nr XIII/87/20 Rady Gminy Borzechów z dnia 07 lutego 2020 r.

Gmina Borzechów w pełni objęta jest miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, przyjętym uchwałą nr XIV/86/2000 z dnia 29 sierpnia 2000 r., który na przestrzeni lat wielokrotnie ulegał zmianie (ostatnia w dniu 28.04. 2022 r.).

Układ obecnej sieci osadniczej Gminy Borzechów rozwinął się wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych stanowiących połączenie terenu. Wszystkie miejscowości gminne połączone

są siecią dróg umożliwiających tworzenie wzajemnych więzi gospodarczych. Istniejący układ przestrzenny Gminy charakteryzuje występowanie głównie zwartej zabudowy.

Na terenie Gminy Borzechów przeważa typ zabudowy zagrodowej dopełniony miejscowo zabudową jednorodzinną. Stan techniczny budynków jednorodzinnych w przeważającym odsetku jest średni, dobry lub bardzo dobry, ponieważ większość z nich powstała w ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat. Największe nasycenie budownictwem ludowym występuje jeszcze w Kłodnicy Dolnej, Kępie Kolonii, Kłodnicy Górnej, Majdanie Skrzynieckim i Ludwinowie.

Główną funkcją pełnioną przez Gminę Borzechów jest intensywna funkcja rolnicza. Ze względu na uwarunkowania środowiska przyrodniczego Gmina pełni również role związane z administracją, usługami podstawowymi, gospodarką leśną, turystyką i wypoczynkiem, pomimo bliskiej odległości od dużego ośrodka miejskiego – Lublina.

Mieszkańcy w ankiecie dotyczącej oceny stanu i potencjału Gminy Borzechów mieli możliwość oceny stanu estetyki miejscowości oraz efektywność zagospodarowania przestrzeni w Gminie. Ponad 73% mieszkańców oceniło te aspekty pozytywnie. Jednakże prawie 35,50% ankietowanych wskazało problem dotyczący barier architektonicznych w przestrzeni publicznej, których doświadczają osoby niepełnosprawne. Zatem w tej kwestii należy przestrzeń publiczną modernizować. Mieszkańcy wskazali również potrzebę rozbudowy i modernizacji infrastruktury komunikacyjnej.

W dniu 29 marca 2021 r. Uchwałą nr XXIV/406/2021 Sejmik Województwa Lubelskiego przyjął do realizacji Strategię Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku. Dokument ten stanowi odpowiedź na problemy i wezwania stawiane przed województwem lubelskim. Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego jest podstawą do konstruowania programu rozdysponowania funduszy europejskich w województwie w latach 2021-2027, a także przygotowywania dokumentów niezbędnych dla wykorzystania różnych mechanizmów wsparcia rozwoju regionalnego.

Gmina Borzechów należy do Obszaru Strategicznej Interwencji (OSI) wyznaczonych w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030). OSI Roztocze, w którym znajduje się jednostka, określona została, wraz z gminą Tarnogród, jako nienależąca do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją. Jednakże warto zauważyć, iż na terenie Gminy Borzechów brak jest jakiegokolwiek oddziaływania zarówno krainy geograficznej jak i obszaru strategicznej interwencji Roztocza. Gmina Borzechów ma bliższe związki z Lubelskim Obszarem Metropolitalnym pod względem charakterystyki jak i lokalizacji.

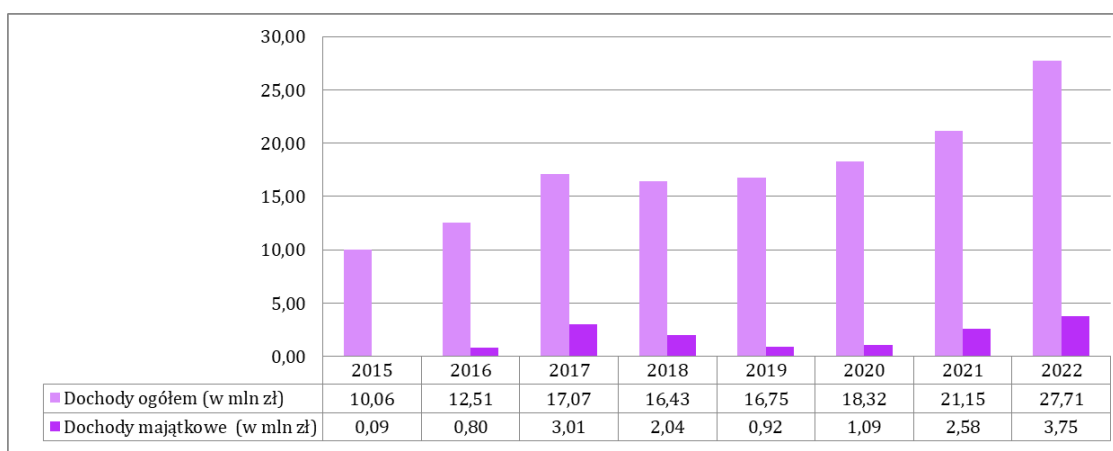
Wymiar instytucjonalny

W ramach diagnozy sfery instytucjonalnej analizie poddano zdolność inwestycyjną Gminy, aktywność w pozyskiwaniu środków zewnętrznych oraz umiejętność nawiązywania współpracy z innymi podmiotami.

Budżet Gminy jest najważniejszym elementem w procesie zarządzania finansami i pozwala na skuteczne zaplanowanie podziału dostępnych środków finansowych. Na przestrzeni ostatniej dekady, dochody Gminy Borzechów utrzymywały stałą tendencję wzrostową. Od 2015 r. kwota wpływów do lokalnego budżetu uległa potrojeniu (wzrost o 175%). Stałe i systematyczne powiększanie się dochodów wynika poniekąd z rozwoju gospodarczego kraju, lecz głównej

przyczyny takiego stanu rzeczy należy dopatrywać się w pojawianiu się możliwości finansowania przedsięwzięć ze środków zewnętrznych.

Wykres 4. Dochody w budżecie Gminy Borzechów

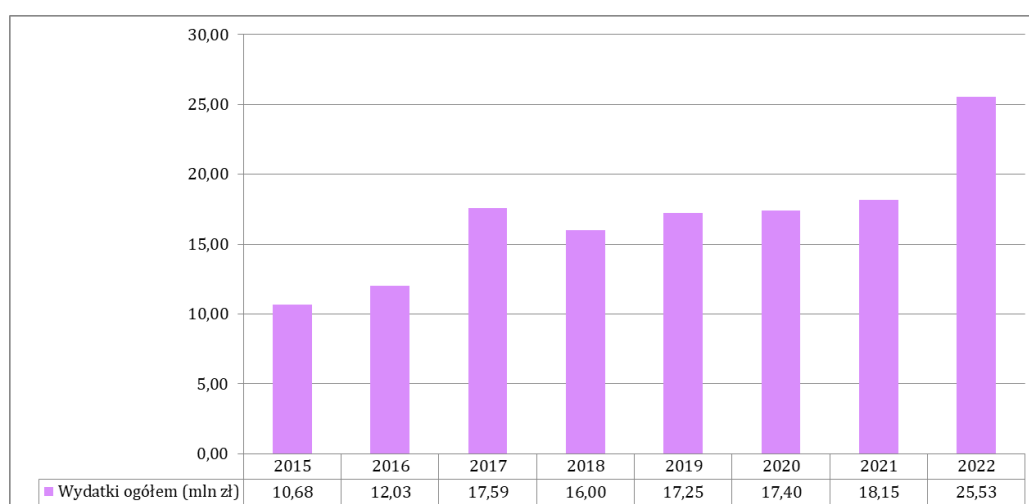

źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Istotną rolę w budżecie gminy pełnią środki pieniężne, posiadane na koniec każdego roku rozliczeniowego. Stanowią one bowiem podstawowe źródło finansowania realizowanych przez jednostkę wydatków i rozchodów budżetowych. Na koniec 2022 roku Gmina Borzechów dysponowała sumą 5,70 mln zł. Biorąc pod uwagę fakt, iż rok wcześniej kwota ta wynosiła z 3,67 mln zł ów zasób uważa się za poprawny.

Podobnie jak wysokość dochodów, od 2012 roku systematycznie wzrastają również wydatki Gminy Borzechów. Według danych GUS w 2022 r. ich kwota była dwa razy wyższa niż w 2015 roku. W analizowanym okresie utrzymano jednak korzystną relację między dochodami a wydatkami budżetowymi, nie powodując nadmiernego zadłużenia JST.

Wykres 5. Wydatki z budżetu Gminy Borzechów (ogółem)

źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Mieszkańcy i samorząd Gminy Borzechów uczestniczą w konkursach i naborach w celu pozyskania dodatkowych środków finansowych na realizację inwestycji infrastrukturalnych i „miękkich”. Dokumentacja aplikacyjna przedkłada jest zarówno do instytucji zajmujących się rozdysponowaniem środków krajowych jak i zewnętrznych, w tym Unii Europejskiej.

Zgodnie z danymi z Głównego Urzędu Statystycznego od 2017 roku w ramach perspektywy finansowej 2014-2020 na obszarze Gminy zawartych zostało jedynie 9 umów o dofinansowanie z programów operacyjnych UE. Najwięcej (7 umów) umów zawarto w ramach programu Regionalnego tj. Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020. W ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2020 zrealizowano 2 projekty.

Gmina Borzechów czynnie uczestniczy w inicjatywach ponadlokalnych w tym w Porozumieniu Partnerskim Jednostek Samorządu Terytorialnego Powiatu Lubelskiego BYSTRZYCA, którym celem jest realizacja wspólnej Strategii Rozwoju Ponadlokalnego do roku 2030.

2.1. Analiza SWOT

Na podstawie powyższych wniosków sporządzona została analiza SWOT, która ma na celu identyfikację wewnętrznych potencjałów rozwojowych i barier Gminy Borzechów, a także czynników zewnętrznych, mogących oddziaływać na przekształcenia w rejonie.

Analiza została przedstawiona w formie tabeli opisującej:

- mocne strony (strengths) – atuty i cechy mogące decydować o przewadze Gminy,
- słabe strony (weaknesses) – negatywne aspekty występujące w Gminie, które stanowią jednocześnie wskazanie obszarów wymagających naprawy,
- szanse (opportunities) – czynniki zewnętrzne, wywierające pozytywny wpływ na rozwój Gminy,
- zagrożenia (threats) – czynniki zewnętrzne mogące wywoływać niekorzystne zmiany w Gminie.

Poniższa analiza SWOT tożsama jest z tą, zamieszczoną w dokumencie pn. *Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Borzechów*.

Tab. 1. Analiza SWOT

Mocne strony	
czynniki wewnętrzne	<p>Położenie Gminy oraz jej dziedzictwo przyrodniczo-kulturowe</p> <ul style="list-style-type: none"> – położenie Gminy w pobliżu największego ośrodka miejskiego w województwie, warunkującego szybkie tempo rozwoju jednostki, – przynależność Gminy do LGD „Kraina wokół Lublina”, – występowanie obiektów zabytkowych, świadczących o bogatej historii rejonu, – działalność licznych KGW, zorientowana na kultywowanie tradycji lokalnych, – bogate walory przyrodniczo- krajobrazowe, – występowanie korzystnych w województwie lubelskim warunków klimatycznych, – występowanie form ochrony przyrody i krajobrazu, – korzystne warunki naturalne do produkcji rolniczej – zwartości obszarowa i wyraźnie wyodrębnione centrum – przewaga gleby III klasy bonitacyjnej
	<p>Infrastruktura techniczna i przestrzeń</p> <ul style="list-style-type: none"> – gęsta sieć dróg gminnych i powiatowych – 100% zelektryfikowanie ośrodka,

- wysoki potencjał Gminy do rozwoju energii odnawialnej, w tym w szczególności energetyki solarnej,
- dobrze rozwinięta sieć wodociągowa,
- prawie 100% pokrycie terenu Gminy planami miejscowymi,
- dobrze rozwinięta infrastruktura gazowa
- liczne wyznaczone szlaki i ścieżki rowerowe w większości z dostosowaną do potrzeb użytkowników infrastrukturą;

Spółeczeństwo i jakość życia

- dość stabilna sytuacja demograficzna na terenie ośrodka, dzięki występowaniu zjawiska suburbanizacja.
- coraz silniejsze procesy urbanizacyjne w granicach Gminy, wynikające z suburbanizacji miasta Lublin,
- bogate materialne dziedzictwo kulturowe kształtujące tożsamość społeczną;
- wysoka atrakcyjność Gminy jako miejsca do zamieszkania,
- wysoki potencjał rozwoju srebrnej gospodarki,
- wysoki poziom wyposażenia mieszkań w instalacje techniczno- sanitarne,
- jakościowo dobra i dostosowana do potrzeb lokalnej społeczności infrastruktura edukacyjna,
- zadawalający poziom nauczania w placówkach edukacyjnych na terenie Gminy,
- duża atrakcyjność i potencjał obszaru w zakresie rekreacji i aktywnego wypoczynku,
- występowanie wytyczonych szlaków turystycznych (pieszych, rowerowych)
- dobrze prosperująca sfera kultury, u podstaw której stoją liczne instytucje i podmioty prywatne, związane z działalnością kulturalną, rozrywką i rekreacją,
- duża liczba organizowanych cyklicznie wydarzeń oraz imprez lokalnych, cieszących się dużą popularnością,
- malejąca liczba osób, korzystających z pomocy społecznej,
- systematyczny wzrost liczby organizacji pozarządowych na terenie Gminy,
- wysoki poziom aktywności społecznej mieszkańców,
- dobra ocena poziomu bezpieczeństwa w Gminie w oczach lokalnej społeczności
- dobrze rozwinięty system opieki i ochrony zdrowia na terenie Gminy,

Lokalna gospodarka i rynek pracy

- systematyczny wzrost liczby podmiotów gospodarczych na terenie ośrodka,
- występowanie tendencji spadkowej dot. poziomu bezrobocia w Gminie,
- znacząca rola sadownictwa, w sektorze rolnym lokalnej gospodarki
- niewielki poziom bezrobocia w Gminie,

Jakość rządzenia

- umiejętność i zdolność do podejmowania partnerskiej współpracy z innymi jednostkami,
- systematyczny wzrost dochodów w budżecie Gminy,
- uczestnictwo Gminy w konkursach i naborach w celu pozyskania dodatkowych środków finansowych,
- funkcjonujący system wsparcia finansowego organizacji pozarządowych przy realizacji publicznych zadań zleconych;

Słabe strony

Położenie Gminy oraz jej dziedzictwo przyrodniczo-kulturowe

- brak szlaków komunikacyjnych o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym
- mała lesistość w stosunku do innych gmin w kraju,

Infrastruktura techniczna i przestrzeń

- niedostateczny rozwój infrastruktury kanalizacyjnej w stosunku do sieci wodociągowej, na obszarach wiejskich gospodarka ściekowa oparta jest na indywidualnych zbiornikach bezodpływowych i przydomowych oczyszczalniach ścieków;
- niski poziom wyposażenia dróg w ciągi piesze i rowerowe,
- uboga sieć szerokopasmowego Internetu,
- niski stopień wykorzystania energii z odnawialnych źródeł w życiu codziennym mieszkańców Gminy,
- występowanie znacznej ilości wyrobów azbestowych, koniecznych do usunięcia i unieszkodliwienia,

Społeczeństwo i jakość życia

- występowanie ujemnych wartości przyrostu naturalnego,
- niekorzystna struktura wieku mieszkańców Gminy,
- występowanie zjawiska starzenia się społeczeństwa oraz niekorzystne prognozy w tym zakresie,
- rosnące obciążenie demograficzne,
- niewystarczająca liczba mieszkań komunalnych i socjalnych,
- Występowanie niekorzystnych zjawisk społecznych (ubóstwo, alkoholizm, bezradność);
- brak szkół ponadpodstawowych na terenie ośrodka,
- słabo rozbudowana baza gastronomiczna i noclegowa,
- przeciętna ocena oferty kulturalnej i spędzania czasu wolnego w oczach mieszkańców,
- brak dostępności do infrastruktury opieki nad dziećmi do 3 r.ż. (żłobków)

Lokalna gospodarka i rynek pracy

- niedostateczna polityka sprzyjania przedsiębiorczości w Gminie,
- brak stref ekonomicznych w granicach jednostki,
- wskaźnik przedsiębiorczości jeden z najniższych w powiecie lubelskim,
- brak dużych przedsiębiorstw, zatrudniających powyżej 50 osób,
- duży problem związany z możliwością uzyskania zatrudnienia na terenie Gminy,
- niska dostępność siły roboczej oraz związany z tym problem zastępowalności pokoleń,
- zbyt mały udział osób pracujących w ogólnej liczbie ludności na terenie ośrodka,
- występowanie zawodów deficytowych w obrębie sektorów napędzających lokalną gospodarkę,
- występowanie problemu bezrobocia ukrytego,
- małe zróżnicowanie branż działających na terenie Gminy przedsiębiorstw,
- znaczny udział małych gospodarstw (do 5 ha) w strukturze agrarnej Gminy,
- brak wyraźnego profilu specjalizacji produkcyjnej lokalnego rolnictwa,

Jakość rządzenia

- systematyczny wzrost wydatków bieżących z budżetu Gminy.

Szanse

- wypracowanie wyróżniającej się oferty turystycznej (opartej o turystykę aktywną), która pozwoli przyciągnąć w ten rejon osoby odwiedzające okoliczne Lublina
- zwiększenie zatrudnienia w sektorze turystyki, na co duży wpływ ma rozszerzająca się z roku na rok oferta turystyczną
- rozwój przedsiębiorczości, w tym agroturystyki, związany z rosnącą liczbą turystów w rejonie powiatu lubelskiego,
- wsparcie przez państwo i UE inwestycji przyjaznych środowisku, np.: OZE, efektywność energetyczna, bezpieczeństwo energetyczne, dofinansowania do przydomowych oczyszczalni ścieków,
- wzrost opłacalności działań z zakresu odnawialnych źródeł energii, uwarunkowany rosnącymi kosztami energii elektrycznej,
- ograniczenie skutków zmian klimatycznych na rozwój społeczno-gospodarczy Gminy poprzez wdrożenie niebieskiej i zielonej infrastruktury,
- przyciągnięcie do Gminy inwestorów z zewnątrz, m.in. poprzez wyznaczenie terenów inwestycyjnych oraz realizację polityki promocji gospodarczej,
- wykorzystanie w rozwoju społeczno-gospodarczym nowych koncepcji, trendów i praktyk rozwoju, z wykorzystaniem ekonomii społecznej, srebrnej gospodarki i energetyki odnawialnej,
- rozwój rolnictwa ekologicznego i produkcja żywności certyfikowanej, oparte na istniejących zasobach naturalnych i wykorzystaniu trendu związanego ze zdrowym trybem życia,
- rozwój współpracy sieciowej przedsiębiorstw z wykorzystaniem najlepszych praktyk i nowych modeli biznesowych, w tym klastra rolno-spożywczego, partnerstw publiczno-prywatnych itp.,
- dostępne źródła finansowania rozwoju różnych elementów infrastruktury i form turystyki zintegrowanej (np. w ramach PO Polska Wschodnia, PROW, FE dla Lubelskiego),

Czynniki zewnętrzne

Zagrożenia

- ogólna stagnacja w rozwoju Gminy i brak szans na jej dynamiczny rozwój w najbliższych latach, w związku panującym obecnie w kraju kryzysem gospodarczym i trudną sytuacją za granicą (wojna w Ukrainie),
- napływ imigrantów z rejonów dotkniętych konfliktami zbrojnymi, pogłębiający kryzys ekonomiczny,
- niska opłacalność produkcji rolniczej i konkurencja dla lokalnych rolników ze strony zagranicznych producentów żywności,
- pogłębiająca się ekspansja chorób cywilizacyjnych wśród społeczności powodująca znaczne obciążenie systemu opieki zdrowotnej i pomocy społecznej,
- kurczące się zasoby siły roboczej, związane z odchodzeniem wielu doświadczonych pracowników na emeryturę, bez możliwości zastąpienia ich nowymi pracownikami (efekt ujemnego przyrostu naturalnego i zjawiska starzenia się społeczeństwa),
- niepewność w zakresie prowadzenia polityki fiskalnej samorządów, wynikająca

Czynniki zewnętrzne

- ze zmieniających się regulacji prawnych (m.in. wzrastające wydatki na oświatę oraz administrację publiczną),
- następujące zmiany klimatyczne mające wpływ na wiele sektorów gospodarki i społeczeństwo poprzez oddziaływanie na fizyczne i biologiczne składniki ekosystemów, takie jak: woda, gleba, powietrze i różnorodność biologiczna.

źródło: Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Borzechów

Z przedstawionej powyżej analizy SWOT wynika, iż Gmina Borzechów jest jednostką, w której mimo pewnych problemów i potencjalnych zagrożeń, zdecydowanie przeważają mocne strony, dające szerokie możliwości rozwoju. Cecha ta determinuje przyjęcie **dynamicznego podejścia** do dalszego kształtowania niniejszej Strategii, polegającego na wykorzystaniu pojawiających się szans, przy jednoczesnej maksymalizacji posiadanych atutów. Innymi słowy, jest to strategia silnej ekspansji i zdywersyfikowanego rozwoju, skupiająca się na wychwytywaniu sposobności, wzmacnianiu pozycji na rynku oraz koncentrowaniu zasobów na konkurencyjnych produktach.

Kluczowymi potencjałami Gminy Borzechów są:

1. atrakcyjne położenie ośrodka,
2. bogate walory przyrodniczo-krajobrazowe,
3. stabilna sytuacja demograficzna,
4. systematyczny wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej,
5. systematyczny wzrost dochodów,
6. umiejętność i zdolność do podejmowania partnerskiej współpracy z innymi jednostkami,

To one warunkują występowanie pozostałych mocnych stron ośrodka oraz determinują możliwości jego przyszłego rozwoju.

3. WIZJA, MISJA I CELE ROZWOJU

3.1. Wizja i misja

Strategia Rozwoju Gminy Borzechów do 2030 roku jest dokumentem, w którym przedstawiono obecną sytuację społeczno-gospodarczą. Zwrócono uwagę zarówno na mocne i słabe strony, jak również na potencjały i bariery rozwojowe tego obszaru. Określona w dokumencie misja i wizja to elementy strategii ukazujące najważniejsze kierunki rozwoju Gminy Borzechów.

Wizja jest koncepcją przyszłości, do której prowadzą działania kreowane przez Władze Gminy Borzechów i instytucji publicznych wyższego rzędu oraz działania partnerów realizujących Strategię. Wizja Gminy Borzechów w perspektywie do 2030 roku powstała przy udziale społeczności lokalnej podczas procesu konsultacji i partycypacji społecznych. Treść wizji ma charakter opisowy i przedstawia oczekiwany obraz przyszłości.

Natomiast misja określa podstawowy kierunek działań, które przyświecają Władzom Gminy i jej mieszkańcom w procesach rozwojowych. Ponadto wskazuje na czynniki uzasadniające przyjęcie określonych wartości, jako nadrzędnych. Misja stanowi odpowiedź na pytania, jakie stawiamy sobie w przyjętej w dokumencie perspektywie czasowej: Co jest naszym priorytetem i kim jesteśmy?

WIZJA

Gmina Borzechów będzie atrakcyjna dla mieszkańców, przedsiębiorców oraz turystów. Charakteryzować się będzie zarówno prężnym rozwojem gospodarki oraz infrastruktury technicznej i społecznej jak i zrównoważonym rozwojem nowoczesnego rolnictwa. Towarzyszyć temu będzie szczególne poszanowanie środowiska naturalnego.

Osiągnięcie powyższej wizji będzie możliwe dzięki wykorzystaniu wewnętrznych potencjałów Gminy Borzechów, w tym lokalizacji względem miasta wojewódzkiego, walorów przyrodniczych i potencjału do rozwoju turystyki rowerowej. Ważnym elementem jest wyspecjalizowana gospodarka lokalna opierająca się również na rolnictwie ekologicznym i tradycyjnym. Istotne jest tu także wykorzystanie walorów przyrodniczych i kulturowych Gminy do rozwoju usług oraz spożytkowanie stale rozwijającego się kapitału społecznego. Wykorzystanie tych wewnętrznych potencjałów, przy pomocy środków zewnętrznych, przyczyni się do przyspieszenia procesów restrukturyzacji lokalnej gospodarki i poprawy jakości życia mieszkańców.

MISJA

Misją Gminy Borzechów jest wszechstronna współpraca lokalnych władz, mieszkańców, organizacji pozarządowych i podmiotów gospodarczych w celu stworzenia zrównoważonej i przyjaznej przestrzeni do życia, pracy oraz wypoczynku. Priorytetem jest łączenie rozwoju gospodarczego i społecznego z ochroną wysokiej jakości środowiska naturalnego.

3.2. Cele strategiczne i operacyjne

Rozwój lokalny Gminy Borzechów oparto na konieczności zaspokajania potrzeb mieszkańców oraz niezbędnym rozwoju potencjału instytucjonalnego Gminy. Przy opracowaniu dokumentu pod uwagę wzięto wieloaspektowość zmian zachodzących w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Odpowiedzią na zachodzące zmiany są 3 cele strategiczne, w ramach których wyszczególniono cele operacyjne i kierunków interwencji (działań).

Wskazane w strategii cele strategiczne stanowią główne obszary interwencji, w ramach których będą podejmowane działania, które służą rozwojowi Gminy Borzechów w długofalowej perspektywie. Obszary wynikają bezpośrednio z przyjętej wizji rozwoju i są odpowiedzią na główne wyzwania rozwojowe, przed którymi stoi Gmina i jej społeczność w perspektywie do 2030 roku. W Strategii przyjęto dwustopniowy układ celów podporządkowanych wsparciu rozwoju społecznego i gospodarczego Gminy Borzechów.

Cel strategiczny, to zapis wizji, który jest realny, rzeczywisty i osiągalny. Cel powinien być zgodny z „zasadą SMART”:

- ◆ S - Specific – specyficzny
- ◆ M - Measurable – konkretny
- ◆ A - Actionable - przekładalny na działania
- ◆ R - Realistic - realny / rzeczywisty 34
- ◆ T - Timetabled - ujęty w ramy czasowe

Podczas formułowania celów pod uwagę wzięto aspekty m.in.:

- ◆ strategię i polityki wyższego szczebla (wojewódzki, krajowy, UE);
- ◆ dotychczas realizowaną strategię Gminy – zachowanie ciągłości;
- ◆ wnioski i ustalenia z diagnozy oraz SWOT;
- ◆ wizję rozwoju Gminy;
- ◆ konsultacje społeczne;
- ◆ dostępne instrumenty finansowania;
- ◆ wiedza, logika i dobre praktyki;
- ◆ inne czynniki.

Cele strategiczne

Uwzględniają potrzebę likwidacji najważniejszych słabych stron Gminy Borzechów, w tym zagrożeń oraz efektywne wykorzystanie mocnych stron, w tym szans, z uwzględnieniem możliwości wsparcia finansowego przez fundusze zewnętrzne i współpracę międzysektorową. Cele strategiczne mają charakter długofalowy zasadniczo wynikają bezpośrednio z przyjętej wizji rozwoju.

Cele szczegółowe (operacyjne)

Wynikają z celów strategicznych i ich zamysłem jest określenie zadania lub grupy zadań w wybranych dziedzinach koniecznych do podejmowania inwestycji na rzecz rozwoju obszaru Gminy Borzechów. Dotyczą one średniego horyzontu czasowego.

Rozwój lokalny Gminy Borzechów oparto na konieczności zaspokajania potrzeb mieszkańców oraz determinacji rozwoju atrakcyjności i konkurencyjności Gminy. Przy opracowaniu planu interwencji pod uwagę wzięto wieloaspektowość zmian zachodzących w wymiarze i przestrzennym.

Cele strategiczne		
WYMIAR PRZESTRZENNY	WYMIAR GOSPODARCZY	WYMIAR SPOŁECZNY
1. Rozwój lokalnej przestrzeni z poszanowaniem środowiska naturalnego	2. Zrównoważony rozwój gospodarczy	3. Wzrost kapitału społecznego
Cele operacyjne		
1.I. Poprawa jakości i dostępności przestrzeni oraz obiektów publicznych	2.I. Rozwój nowoczesnego rolnictwa	3.I. Poprawa dostępności oraz jakości usług edukacji i opieki nad dziećmi
1.II. Poprawa jakości infrastruktury komunikacyjnej oraz bezpieczeństwa mieszkańców	2.II. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości	3.II. Wzmocnienie usług społecznych i administracyjnych
1.III. Rozwój infrastruktury technicznej oraz odnawialnych źródeł energii	2.III. Rozwój turystyki opierając się o walory przyrodniczo- kulturowe	3.III. Wzrost integracji i aktywności społeczności lokalnej
1.IV. Ochrona walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych		3.IV. Rozwój usług rekreacyjno-sportowych i oferty kulturalnej
1.V. Adaptacja do zmian klimatu oraz edukacja ekologiczna		3.V. Kształtowanie spójnej polityki przestrzennej i harmonijnej przestrzeni Gminy

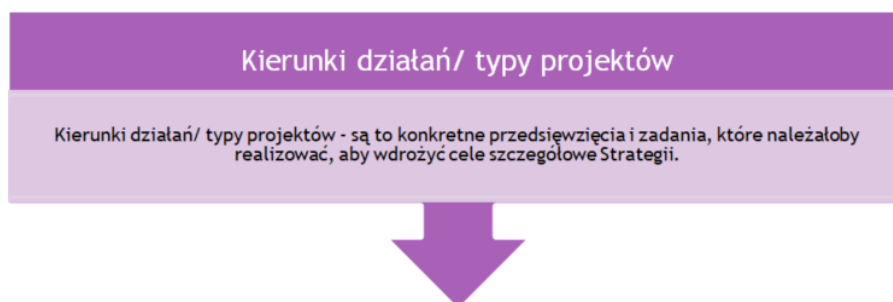
Każdy cel strategiczny ma przypisany indykatorywny wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych (załącznik nr 1). Zidentyfikowane kierunki interwencji (działań) bezpośrednio służą realizacji założonych celów, a tym samym stanowią podstawę wdrażania strategii.

Cele są spójne wewnętrznie i dopełniający się system, w którym efekty jednych celów generują i wzmacniają efekty realizacji innych zapewniając efekt synergii. Główną ideą jest wykorzystanie potencjałów rozwojowych, modernizacja gospodarki, poprawa jakości życia mieszkańców oraz dbałość o środowisko. Osiągnięcie wyżej wymienionej wizji rozwoju wymagać będzie zaangażowania wielu środowisk i podmiotów, które realizując własne cele i działania będą kierunkować się jednocześnie uzgodnionymi i przyjętymi dla całej Gminy Borzechów celami.

Zaproponowane cele strategiczne to obszary w ramach, których będą podejmowane działania dalekosiężne służące rozwojowi Gminy Borzechów. Trudności, przed którymi staje Gmina Borzechów wynikają z konieczności ciągłego wzrostu atrakcyjności obszaru dla potencjalnych mieszkańców i turystów oraz przedsiębiorców. W konsekwencji możliwy będzie napływ nowych mieszkańców i turystów (zwłaszcza rowerzystów).

3.3. Kierunki działań Gminy Borzechów wraz z harmonogramem planowanych przedsięwzięć

W ramach celów strategicznych dokonano koncentracji celów operacyjnych i kierunków interwencji (działań), które bezpośrednio służą realizacji założonych celów, a tym samym stanowią podstawę wdrażania strategii. Wskazane kierunki należy traktować jako pewną koncepcję, otwartą listę przedsięwzięć w danym zakresie, określającą ogólne ramy koncentracji aktywności programowej, finansowej i organizacyjnej. Zestawienie przedstawionych kierunków interwencji nie stanowi katalogu zamkniętego. Jest to zbiór działań podejmowanych przez Gminę Borzechów oraz jej partnerów publicznych, społecznych i gospodarczych. Przeważająca część z nich stanowi konkretne przedsięwzięcia, których realizacja będzie miała kluczowe znaczenie dla prowadzonej realizacji polityki lokalnej w perspektywie do 2030 roku. Kierunki interwencji odpowiadają na potrzeby rozwojowe Gminy Borzechów i wskazują sposób rozwiązywania najważniejszych problemów, zmniejszania barier rozwojowych, wzmacniania potencjałów lokalnych, wykorzystywania zasobów własnych oraz szans pojawiających się w otoczeniu.

CEL STRATEGICZNY 1. Rozwój lokalnej przestrzeni z poszanowaniem środowiska naturalnego

Atrakcyjna przestrzeń do życia, pracy i wypoczynku jest głównym czynnikiem analizowanym przy ocenie jakości życia mieszkańców. Na ten parametr mają wpływ m.in. walory przyrodnicze i krajobrazowe, architektura, układ urbanistyczny oraz poziom bezpieczeństwa. Harmonijny rozwój tych elementów przyczynia się do zapewnienia ładu przestrzennego. Proces dążenia do osiągnięcia ładu przestrzennego uwzględnia uwarunkowania społeczne, przyrodnicze, ekonomiczne oraz kompozycyjno-estetyczne zrównoważonego rozwoju. Zatem planując rozwój

Gminy należy przede wszystkim wykorzystywać istniejącą zabudowę w celu poszanowania zasobu wyczerpywalnego jakim jest przestrzeń. Kolejnym istotnym wymogiem jest rozwój infrastruktury i przestrzeni publicznej dostępnej dla wszystkich, również dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Gmina Borzechów posiada duży potencjał do rozwoju turystyki, zwłaszcza rowerowej. Wysokiej jakości środowisko naturalne oraz bliska odległość od miasta wojewódzkiego stwarzają idealne warunki do aktywnej turystyki promującej zdrowy styl życia. Od pandemii zauważalny jest trend na aktywność fizyczną na świeżym powietrzu, nie tylko wśród dzieci i młodzieży ale również wśród dorosłych. To może przyczynić się do wypromowania gminy Borzechów w okolicach jako miejsca idealnego do aktywnego wypoczynku. Potencjał turystyczny gminy należy wzmacniać poprzez rozbudowę infrastruktury turystycznej, rozwój zaplecza gastronomiczno-noclegowego (głównie agroturystyka) i budowanie partnerstw publiczno-prywatnych.

Uwzględniając potrzebę poprawy jakości życia mieszkańców należy również podejmować kroki w celu poprawy jakości środowiska naturalnego oraz walorów kulturowych i krajobrazowych i realizować działania adaptacyjne do zmian klimatu m.in.: rozwój sieci wodociągowej, przydomowych oczyszczalni ścieków, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, rozwój infrastruktury selektywnego zbierania odpadów i ich zagospodarowania, budowa nowych i modernizacja istniejących ujęć i stacji uzdatniania wody. Należy mieć na względzie iż są to działania, które ograniczają negatywne zmiany w lokalnych warunkach klimatycznych. Ponadto powinno się nieustannie prowadzić działania związane z oczyszczeniem terenu gminy z wyrobów zawierających azbest i poprawy jakości obiektów zabytkowych. Należy pamiętać także o ochronie krajobrazu, który w Gminie Borzechów jest niezwykle cenny.

Istotne dla podniesienia jakości życia mieszkańców i osób odwiedzających gminę, jest również poprawa infrastruktury komunikacyjnej i zapewnienie bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej. Niezbędne w tym temacie są m.in. działania modernizacyjne infrastruktury komunikacyjnej, działania zmierzające do zwiększenia widoczności pieszych i rowerzystów na drogach oraz instalacja monitoringu w miejscach newralgicznych. Należy również prowadzić akcje prewencyjne i edukacyjne w zakresie bezpieczeństwa.

Poniżej przedstawiono założenia gminy w tym zakresie:

CEL STRATEGICZNY 1. Rozwój lokalnej przestrzeni z poszanowaniem środowiska naturalnego

- 1.I. Poprawa jakości i dostępności przestrzeni oraz obiektów publicznych
- 1.II. Poprawa jakości infrastruktury komunikacyjnej oraz bezpieczeństwa mieszkańców
- 1.III. Rozwój infrastruktury technicznej oraz odnawialnych źródeł energii
- 1.IV. Ochrona walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych
- 1.V. Adaptacja do zmian klimatu oraz edukacja ekologiczna

Cele operacyjne	Możliwe kierunki działań/ typy projektów	Potencjalne podmioty odpowiedzialne za realizację	Potencjalne podmioty biorące udział w realizacji (partnerzy merytoryczni, organizacyjni)	Okres realizacji
1.1. Poprawa jakości i dostępności przestrzeni oraz obiektów publicznych	Projekty w zakresie rozwoju infrastruktury żłobków oraz innych form opieki nad dziećmi do lat 3	Gmina Borzechów, Przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, organ właściwy do spraw rodziny i polityki społecznej	2024-2030
	Projekty w zakresie tworzenia oraz rozwoju infrastruktury i usług wychowania przedszkolnego	Gmina Borzechów, Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	Szkoły, organizacje pozarządowe, kuratorium oświaty, przedsiębiorcy	2024-2030
	Projekty w zakresie tworzenia oraz rozwoju infrastruktury i usług oraz racjonalizacji i modernizacji kształcenia na poziomie podstawowym	Gmina Borzechów, Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	Szkoły, organizacje pozarządowe, kuratorium oświaty	2024-2030
	Projekty w zakresie modernizacji oraz wyposażenia zakładów podstawowej/ambulatoryjnej opieki lekarskiej w niezbędny sprzęt i urządzenia	Placówki ochrony zdrowia, Gmina Borzechów	GOPS, przedsiębiorcy	2024-2030
	Projekty w zakresie budowy/remontu/modernizacji infrastruktury służącej do rozwoju usług kultury (muzea, biblioteki, domy kultury, świetlice wiejskie itp.)	Gmina Borzechów	Gminna Biblioteka Publiczna, organizacje pozarządowe, mieszkańcy – osoby fizyczne	2024-2030
	Projekty w zakresie budowy/rozbudowy obiektów związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem oraz integracją (baseny, hale sportowe, boiska itp.).	Gmina Borzechów	organizacje pozarządowe, mieszkańcy – osoby fizyczne, związki sportowe, przedszkola, szkoły podstawowe	2024-2030
	Likwidacja barier architektonicznych oraz poprawa dostępności osób z niepełnosprawnościami do obiektów użyteczności publicznej	Gmina Borzechów	GOPS, organizacje pozarządowe	2024-2030
	Projekty w zakresie utworzenia/ rozwoju domów seniora (dziennych domów pobytu) wraz z pakietami działań aktywizujących	Gmina Borzechów	GOPS, inne samorządy, organizacje pozarządowe, Kościoły i związki wyznaniowe	2024-2030
	Współpraca w zakresie przygotowania dokumentacji technicznej modernizacji/remontów /przebudowy /budowy wybranych dróg powiatowych oraz ścieżek rowerowych	Powiatowy Zarząd Dróg podlegający pod Zarząd Powiatu Lubelskiego	Gmina Borzechów oraz sąsiednie JST	2024-2030
	Wsparcie finansowej w zakresie modernizacji/rozbudowy /remontów /przebudowy /budowy uzgodnionych odcinków dróg powiatowych oraz ścieżek rowerowych	Powiatowy Zarząd Dróg podlegający pod Zarząd Powiatu Lubelskiego	Gmina Borzechów oraz sąsiednie JST	2024-2030

1.II Poprawa jakości infrastruktury komunikacyjnej oraz bezpieczeństwa mieszkańców	Opracowanie i realizacja wspólnego programu modernizacji/przebudowy /remontów /przebudowy / budowy dróg gminnych i wewnętrznych na terenie Gminy Borzechów	Gmina Borzechów	Sąsiednie JST, Powiatowy Zarząd Dróg	2024-2030
	Projekty w zakresie realizacji konkretnych przedsięwzięć inwestycyjnych w zakresie rozbudowy infrastruktury dróg gminnych i wewnętrznych oraz ścieżek rowerowych	Gmina Borzechów	Sąsiednie JST, Powiatowy Zarząd Dróg, organizacje pozarządowe, zarządcy dróg	2024-2030
	Projekty w zakresie budowy parkingów i miejsc przesiadkowych, w szczególności przy budynkach użyteczności publicznej oraz atrakcjach turystycznych	Gmina Borzechów	Powiatowy Zarząd Dróg, Sąsiednie JST, zarządcy nieruchomości, Konserwator Zabytków	2024-2030
	Przedsięwzięcia inwestycyjne poprawiające bezpieczeństwo na drogach (chodniki, przejścia dla pieszych, oświetlenie uliczne itp.)	Gmina Borzechów	Zarządy dróg powiatowych, sąsiednie JST, organizacje pozarządowe, służby odpowiadające za bezpieczeństwo	2024-2030
	Projekty zwiększające świadomość mieszkańców w zakresie zasad bezpieczeństwa na drogach (nadmierna prędkość, jazda po alkoholu/narkotykach, bezpieczne przechodzenie przez drogę itp.).	Gmina Borzechów	Komenda Policji, stowarzyszenia, szkoły, przedszkola	2024-2030
	Projekty związane z remontami budynków oraz doposażeniem straży pożarnej w niezbędny sprzęt i urządzenia pozwalające na wysoką sprawność tych służb w walce zagrożeniami bezpieczeństwa	Gmina Borzechów	Komenda Państwowej Straży Pożarnej, OSP	2024-2030
	Bliska współpraca służb mundurowych z władzami lokalnymi w zakresie monitorowania poziomu bezpieczeństwa i przeciwdziałania jego zagrożeniom	Gmina Borzechów	Komenda Policji, Komenda Państwowej Straży Pożarnej, OSP, Lasy Państwowe	2024-2030
1.III. Rozwój infrastruktury technicznej oraz odnawialnych źródeł energii	Projekty w zakresie uzupełnienia istniejącej infrastruktury szkieletowej i węzłowej światłowodu	Przedsiębiorcy	Gmina Borzechów, Centrum Projektów Polska Cyfrowa (CPPC)	2024-2030
	Projekty w zakresie infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	Gmina Borzechów	Właściciele nieruchomości	2024-2030
	Projekty w zakresie gazyfikacji i podłączenia do sieci gazowej nowych nieruchomości	Polska Spółka Gazownictwa	Gmina Borzechów mieszkańcy	2024-2030
	Projekty związane z termomodernizacją i wymianą źródeł ciepła w budynkach użyteczności publicznej	Gmina Borzechów	Szkoły podstawowe i przedszkola, mieszkańcy – osoby fizyczne, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe	2024-2030
	Projekty związane z termomodernizacją i wymianą starych pieców węglowych (kopciuchów) w domach jednorodzinnych i wielorodzinnych	Gmina Borzechów	Mieszkańcy – osoby fizyczne, przedsiębiorcy,	2024-2030
Projekty w zakresie rozbudowy indywidualnych instalacji solarnych	Gmina Borzechów	Mieszkańcy – osoby fizyczne	2024-	

	(kolektory słoneczne i fotowoltaika, magazyny energii i ciepła)			2030
	Projekty przedsiębiorstw w zakresie energooszczędności i zmniejszania zużycia materiałów i surowców	Gmina Borzechów	Mieszkańcy – osoby fizyczne, przedsiębiorcy, organizacje społeczne	2024-2030
	Projekty w zakresie rozwoju infrastruktury energetyki ciepłej na terenie gminy	Gmina Borzechów	ZEC, przedsiębiorcy	2024-2030
	Projekty w zakresie inteligentnego oświetlenia ulicznego, w tym oświetlenia LED	Gmina Borzechów	przedsiębiorcy	2024-2030
	Projekty w zakresie budowy/rozbudowy infrastruktury PSZOK	Gmina Borzechów	-	2024-2030
	Projekty informacyjne i edukacyjne nt. ograniczania ilości produkowanych odpadów u źródła	Gmina Borzechów	szkoły, przedszkola, organizacje pozarządowe	2024-2030
1. IV. Ochrona walorów przyrodniczych i krajobrazowych	Priorytetowe traktowanie kwestii ochrony zasobów przyrodniczych i kulturowych w dokumentach planowania przestrzennego	Gmina Borzechów	Organizacje pozarządowe, Mieszkańcy – osoby fizyczne, przedsiębiorcy	2024-2030
	Opracowanie programu ochrony środowiska	Gmina Borzechów	Nadleśnictwo, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, organizacje pozarządowe	2024-2030
	Aktualizacja programu opieki nad zabytkami	Gmina Borzechów	Organizacje pozarządowe. LWKZ	2024-2030
	Projekty o charakterze naukowo-badawczym i edukacyjnym	Gmina Borzechów, szkoły	Nadleśnictwo, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	2024-2030
	Projekty i przedsięwzięcia o charakterze inwestycyjnym propagujące ochronę i zachowanie bioróżnorodności krajobrazu	Gmina Borzechów	Nadleśnictwo, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	2024-2030
	Projekty o charakterze naukowo-badawczym oraz edukacyjnym	Gmina Borzechów	Organizacje pozarządowe, szkoły, przedszkola, Gminna Biblioteka Publiczna, uczelnie wyższe	2024-2030
	Projekty i przedsięwzięcia w zakresie poprawy stanu materialnego zabytków i udostępnienia ich zwiedzającym	Gmina Borzechów	Gminna Biblioteka Publiczna, LWKZ, organizacje pozarządowe	2024-2030

1. V. Adaptacja do zmian klimatu oraz edukacja ekologiczna	Opracowanie strategii zarządzania gospodarką wodną zintegrowanej z lokalnymi dokumentami planowania przestrzennego	Gmina Borzechów	PGW WP, spółki wodne	2024-2030
	Opracowanie i wdrażanie planu adaptacji do zmian klimatu	Gmina Borzechów	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska,	2024-2030
	Opracowanie i wdrożenie systemu monitorowania gospodarki wodnej i środowiska (cyfrowe odczyty poboru wody, zarządzanie ryzykiem nawalnic, podtopień i powodzi, kalkulacja śladu wodnego itp.)	Gmina Borzechów	PGW WP, spółki wodne, Wydział Zarządzania Kryzysowego	2024-2030
	Wypracowania prawnych i finansowych mechanizmów mobilizujących mieszkańców do odpowiedzialnego korzystania z sieci wodociągów i kanalizacji oraz zatrzymywania wód opadowych na własnym terenie	Gmina Borzechów	GZUK	2024-2030
	Projekty i przedsięwzięcia w zakresie retencjonowania wody „u źródła” (tj. w miejscu opadu), w tym projekty w zakresie modernizacji systemów odwodnieniowych, rozwoju tzw. infrastruktury niebiesko-zielonej	Gmina Borzechów	GZUK, mieszkańcy – osoby fizyczne, zarządcy dróg	2024-2030
	Projekty edukacyjne w zakresie stosowania dobrych praktyk rolniczych ograniczających zanieczyszczenie wód powierzchniowych związkami azotu i fosforu oraz pestycydami	Gmina Borzechów	Mieszkańcy – osoby fizyczne, organizacje pozarządowe, organizacje rolnicze, szkoły	2024-2030
	Opracowanie inwentaryzacji na obszarze Gminy Borzechów nt. ilości odpadów azbestowych (eternitowych) pozostających do zebrania i unieszkodliwienia do roku 2030	Gmina Borzechów	Opracowanie inwentaryzacji na obszarze Gminy Borzechów nt. ilości odpadów azbestowych (eternitowych) pozostających do zebrania i unieszkodliwienia do roku 2030	2024-2030
	Udział w projektach regionalnych i krajowych w zakresie usuwania pokryć z azbestu (np. ogólnopolski program finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest na 2025 r., realizowany przez WFOŚiGW w Lublinie)	Gmina Borzechów	Udział w projektach regionalnych i krajowych w zakresie usuwania pokryć z azbestu (np. ogólnopolski program finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest na 2025 r., realizowany przez WFOŚiGW w Lublinie)	2024-2030

	Projekty o tematyce wody, w tym np.: znaczenie wody w przyrodzie i krajobrazie kulturowym; oszczędzania wody pitnej (śląd wodny); zapobieganie zanieczyszczenia wód powierzchniowych; retencja i ponowne wykorzystywanie wody deszczowej i szarej; zieleń miejska itp.	Gmina Borzechów	GZUK, przedszkola, organizacje pozarządowe, mieszkańcy - osoby fizyczne, przedsiębiorcy	2024-2030
	Projekty edukacyjne obejmujące m.in. takie tematy jak: zapobieganie powstawania odpadów u źródła; zrównowazona konsumpcja; gospodarka współdzielenia; zapobieganie marnowaniu żywności itd.	Gmina Borzechów	GZUK, przedszkola, organizacje pozarządowe, mieszkańcy - osoby fizyczne, przedsiębiorcy	2024-2030
	Projekty edukacyjne i uświadamiające w takich obszarach jak: produkcja i oszczędzanie energii, energetyka odnawialna, elektromobilność, zanieczyszczenie powietrza i jego ochrona	Gmina Borzechów	GZUK, szkoły, przedszkola, organizacje pozarządowe, mieszkańcy - osoby fizyczne, przedsiębiorcy	2024-2030
	Projekty edukacyjne w takich obszarach jak: przyroda i jej bioróżnorodność, wpływ człowieka na przyrodę, dziedzictwo i kultura, tradycje i produkty lokalne itp.	Gmina Borzechów, szkoły	Nadleśnictwo, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Gminna Biblioteka Publiczna, przedszkola, organizacje pozarządowe, mieszkańcy - osoby fizyczne, przedsiębiorcy	2024-2030

Tab. 2. Planowane przedsięwzięcia wpisujące się w cel strategiczny 1.

Projekty przedsięwzięcia /	Opis przedsięwzięcia	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacowana wartość (zł)	Lata realizacji
Przebudowa i remonty dróg gminnych i powiatowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą (chodniki, oświetlenie uliczne, mosty, oznakowanie)	Przebudowa i remonty dróg gminnych i powiatowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą (chodniki, oświetlenie uliczne, mosty, oznakowanie)	Gmina Borzechów	2 000 000	2025-2030
Budowa niskoemisyjnego oświetlenia drogowego na terenie gminy Borzechów	Budowa niskoemisyjnego oświetlenia drogowego na terenie gminy	Gmina Borzechów	1 000 000	2025-2030
Przebudowa drogi powiatowej 2248L w miejscowości Kępa-Kolonia na odcinku 2 km.	Przebudowa drogi powiatowej 2248L w miejscowości Kępa-Kolonia na odcinku 2 km.	Gmina Borzechów	2 000 000	2025-2030
Przebudowa drogi powiatowej 2250L w miejscowości Zakęcie na odcinku 1,7km.	Przebudowa drogi powiatowej 2250L w miejscowości Zakęcie na odcinku 1,7km.	Gmina Borzechów	2 000 000	2025-2030
Dokończenie budowy opaski bezpieczeństwa w miejscowości Kępa na odcinku 600m	Dokończenie budowy opaski bezpieczeństwa w miejscowości Kępa na odcinku 600m	Gmina Borzechów	180 000	2025-2030
Dokończenie budowy opaski bezpieczeństwa w miejscowości Kłodnica Górna na odcinku 600m	Dokończenie budowy opaski bezpieczeństwa w miejscowości Kłodnica Górna na odcinku 600m	Gmina Borzechów	180 000	2025-2030
Budowa chodnika w miejscowości Grabówka.	Budowa chodnika w miejscowości Grabówka.	Gmina Borzechów	300 000	2025-2030
Uruchomienie systemów elektronicznego zarządzania elektronicznej archiwizacji dokumentów, rejestrów publicznych w Urzędzie Gminy Borzechów	Uruchomienie systemów elektronicznego zarządzania elektronicznej archiwizacji dokumentów, rejestrów publicznych	Gmina Borzechów	10 000	2025/2026
Stworzenie systemu powiadamiania mieszkańców, w tym SMS-owego na terenie gminy Borzechów	Stworzenie systemu powiadamiania mieszkańców, w tym SMS-owego	Gmina Borzechów	70 000	2025-2027
Zapewnienie elektronicznej dostępności usług publicznych z uwzględnieniem dostępności dla osób z różnymi formami	Zapewnienie elektronicznej dostępności usług publicznych z uwzględnieniem dostępności dla osób z różnymi formami niepełnosprawności	Gmina Borzechów	10 000	2025-2026

niepełnosprawności zgodnie ze standardami WCAG w Urzędzie Gminy Borzechów	zgodnie ze standardami WCAG			
Zapewnienie interoperacyjności, integracji i bezpieczeństwa systemów Urzędu Gminy Borzechów	Zapewnienie interoperacyjności, integracji i bezpieczeństwa systemów	Gmina Borzechów	30 000	2024-2030
Dostosowania infrastruktury do potrzeb osób starszych i z niepełnosprawnościami m.in. Budynek urzędu gminy Borzechów	Dostosowania infrastruktury do potrzeb osób starszych i z niepełnosprawnościami	Gmina Borzechów	300 000	2025-2030
Monitoring centrum Borzechowa	Monitoring centrum Borzechowa	Gmina Borzechów	50 000	2025-2030
Wymiana i rozbudowa monitoringu budynku Urzędu Gminy Borzechów	Wymiana i rozbudowa monitoringu budynku Urzędu	Gmina Borzechów	30 000	2025-2026
Modernizacja serwerowni, wymiana serwerów, firewall w Urzędzie Gminy Borzechów	Modernizacja serwerowni, wymiana serwerów, firewall	Gmina Borzechów	60 000	2025-2027
Utworzenie klubu dziecięcego w budynku Przedszkola w Borzechowie wraz z placem zabaw	Utworzenie klubu dziecięcego w budynku Przedszkola w Borzechowie wraz z placem zabaw	Gmina Borzechów	1 000 000	2024-2026
Modernizacja budynku Przedszkola w Borzechowie na potrzeby prowadzenia działalności edukacyjnej	Modernizacja budynku Przedszkola w Borzechowie na potrzeby prowadzenia działalności edukacyjnej	Gmina Borzechów	800 000	2025-2027
Zakup niezbędnego wyposażenia gwarantującego wysoką jakość kształcenia do Przedszkola w Borzechowie i Oddziałów Przedszkolny w Szkole Podstawowej w Kłodnicy Dolnej	Zakup niezbędnego wyposażenia gwarantującego wysoką jakość kształcenia do Przedszkola w Borzechowie i Oddziałów Przedszkolny w Szkole Podstawowej w Kłodnicy Dolnej	Gmina Borzechów	200 000	2025-2030
Utworzenie i funkcjonowanie miejsc spotkań i aktywizacji dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami poprzez m.in. utworzenie Dziennych Klubów Seniora.	Utworzenie i funkcjonowanie miejsc spotkań i aktywizacji dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami poprzez m.in. utworzenie Dziennych Klubów Seniora.	Gmina Borzechów	300 000	2025-2030
Rozbudowa remiz	Rozbudowa remiz	Gmina Borzechów	1 000 000	2025-2030

strażackich na cele świetlicy w łączkach Pawłówek i Majdanie Borzechowskim	strażackich na cele świetlicy w łączkach Pawłówek i Majdanie Borzechowskim			
Remont remiz strażacki na cele społeczne w Kłodnicy Dolnej, Kępie, Kępie Kolonii, Łopienniki, Ludwinowie, Ryczydole, łączkach - Pawłówek, Borzechowie, Majdanie Borzechowskim, Borzechowie Kolonii, Białawoda	Remont remiz strażacki na cele społeczne dla mieszkańców poszczególnych miejscowości.	Gmina Borzechów	1 000 000	2025-2030
Modernizacja obiektów dydaktycznych, w których realizowany jest proces rozwoju kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy oraz proces indywidualizacji pracy z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych.	Modernizacja obiektów dydaktycznych, w których realizowany jest proces rozwoju kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy oraz proces indywidualizacji pracy z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych.	Gmina Borzechów	200 000	2025-2030
Rozbudowa, remont i wyposażenie placówek środowiskowych i dziennego wsparcia dla dzieci i młodzieży w Borzechowie i Kłodnicy Dolnej	Rozbudowa, remont i wyposażenie placówek środowiskowych i dziennego wsparcia dla dzieci i młodzieży	Gmina Borzechów	300 000	2025-2030
Budowa sieci wodociągowych Kępie Borzechowskiej i modernizacja ujęć wody w Borzechowie, Kazimierowie, Ludwinowie i łączkach - Pawłówek	Budowa sieci wodociągowych i modernizacja ujęć wody	Gmina Borzechów	1 000 000	2025-2030
Udzielanie wsparcia do budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Borzechów	Udzielanie wsparcia do budowy przydomowych oczyszczalni ścieków	Gmina Borzechów	1 000 000	2025-2030
Utworzenie systemu monitoringu środowiska w zakresie czystości powietrza w Borzechowie i Kłodnicy Dolnej	Utworzenie systemu monitoringu środowiska w zakresie czystości powietrza	Gmina Borzechów	50 000	2025-2027
Budowa i przebudowa instalacji służącej do produkcji energii	Budowa i przebudowa instalacji służącej do produkcji energii	Gmina Borzechów	200 000	2025-2030

pochodzącej ze źródeł odnawialnych dla jednostek podległych UG (Kłodnica Dolna, Borzechów, Borzechów Kolonia)	pochodzącej ze źródeł odnawialnych			
Budowa lokalnych, małych źródeł energii produkujących zarówno energię elektryczną, jak i ciepło z OZE na potrzeby lokalne, niewymagająca przesyłania jej na duże odległości na terenie gminy Borzechów	Budowa lokalnych, małych źródeł energii produkujących zarówno energię elektryczną, jak i ciepło z OZE na potrzeby lokalne, niewymagająca przesyłania jej na duże odległości.	Gmina Borzechów	200 000	2025-2030
Montaż instalacji fotowoltaicznych, kotłów na biomasę i pomp ciepła w indywidualnych gospodarstwach domowych na terenie gminy Borzechów	Montaż instalacji fotowoltaicznych, kotłów na biomasę i pomp ciepła w indywidualnych gospodarstwach domowych	Gmina Borzechów	200 000	2025-2030
Poprawa efektywności energetycznej (panele fotowoltaiczne, docieplenie) budynków użyteczności publicznej i mieszkaniowej na terenie gminy Borzechów	Poprawa efektywności energetycznej (panele fotowoltaiczne, docieplenie) budynków użyteczności publicznej i mieszkaniowej	Gmina Borzechów	2 200 000	2025-2030
Wymiana wyposażenia ww. obiektów w urzędzenia o najwyższej, uzasadnionej ekonomicznie, klasie efektywności energetycznej (np. ocieplenie obiektów, wymiana drzwi i okien, modernizacja systemów grzewczych wraz z wymianą źródła ciepła), modernizacja systemów wentylacji, klimatyzacji), włącznie z systemami zarządzania energią na terenie gminy Borzechów	Wymiana wyposażenia ww. obiektów w urzędzenia o najwyższej, uzasadnionej ekonomicznie, klasie efektywności energetycznej (np. ocieplenie obiektów, wymiana drzwi i okien, modernizacja systemów grzewczych wraz z wymianą źródła ciepła), modernizacja systemów wentylacji, klimatyzacji), włącznie z systemami zarządzania energią	Gmina Borzechów	1 000 000	2025-2030
Zakup samochodu niskoemisyjnego na potrzeby gminne oraz sprzętu do prowadzenia robót komunalnych (np. traktorek, kosiarki do trawy) do Urzędu Gminy Borzechów	Zakup samochodu niskoemisyjnego na potrzeby gminne oraz sprzętu do prowadzenia robót komunalnych (np. traktorek, kosiarki do trawy)	Gmina Borzechów	500 000	2025-2030

Zakup działki wraz z wiatą pod punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych w Borzechowie	Zakup działki wraz z wiatą pod punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych w Borzechowie	Gmina Borzechów	1 500 000	2025-2030
Tworzenie zieleńców i terenów zieleni osiedlowej	Tworzenie zieleńców i terenów zieleni osiedlowej	Gmina Borzechów	100 000	2024-2030
Poprawa efektywności energetycznej (panele fotowoltaiczne, docieplenie) budynków użyteczności publicznej	Poprawa efektywności energetycznej (panele fotowoltaiczne, docieplenie) budynków użyteczności publicznej	Gmina Borzechów	2 000 000	2025-2030
Rozbudowa budynku Urzędu Gminy Borzechów na cele społeczne z wykorzystaniem OZE	Rozbudowa budynku Urzędu Gminy Borzechów na cele społeczne z wykorzystaniem OZE	Gmina Borzechów	5 000 000	2025-2030
Budowa sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Kłodnicy Dolnej	Budowa sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Kłodnicy Dolnej	Gmina Borzechów	6 500 000	2024-2026
Zakup wyposażenia na potrzeby OSP w Borzechowie, Kłodnicy Dolnej, Łączkach-Pawłówek, Majdanie Borzechowskim, Borzechowie Kolonii, Ludwinowie, Kępie Kolonii, Kępie, Ryczydole, Białawoda	Zakup wyposażenia na potrzeby OSP	Gmina Borzechów	1 500 000	2024-2030
Remont zabytkowego kościoła i zagospodarowanie terenu w Kłodnicy Dolnej	Remont zabytkowego kościoła i zagospodarowanie terenu w Kłodnicy Dolnej	Gmina Borzechów	1 000 000	2024-2026
Prace konserwatorskie organów w kościele w Kłodnicy Dolnej	Prace konserwatorskie organów w kościele w Kłodnicy Dolnej	Gmina Borzechów	800 000	2025-2030
Budowa i rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, obiektów dziedzictwa naturalnego wraz z zagospodarowaniem terenów wokół (m.in. mała architektura, place zabaw i siłownie zewnętrzne, tereny zielone, ścieżki piesze i pieszo-rowerowe).	Budowa i rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, obiektów dziedzictwa naturalnego wraz z zagospodarowaniem terenów wokół (m.in. mała architektura, place zabaw i siłownie zewnętrzne, tereny zielone, ścieżki piesze i pieszo-rowerowe).	Gmina Borzechów	600 000	2025-2030
Budowa ścieżki rowerowej wzdłuż rzeki Chodelki w Borzechowie	Budowa ścieżki rowerowej wzdłuż rzeki Chodelki w Borzechowie	Gmina Borzechów	500 000	2025-2030

Źródło: Załącznik nr 1 – Indykatory wykaz przedsięwzięć

CEL STRATEGICZNY 2. Zrównoważony rozwój gospodarczy

Duże wsparcie i rozwój nowoczesnego rolnictwa może przyczynić się do zwiększenia zamożności gminy i ugruntowania jej pozycji i znaczenia w powiecie i województwie, co wpływa na poprawę życia mieszkańców. Ważne jest wspieranie rolników pod względem transferu wiedzy oraz informacji na temat dofinansowań i dopłat. Wsparcie należy rozwijać w kwestiach organizacyjnych (sprawy urzędowe, doradztwo).

Podobne wsparcie powinno być rozwijane dla przedsiębiorców, zarówno nowych jak i wieloletnich. Powinno się to przyczynić do zwiększenia odwagi wśród mieszkańców do prowadzenia własnej działalności gospodarczej i wybrania obszaru Gminy jako swojego miejsca zamieszkania.

Gmina Borzechów, uwzględniając lokalną gospodarkę, może wpływać na redukcję barier i uwarunkowań wewnętrznych ograniczających atrakcyjność inwestycyjną na swoim terenie. Możliwości zauważalne na terenie Gminy to np.: poprawa dostępności komunikacyjnej, prowadzenie właściwej polityki w zakresie planowania przestrzennego i zagospodarowywania terenów i obiektów zdegradowanych oraz kreowanie wobec lokalnych przedsiębiorców i potencjalnych inwestorów zachęcającej polityki podatkowej.

Istotne jest również aktywne, stałe wsparcie przedsiębiorców z branży turystycznej w procesie inwestowania i otwierania działalności gospodarczej. Przedstawione działania mają służyć stworzeniu lepszych warunków infrastrukturalnych i instytucjonalnych do obsługi potrzeb zewnętrznych inwestorów. W kwestii przyciągania inwestorów to priorytetem powinna być szeroka promocja Gminy i jej walorów.

Gmina Borzechów posiada niewątpliwie ogromny potencjał do rozwoju turystyki, zwłaszcza rowerowej. Planując zamierzenia inwestycyjne Gmina Borzechów musi zwrócić szczególną uwagę na potrzeby turystów. W nawiązaniu do sformułowanych powyżej założeń:

CEL STRATEGICZNY 2. Zrównoważony rozwój gospodarczy

- 2.I. Rozwój nowoczesnego rolnictwa
- 2.II. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości
- 2.III. Rozwój turystyki opierając się o walory przyrodniczo- kulturowe

Cele operacyjne	Możliwe kierunki działań/ typy projektów	Potencjalne podmioty odpowiedzialne za realizację	Potencjalne podmioty biorące udział w realizacji (partnerzy merytoryczni, organizacyjni)	Okres realizacji
I. Rozwój nowoczesnego rolnictwa	Efektywne wykorzystanie systemu płatności bezpośrednich oraz dopłat (do produkcji roślinnej oraz zwierzęcej jak również z racji uczestnictwa w ekoschematach)	Gmina Borzechów	Rolnicy, organizacje rolnicze, przedsiębiorcy, instytucje otoczenia rolnictwa	2024-2030
	Efektywne wykorzystanie systemu wsparcia na restrukturyzację i modernizację gospodarstw rolnych, w tym projekty w zakresie energooszczędności i OZE w gospodarstwach rolnych	Gmina Borzechów	Rolnicy, organizacje rolnicze, przedsiębiorcy, instytucje otoczenia rolnictwa	2024-2030
	Projekty w zakresie podnoszenia poziomu wiedzy i umiejętności rolników (poprzez szkolenia, ogólne i indywidualne doradztwo, udział w projektach badawczych, demonstracyjnych i projektach współpracy)	Gmina Borzechów	Rolnicy, organizacje rolnicze, przedsiębiorcy, instytucje otoczenia rolnictwa	2024-2030
	Projekty w zakresie: scalanie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniowym	Powiat lubelski	Rolnicy, Gmina Borzechów	2024-2030
	Projekty związane z przekazaniem gospodarstwa rolnego oraz wspierające młodych w rolnictwie	Gmina Borzechów	Rolnicy, organizacje rolnicze, przedsiębiorcy, instytucje otoczenia rolnictwa	2024-2030
	Projekty w zakresie budowania wiedzy i świadomości producentów rolnych w zakresie możliwości zwiększania wartości swoich produktów (np. poprzez przetworzenie, sprzedaż bezpośrednią, lepsze wykorzystanie produktów ubocznych i odpadów, produkcję ekologiczną i zrównoważoną itp.)	Gmina Borzechów	Rolnicy, organizacje rolnicze, przedsiębiorcy, instytucje otoczenia rolnictwa	2024-2030
	Projekty inwestycyjne producentów rolnych i mikroprzedsiębiorców w zakresie przetwarzania i sprzedaży produktów rolnych, np. w ramach rolniczego handlu detalicznego (RHD), dostaw bezpośrednich, sprzedaży bezpośredniej, działalności marginalnej	Rolnicy, przedsiębiorcy, grupy producentów rolnych	Gmina Borzechów	2024-2030
	Projekty inwestycyjne w zakresie zagospodarowywania produktów ubocznych i odpadów roślinnych i zwierzęcych	Rolnicy, przedsiębiorcy, grupy producentów rolnych	Gmina Borzechów	2024-2030
	Projekty rozwijające współpracę uczestników krótkiego łańcucha żywnościowego (producenci, przetwórcy, sprzedający, konsumenci)	Rolnicy, przedsiębiorcy, grupy producentów rolnych	Gmina Borzechów	2024-2030

	Projekty w zakresie marketingu i sprzedaży produktów lokalnych (tradycyjna sprzedaż na targowiskach lokalnych, sprzedaż za pomocą Internetu, nowe modele biznesowe sprzedaży)	Rolnicy, przedsiębiorcy, grupy producentów rolnych	Gmina Borzechów	2024-2030
	Działania organizacyjne, informacyjne i promocyjne władz lokalnych w zakresie uruchomienia i rozwoju krótkiego łańcucha żywnościowego	Gmina Borzechów	Rolnicy, organizacje rolnicze, przedsiębiorcy, instytucje otoczenia rolnictwa	2024-2030
	Tworzenie korzystnych warunków do przyciągania nowych inwestycji w zakresie przetwórstwa rolno-spożywczego (w tym podmiotów wchodzących w skład planowanego holdingu Krajowej Grupy Spożywczej)	Gmina Borzechów	Rolnicy, organizacje rolnicze, przedsiębiorcy, instytucje otoczenia rolnictwa	2024-2030
	Realizacja projektów demonstracyjnych i badawczo-rozwojowych w zakresie nowoczesnych metod i form produkcji rolnej w kontekście ochrony środowiska i zapobiegania skutkom zmian klimatu	Gmina Borzechów	Rolnicy, organizacje rolnicze, przedsiębiorcy, instytucje otoczenia rolnictwa	2024-2030
	Rozwój lokalnych specjalizacji rolnych m.in. w oparciu o odtworzenie historycznie ukształtowanych lub wykorzystanie nowych, niszowych kierunków produkcji	Rolnicy, przedsiębiorcy, grupy producentów rolnych	-	2024-2030
II. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości	Organizacja cyklicznych spotkań integrujących lokalny biznes	Gmina Borzechów	Przedsiębiorcy, instytucje otoczenia biznesu, jednostki sektora finansów publicznych, organizacje pozarządowe, mieszkańcy - osoby fizyczne	2024-2030
	Zainicjowanie i pilotażowe wdrożenie akcji promocyjnej	Gmina Borzechów	Przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, mieszkańcy - osoby fizyczne	2024-2030
	Organizacja spotkań z udziałem przedstawicieli różnych instytucji (Urząd Skarbowy, ARiMR, LAWP, PUP itp.)	Gmina Borzechów	instytucje otoczenia biznesu, organizacje pozarządowe, jednostki sektora finansów publicznych	2024-2030
	Wsparcie przedsiębiorców w zakresie pozyskiwania środków bezzwrotnych na projekty w zakresie poprawy efektywności energetycznej, wprowadzania na rynek nowych produktów i usług, zdobywania nowych rynków itp.	Gmina Borzechów	Organizacje pozarządowe, instytucje otoczenia biznesu	2024-2030
	Wsparcie przedsiębiorców w zakresie pozyskiwania środków zwrotnych na swój rozwój (w tym pożyczki i kredyty preferencyjne, kredyty komercyjne, fundusze inwestycyjne itp.)	Gmina Borzechów	Organizacje pozarządowe, instytucje otoczenia biznesu, instytucje finansowe	2024-2030
	Prowadzenie spójnej i atrakcyjnej polityki podatkowej dla firm (w tym	Gmina Borzechów	-	2024-

	opracowanie systemu zachęt i ulg podatkowych dla nowo powstających firm)			2030
	Przedsięwzięcia związane z zapewnieniem dla przedsiębiorców odpowiednio przygotowanych i uzbrojonych terenów inwestycyjnych oraz zaplecza lokalowego na potrzeby działalności produkcyjnej i usługowej	Gmina Borzechów	-	2024-2030
	Stworzenie skutecznego systemu promocji gospodarczej gminy i przyciągania inwestycji z zewnątrz	Gmina Borzechów	Przedsiębiorcy, instytucje otoczenia biznesu, organizacje pozarządowe	2024-2030
III. Rozwój turystyki opierając się o walory przyrodniczo- kulturowe	Opracowanie koncepcji rozwoju produktu turystycznego (opierającego się na rdzeniu atrakcji i walorów przyrodniczych)	Przedsiębiorcy, Gmina Borzechów	Gminna Biblioteka Publiczna, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	2024-2030
	Organizacja seminariów dla interesariuszy i kadr branży turystycznej w zakresie rozwoju produktu turystycznego	Gmina Borzechów	Gminna Biblioteka Publiczna, organizacje pozarządowe	2024-2030
	Oznakowanie trasy turystycznej/rowerowej po Gminie Borzechów	Gmina Borzechów	Organizacje pozarządowe	2024-2030
	Współpraca z sektorem komercyjnym w zakresie budowy/rozbudowy obiektów noclegowych (agroturystyka) i gastronomicznych na potrzeby turystów	Gmina Borzechów	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	2024-2030
	Przygotowanie kampanii promującej ofertę turystyczną gminy wraz z zestawem materiałów i narzędzi do promocji	Gmina Borzechów	Gminna Biblioteka Publiczna, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	2024-2030
	Współpraca z szerokim gronem interesariuszy (w tym z innymi gminami) w zakresie rozszerzenia produktu turystycznego o nowe obszary i usługi	Gmina Borzechów	organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, inne samorządy	2024-2030

Tab. 3. Planowane przedsięwzięcia wpisujące się w cel strategiczny 2.

Projekty / przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacowana wartość (zł)	Lata realizacji
Organizacja wydarzeń mających na celu promocje dziedzictwa kulturowego na terenie gminy Borzechów	Organizacja wydarzeń mających na celu promocje dziedzictwa kulturowego	Gmina Borzechów	100 000,00	2025-2030
Wspieranie działalności organizacji działających na rzecz kultury m.in. Gminna Biblioteka Publiczna, Stowarzyszenie Teatr w Remizie, Koła Gospodyń Wiejskich z terenu całej gminy	Wspieranie działalności organizacji działających na rzecz kultury	Gmina Borzechów	100 000,00	2025-2030

Źródło: Załącznik nr 1 – Indykatoryny wykaz przedsięwzięć

CEL STRATEGICZNY 3. Wzrost kapitału społecznego

Istotnymi elementami, które decydują o poziomie rozwoju lokalnego i jakości życia mieszkańców jest m.in. jakość infrastruktury społecznej oraz dostęp i poziom usług społecznych (edukacji, opieki zdrowotnej, opieki społecznej) oraz dostępność do mieszkaniowego zasobu komunalnego i socjalnego gminy. Właściwe funkcjonowanie społeczności lokalnej wymaga zapewnienia odpowiednich warunków, które umożliwią zaspokojenie podstawowych potrzeb - opieka zdrowotna, społeczna czy edukacja, ale również potrzeb związanych ze spędzaniem czasu wolnego i budowaniem więzi społecznych (integracja społeczna). Niezależnie od aktualnej oferty usług społecznych na terenie gminy, należy nieustannie dążyć do podnoszenia ich jakości i dostępności. Odnosi się to zarówno do edukacji, gdzie ważne jest stworzenie warunków dla nieograniczonego rozwoju dzieci i młodzieży, rozszerzenia oferty zajęć pozalekcyjnych, wyrównawczych jak i rozwoju różnych form pomocy i integracji społecznej, w szczególności skierowanych do osób starszych i z niepełnosprawnościami.

Planując działania na najbliższe lata Gmina Borzechów uwzględnia stale postępujący proces starzenia się społeczeństwa i potrzeby osób w najstarszej grupie wiekowej. Ważne w tym zakresie jest zapewnienie najstarszym mieszkańcom dostępu do badań diagnostycznych i do odpowiedniej opieki zdrowotnej (poprzez bliską współpracę z publicznymi i niepublicznymi zakładami opieki zdrowotnej). Niezwykle istotne jest zapewnienie kompleksowej opieki medycznej o wysokim standardzie usług, zwiększenie dostępności do diagnostyki, badań i konsultacji medycznych dla mieszkańców, a także wsparcie i promowanie różnorodnych inicjatyw prozdrowotnych i aktywizujących. Oferta ta powinna uwzględniać także komplet specjalistycznych usług adresowanych do seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami.

Aby zapewnić mieszkańcom dostęp do najwyższej jakości usług należy również zadbać o stały rozwój pracowników administracji i innych placówek publicznych. Aktualizowanie zgodnie z najnowszą wiedzą i technologią usług społecznych i administracyjnych jest niezbędne do sprawnej i klarownej obsługi mieszkańców.

Ograniczenia spowodowane przez pandemię, skutkujące izolacją i utrudnionymi kontaktami międzyludzkimi oddziałują na życie mieszkańców aż do teraz. Inflacja i wzrastające koszty prowadzenia działalności skutkowały wzrostem liczby osób bezrobotnych. W tak krótkim czasie wszystkie negatywne zjawiska przyczyniają się do konieczności podjęcia działań integracyjnych i aktywizacyjnych lokalną społeczność. Metody aktywizacyjne są istotne zwłaszcza są dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy. Rozwiązaniem są np. podmioty ekonomii społecznej (spółdzielnie socjalne) i podmioty działające w sferze pożytku publicznego takie (stowarzyszenia i fundacje).

Gmina Borzechów uwzględniając stopniowo zwiększający się poziom aktywności społecznej, zakłada dalszy rozwój działań aktywizacyjnych i integracyjnych skierowanych do mieszkańców Gminy. Ważny jest wpływ działalności organizacji pozarządowych na rozwój Gminy. Organizacje społeczne działające lokalnie mogą być kluczowym partnerem w realizacji działań, w szczególności polityki kulturalnej, sportowej, działań na rzecz wybranych grup społecznych, w tym na rzecz seniorów z terenu Gminy.

Duży wpływ na rozwój kapitału społecznego będzie miała koncepcja Smart Village (inteligentna wieś). Mieszkańcy Gminy Borzechów mają szansę dzięki wykorzystaniu np. nowych technologii mają szansę wpłynąć na wzrost jakości i poziomu życia oraz zrównoważonego rozwoju. Smart Village pozwoli na stworzenie aktywnej społeczności lokalnej, która na terenie swojej gminy współpracuje i wspólnie decyduje o rozwoju. Działaniami wdrażającymi koncepcje Smart Village są przede wszystkim te realizujące inteligentne rozwiązania m.in.:

- Usługi publiczne tj.: e-zdrowie, e-opieka, transport, energetyka (np. OZE), a także bezpieczeństwo (np. monitoring wizyjny).
- Zarządzanie publiczne tj.: e-administracja, gospodarka odpadami (np. czujniki napełnienia kontenerów), planowanie przestrzenne (np. digitalizacja), a także monitoring środowiska (np. czujniki jakości powietrza).
- Przedsiębiorczość tj.: rolnictwo precyzyjne, handel online (np. wyrobami lokalnymi), ekologiczna turystyka wiejska (oparta na inteligentnych rozwiązaniach), a także współdzielenie (np. specjalistycznych sprzętów).

W nawiązaniu do sformułowanych powyżej założeń:

CEL STRATEGICZNY 3. Wzrost kapitału społecznego

- 3.I. Poprawa dostępności oraz jakości usług edukacji i opieki nad dziećmi
- 3.II. Wzmocnienie usług społecznych i administracyjnych
- 3.III. Wzrost integracji i aktywności społeczności lokalnej
- 3.IV. Rozwój usług rekreacyjno-sportowych i oferty kulturalnej
- 3.V. Kształtowanie spójnej polityki przestrzennej i harmonijnej przestrzeni Gminy

Cele operacyjne	Możliwe kierunki działań/ typy projektów	Potencjalne podmioty odpowiedzialne za realizację	Potencjalne podmioty biorące udział w realizacji (partnerzy merytoryczni, organizacyjni)	Okres realizacji
I. Poprawa dostępności oraz jakości usług edukacji i opieki nad dziećmi	Projekty w zakresie poszerzania oferty kształcenia (np. zajęcia dodatkowe) oraz wprowadzania innowacji	Gmina Borzechów	Szkoły, organizacje pozarządowe, kuratorium oświaty, jednostki naukowe	2024-2030
	Projekty w zakresie oceny efektywności kształcenia i dostosowywania jego form i zakresu wymogów współczesnego świata	Zarząd Powiatu	Szkoły, organizacje pozarządowe, kuratorium oświaty, Gmina Borzechów, jednostki badawcze	2024-2030
	Projekty w zakresie wprowadzania nowych narzędzi i form edukacji w procesie kształcenia młodzieży	Zarząd Powiatu	Szkoły, organizacje pozarządowe, kuratorium oświaty, Gmina Borzechów	2024-2030
	Projekty w zakresie podniesienia jakości opieki nad najmłodszymi w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	Gmina Borzechów	Kuratorium oświaty, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe	2024-2030
	Kreowanie nowoczesnej edukacji młodzieży (kreatywne zajęcia pozalekcyjne dla młodzieży, nauka przedsiębiorczości itp.)	Gmina Borzechów	Szkoły, organizacje pozarządowe, Biblioteka Publiczna	2024-2030
	Promocja edukacji zawodowej i dostosowywanie jej do potrzeb przedsiębiorców	Zarząd powiatu	Gmina Borzechów, Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	2024-2030
	Optymalne wykorzystanie dostępnych programów i instrumentów w zakresie doskonalenia zawodowego i uczenia się przez całe życie	Zarząd powiatu, Gmina Borzechów	Szkoły, organizacje pozarządowe, Biblioteka Publiczna	2024-2030
II. Wzmocnienie usług społecznych i administracyjnych	Współpraca z podmiotami leczniczymi w powiecie i województwie w zakresie poprawy dostępności mieszkańców do lekarzy specjalistów oraz usług diagnostyki specjalistycznej	Placówki ochrony zdrowia	Gmina Borzechów, GOPS, przedsiębiorcy	2024-2030
	Uczestnictwo w regionalnych i krajowych programach profilaktyki, badań i leczenia wybranych chorób cywilizacyjnych	Placówki ochrony zdrowia, Gmina Borzechów	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	2024-2030
	Wypracowanie i wdrożenie systemu zintegrowanych i skoordynowanych usług w zakresie pomocy społecznej	Gmina Borzechów GOPS	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, organizacje pozarządowe	2024-2030
	Rozwój form opieki i wsparcia dla osób potrzebujących w ramach istniejących i nowych instytucji pomocy społecznej	Gmina Borzechów, GOPS	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, organizacje pozarządowe	2024-2030
	Bliska współpraca władz samorządowych z organizacjami pozarządowymi	Gmina Borzechów,	Organizacje pozarządowe,	2024-

	w zakresie zapewnienia dodatkowych usług na rzecz osób objętych pomocą społeczną	GOPS	przedsiębiorcy	2030
III. Wzrost integracji i aktywności społeczności lokalnej	Rozwój i doskonalenie różnych form i narzędzi integracji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami (w bliskiej współpracy z działającymi ośrodkami wsparcia (np. środowiskowe domy samopomocy, zakłady opiekuńczo-lecznicze, domy pomocy społecznej itp.).	Gmina Borzechów	GOPS, inne samorządy, organizacje pozarządowe	2024-2030
	Rozwój podmiotów ekonomii społecznej, jako szczególnej formy aktywizacji zawodowej i integracji społecznej osób wykluczonych	Gmina Borzechów	Organizacje pozarządowe, inne samorządy, GOPS	2024-2030
	Projekty w zakresie wsparcia osób starszych zagrożonych ubóstwem energetycznym	Gmina Borzechów	GOPS	2024-2030
	Projekty w zakresie pomocy żywieniowej dla osób i rodzin zagrożonych ubóstwem dochodowym	Gmina Borzechów	GOPS, inne samorządy, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	2024-2030
	Wdrażanie najlepszych praktyk w zakresie wykorzystania potencjału seniorów w opiece i edukacji młodzieży, pomocy dobrosąsiedzkiej, kształceniu zawodowym, mentoringu kadr menadżerskich itp.	Gmina Borzechów	Biblioteka Publiczna, organizacje pozarządowe, mieszkańcy - osoby fizyczne	2024-2030
IV. Rozwój usług rekreacyjno-sportowych i oferty kulturalnej	Projekty w zakresie organizowania i promowania wspólnych imprez kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych	Gmina Borzechów Kluby Sportowe	Biblioteka Publiczna, organizacje pozarządowe, mieszkańcy – osoby fizyczne,	2024-2030
	Projekty aktywizujące społeczność lokalną do współuczestnictwa w propagowaniu lokalnej kultury i tradycji	Gmina Borzechów organizacje pozarządowe,	Biblioteka Publiczna, organizacje pozarządowe, mieszkańcy – osoby fizyczne	2024-2030
V. Kształtowanie spójnej polityki przestrzennej i harmonijnej przetrzeni Gminy	Wprowadzenie praktyki zintegrowanego planowania strategicznego i przestrzennego na obszarze Gminy Borzechów (w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym) oraz jakość opracowywanych dokumentów	Gmina Borzechów	Mieszkańcy – osoby fizyczne, przedsiębiorcy	2024-2030
	Upowszechnienie zasad stałego monitorowania i ocena efektów wdrażanych dokumentów strategicznych i polityk	Gmina Borzechów	Jednostki organizacyjne gmin	2024-2030
	Zwiększenie zdolności w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych na rozwój obszaru Gminy Borzechów, w tym środków z innowacyjnych mechanizmów finansowania (instrumenty zwrotne, instrumenty dłużne, PPP)	Gmina Borzechów	Jednostki organizacyjne gmin, instytucje otoczenia biznesu i rolnictwa, przedsiębiorcy	2024-2030

Tab. 4. Planowane przedsięwzięcia wpisujące się w cel strategiczny 3.

Projekty / przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacowana wartość (zł)	Lata realizacji
Kompleksowe działania aktywizacji i integracji społecznej i zawodowej klientów pomocy społecznej	Kompleksowe działania aktywizacji i integracji społecznej i zawodowej klientów pomocy społecznej	Gmina Borzechów	300 000	2025-2030
Rozwój środowiskowych form pomocy i samopomocy, w tym rozwój i upowszechnienie form wsparcia środowiskowego w miejscu zamieszkania na terenie gminy Borzechów.	Rozwój środowiskowych form pomocy i samopomocy, w tym rozwój i upowszechnienie form wsparcia środowiskowego w miejscu zamieszkania.	Gmina Borzechów	200 000	2025-2030
Realizacja zintegrowanych usług o charakterze opiekuńczym i zdrowotnym, adresowanych w szczególności do osób starszych, osób niepełnosprawnych, osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu	Realizacja zintegrowanych usług o charakterze opiekuńczym i zdrowotnym, adresowanych w szczególności do osób starszych, osób niepełnosprawnych, osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu	Gmina Borzechów	200 000	2025-2030
Realizacja działań na rzecz dzieci dotkniętych problemem nadwagi, otyłości, wad postawy oraz zaburzeniami rozwoju układu ruchu przez Szkołę Podstawową w Borzechowie i Szkołę Podstawową w Kłodnicy Dolnej	Realizacja działań na rzecz dzieci dotkniętych problemem nadwagi, otyłości, wad postawy oraz zaburzeniami rozwoju układu ruchu.	Gmina Borzechów	100 000	2025-2030
Organizacja zajęć przyczyniających się do rozwoju kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych, tzw. transversal skills, niezbędnych na rynku pracy	Organizacja zajęć przyczyniających się do rozwoju kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych, tzw. transversal skills, niezbędnych na rynku pracy	Gmina Borzechów	400 000	2025-2030
Podnoszenia kompetencji bądź kwalifikacji nauczycieli wszystkich przedmiotów w zakresie korzystania z nowoczesnych metod, technologii i sprzętu w Szkole Podstawowej w Borzechowie i Szkole Podstawowej w Kłodnicy Dolnej	Podnoszenia kompetencji bądź kwalifikacji nauczycieli wszystkich przedmiotów w zakresie korzystania z nowoczesnych metod, technologii i sprzętu	Gmina Borzechów	100 000	2025-2030
Rozszerzenie oferty o zajęcia realizowane w celu	Rozszerzenie oferty o zajęcia realizowane	Gmina Borzechów	300 000	2025-2030

wyrównania stwierdzonych deficytów oraz dodatkowe zajęcia, które pozwolą na zwiększenie kompetencji społecznych lub realizacja dodatkowej oferty edukacyjnej i specjalistycznej umożliwiającej dziecku z niepełnosprawnością udział w wychowaniu przedszkolnym poprzez wyrównywanie deficytu wynikającego z niepełnosprawności udział w wychowaniu przedszkolnym poprzez wyrównywanie deficytu wynikającego z niepełnosprawności w Przedszkolu w Borzechowie oraz oddziałach przedszkolnych w Kłodnicy Dolnej.	w celu wyrównania stwierdzonych deficytów oraz dodatkowe zajęcia, które pozwolą na zwiększenie kompetencji społecznych lub realizacja dodatkowej oferty edukacyjnej i specjalistycznej umożliwiającej dziecku z niepełnosprawnością udział w wychowaniu przedszkolnym poprzez wyrównywanie deficytu wynikającego z niepełnosprawności.			
Opracowanie Planu ogólnego	Opracowanie Planu ogólnego	Gmina Borzechów	200 000	2024-2026
Opracowanie sektorowych dokumentów strategicznych	Opracowanie sektorowych dokumentów strategicznych	Gmina Borzechów	100 000	2025-2030
Utworzenie i funkcjonowanie miejsc spotkań i aktywizacji dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami poprzez m.in. utworzenie Dziennych Klubów Seniora w Borzechowie	Utworzenie i funkcjonowanie miejsc spotkań i aktywizacji dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami	Gmina Borzechów	300 000	2025-2030

Źródło: Załącznik nr 1 – Indykatory wykaz przedsięwzięć

3.4. Oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Poniżej zaprezentowano oczekiwane rezultaty planowanych działań w podziale na cele operacyjne wraz z wskaźnikami.

Cel operacyjny	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki osiągnięcia działań
1.1. Poprawa jakości i dostępności przestrzeni oraz obiektów publicznych	<ul style="list-style-type: none"> ☐ efektywne zagospodarowanie przestrzeni, zwłaszcza już zagospodarowanej, ☐ zapobieganie chaosowi przestrzennemu i zaspokajanie potrzeb rozwojowych w ramach polityki przestrzennej, ☐ podniesienie jakości obiektów publicznych, ☐ zwiększenie dostępności do obiektów i przestrzeni publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami, ☐ wysokiej jakości obiekty edukacyjne i opiekuńczo-wychowawcze spełniające wszelkie wymagane standardy, ☐ rozbudowana sieć infrastruktury społecznej, 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ liczba zaktualizowanych dokumentów planistycznych (szt.) ☐ liczba zmodernizowanych obiektów publicznych (szt.) ☐ liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi wymaganiami (szt.), ☐ liczba placówek edukacyjnych i opiekuńczo-wychowawczych dostosowanych do obecnych standardów (szt.), ☐ liczba rozbudowanych i zmodernizowanych obiektów infrastruktury kulturalnej, integracyjnej oraz sportowej (szt.),
1. II. Poprawa jakości infrastruktury komunikacyjnej oraz bezpieczeństwa mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> ☐ rozwinięta wysokiej jakości sieć drogowa na terenie Gminy, ☐ zwiększenie bezpieczeństwa w miejscach publicznych, ☐ zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego, rowerowego oraz pieszego, 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ długość zmodernizowanych lub/i nowych dróg publicznych (km), ☐ liczba miejsc publicznych z poprawionym stanem bezpieczeństwa (szt.),
1. III. Rozwój infrastruktury technicznej oraz odnawialnych źródeł energii	<ul style="list-style-type: none"> ☐ rozwinięta sieć wodociągowa na terenie Gminy, ☐ zmodernizowane ujęcia wody, ☐ zwiększenie liczby nieruchomości z przydomową oczyszczalnią ścieków, ☐ zwiększenie stopnia samowystarczalności energetycznej Gminy i jej mieszkańców - zwiększenie udziału energii pozyskiwanej z odnawialnych źródeł, ☐ zwiększenie liczby nieruchomości ogrzewanych ekologicznymi źródłami ciepła, 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ liczba nowych nieruchomości podłączonych do sieci wodociągowej (szt. przyłączy) ☐ liczba ujęć wody, które przeszły modernizację (szt.) ☐ liczba nowo wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków (szt.) ☐ liczba nowych instalacji odnawialnych źródeł energii elektrycznej na terenie Gminy (szt.), ☐ udział energii ze źródeł odnawialnych w ogólnym zużyciu energii (%), ☐ liczba nowych instalacji odnawialnych źródeł energii cieplnej na terenie Gminy (szt.),

<p>1.IV. Ochrona walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ zwiększenie udziału nieruchomości na terenie gminy spełniających najnowsze standardy klasy energetycznej budynków, ☐ zmniejszenie ilości wyrobów azbestowych zalegających na terenie gminy, ☐ zwiększone bezpieczeństwo ekologiczne, ☐ utworzenie PSZOK, który spełnia obecne standardy, ☐ optymalizacja kosztów systemu gospodarki odpadami, ☐ rozwinięta infrastruktura turystyczna przyciągająca turystów, ☐ zadbane obiekty istotne dla lokalnej kultury, ☐ podniesienie poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców Gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ liczba termomodernizowanych budynków na terenie gminy (szt.), ☐ ilość zutyliзовanych wyrobów azbestowych (Mg) ☐ liczba przyjętych rozwiązań zapewniających bezpieczeństwo ekologiczne, ☐ liczba zebranych odpadów segregowanych w PSZOK w ciągu roku (Mg), ☐ udział odpadów zebranych selektywnie w odpadach ogółem (%), ☐ ilość wybudowanych ścieżek rowerowych wraz z towarzyszącą infrastrukturą turystyczną (km), ☐ liczba odnowionych obiektów ważnych dla lokalnej kultury (szt.) ☐ liczba przeprowadzonych szkoleń/spotkań z zakresu świadomości ekologicznej (szt.).
<p>1.V. Adaptacja do zmian klimatu oraz edukacja ekologiczna</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ zabezpieczenie obszaru Gminy przez wystąpieniem niepożądanych skutków zmian klimatycznych oraz występowaniu zjawisk ekstremalnych. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ liczba wprowadzonych elementów błękitno-zielonej infrastruktury (szt.).
<p>2.I. Rozwój nowoczesnego rolnictwa</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ zapewnienie wsparcia merytorycznego dla lokalnych rolników, ☐ zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska naturalnego ze źródeł rolniczych dzięki nowoczesnemu rolnictwu i uprawom ekologicznym, ☐ wzrost zainteresowania wśród mieszkańców żywnością ekologiczną. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ liczba przeprowadzonych spotkań z rolnikami (szt.).
<p>2.II. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ zwiększenie atrakcyjności Gminy dla nowych i obecnych przedsiębiorców 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ liczba nowo zarejestrowanych działalności gospodarczych na terenie gminy (szt.), ☐ liczba zarejestrowanych działalności gospodarczych prowadzących działalność na terenie gminy powyżej 5 lat (szt.). ☐ liczba zorganizowanych spotkań z przedsiębiorcami lub/i z potencjalnymi przedsiębiorcami (szt.).

<p>2.III. Rozwój turystyki opierając się o walory przyrodniczo-kulturowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ przyciągnięcie przedsiębiorców z branży turystycznej, ☐ opracowana koncepcja rozwoju produktu turystycznego oraz promocja w regionie walorów gminy, 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na terenie gminy z działu m.in.: I (szt.). ☐ liczba przygotowanych materiałów promocyjnych gminy (szt.).
<p>3.I. Poprawa dostępności oraz jakości usług edukacji i opieki nad dziećmi</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ popularność opieki nad dziećmi do lat 3 i opieki przedszkolnej, ☐ wysokiej jakości usługi opieki nad najmłodszymi na obszarze gminy, ☐ możliwość wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży, ☐ wykształcona i wyszkolona kadra nauczycielska, 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ udział dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wśród dzieci do lat 3 zamieszkujących gminę (%), ☐ liczba zajęć pozalekcyjnych realizowanych w placówkach oświatowych na terenie gminy (szt.), ☐ liczba przeprowadzonych szkoleń dedykowanych dla nauczycieli (szt.).
<p>3.II. Wzmocnienie usług społecznych i administracyjnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ mieszkańcy chętnie biorący udział w programach profilaktycznych, ☐ dostępne usługi dla osób ze szczególnymi potrzebami, ☐ wykreowanie postaw prozdrowotnych wśród mieszkańców oraz uświadomienie o zagrożeniu chorobami cywilizacyjnymi, ☐ wykształcona i wyszkolona kadra administracyjna gotowa pomóc mieszkańcom. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ liczba uczestników w programach profilaktycznych (os.), ☐ liczba korzystających mieszkańców z usług o charakterze opiekuńczym i zdrowotnym (os.), ☐ liczba zorganizowanych spotkań i szkoleń dla mieszkańców z zakresu zdrowia (szt.), ☐ liczba przeprowadzonych szkoleń dla kadry administracyjnej (szt.).
<p>3.III. Wzrost integracji i aktywności społeczności lokalnej</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ wzrost integracji społecznej i aktywności mieszkańców na rzecz rozwoju Gminy, ☐ ograniczone ryzyko wykluczenia społecznego, ☐ wzmocnione znaczenie organizacji pozarządowych. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ liczba zorganizowanych wydarzeń integrujących mieszkańców (szt.) ☐ liczba organizacji pozarządowych wspieranych przez Gminę (szt.),
<p>3.IV. Rozwój usług rekreacyjno-sportowych i oferty kulturalnej</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ rozwój oferty kulturalno-sportowej, odpowiadającej potrzebom i zainteresowaniom mieszkańców wykorzystując zmodernizowaną infrastrukturę publiczną, 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ liczba uczestników wydarzeń kulturalnych i sportowych (os.),
<p>3.V. Kształtowanie spójnej polityki przestrzennej i harmonijnej przestrzeni Gminy</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ ukształtowana polityka przestrzenna Gminy Borzechów uwzględniające obowiązujące wymogi. 	<ul style="list-style-type: none"> - przyjęty dokument „Plan Ogólny” (szt.), - opracowane sektorowe dokumenty strategiczne (szt.).

4. WYMIAR PRZESTRZENNY POLITYKI ROZWOJU GMINY BORZECZÓW

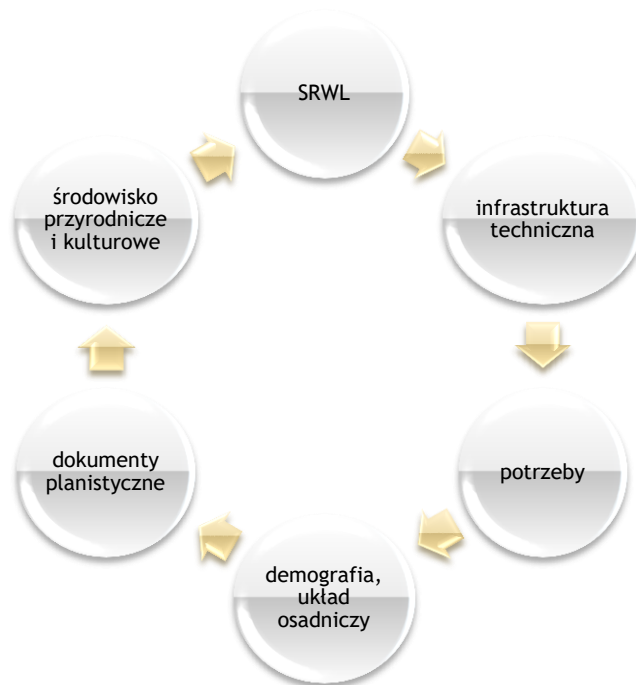
4.1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz ustaleń i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Rekomendowany model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Borzechów wynika w dużej mierze z uwarunkowań przestrzennych rozwoju Gminy, a także z wniosków i ustaleń z przeprowadzonej szczegółowej diagnozy rozwoju Gminy Borzechów w wymiarze społecznym, gospodarczym oraz przestrzennym. Uwzględnia on również aktualne potrzeby i aspiracje rozwojowe władz i mieszkańców. Model wpisuje się w politykę przestrzenną Gminy, prowadzoną głównie w oparciu o obowiązujące zapisy dokumentu Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Borzechów. Propozycje zawarte w modelu mogą być dobrą podstawą do dalszych prac nad aktualizacją obowiązującego SUIKZP lub opracowania Planu Ogólnego (zgodnie z reformą zagospodarowania przestrzennego).

Główne uwarunkowania rozwoju przestrzennego Gminy Borzechów

Model o charakterze funkcjonalnym oparty został na sześciu fundamentach budujących jego szkielet. Opracowując model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Borzechów wzięto pod uwagę następujące uwarunkowania (czynniki) rozwoju:

Ryc. 1. Uwarunkowania rozwoju wpływające na model funkcjonalno-przestrzenny Gminy Borzechów

Źródło: opracowanie własne

1. Rola i znaczenie Gminy Borzechów w aktualnie obowiązującej Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku. Gmina Borzechów przynależy do grupy jednostek samorządu terytorialnego tworzących Obszar Strategicznej Interwencji

Roztocze. Priorytetem rozwoju tego obszaru jest: społeczno-gospodarcze wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego Roztocza i Puszczy Solskiej.

2. Kierunki zagospodarowania przestrzennego Gminy Borzechów wynikające z obowiązujących dokumentów planistycznych Gminy.
3. Środowisko przyrodnicze i kulturowe Gminy Borzechów oraz formy jego ochrony.
4. Demografia oraz istniejący układ osadniczy Gminy Borzechów.
5. Stan wyposażenia Gminy Borzechów w podstawową infrastrukturę techniczną (komunikacja, gospodarka wodno-ściekowa, turystyka, gospodarka odpadami, energetyka, telekomunikacja).
6. Potrzeby mieszkańców oraz przedsiębiorców w zakresie realizowanej polityki przestrzennego zagospodarowania Gminy Borzechów.

Elementy te tworzą uzupełniający się wzajemnie „mechanizm”. Docelowy model struktury funkcjonalno-przestrzennej ma na celu przedstawienie pożądanego obrazu wynikowego zawierającego oczekiwane i zaplanowane procesy rozwojowe oraz ich wpływ na kształtowanie struktur przestrzennych. Struktury te z jednej strony wynikają z istniejących uwarunkowań w zakresie środowiska przyrodniczego i kulturowego, zaś z drugiej są rezultatem prowadzonej przez Gminę Borzechów polityki zagospodarowania przestrzennego w zakresie osadnictwa, rolnictwa, wyznaczania terenów pod działalność gospodarczą, zachowania obszarów otwartych czy też lokalizacji i budowy głównych elementów infrastruktury technicznej, jak również planowanych kierunków rozwoju. W modelu ważne jest branie pod uwagę relacji zachodzących w przestrzeni, ale również pomiędzy poszczególnymi obszarami społecznymi i gospodarczymi.

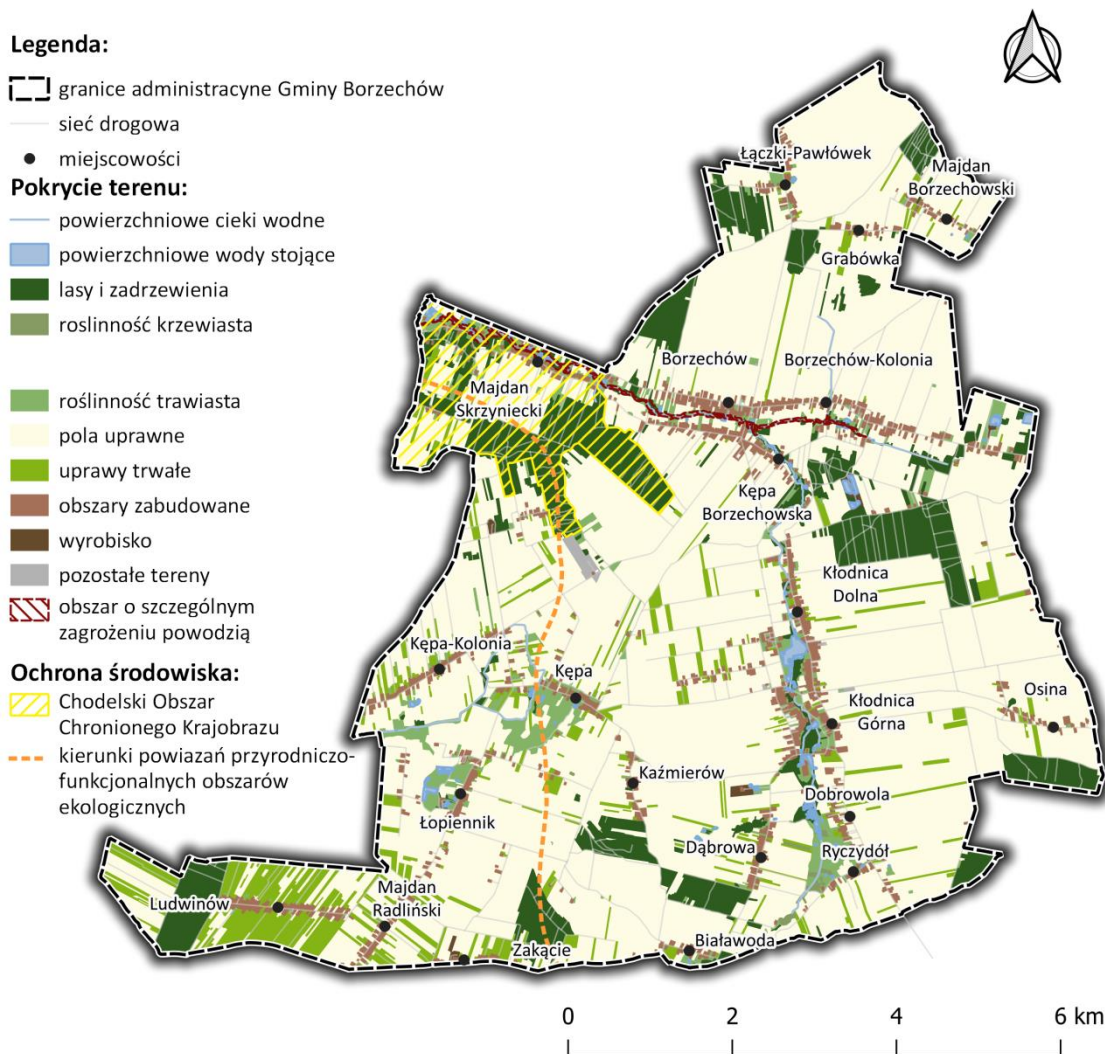
Przedstawiono poniżej krótkie charakterystyki kluczowych elementów funkcjonalno-przestrzennych Gminy Borzechów, do jakich należy dążyć realizując cele i działania strategii. Pod uwagę wzięto uwarunkowania środowiskowe oraz kulturowe, społeczne (osadnictwo i demografia), infrastrukturalne (infrastruktura techniczna), oraz gospodarcze (rolnictwo i tereny otwarte, turystyka, tereny pod działalność gospodarczą).

Uwarunkowania środowiska przyrodniczego w modelu funkcjonalno-przestrzennym – system powiązań przyrodniczych

Ze względu na uwarunkowania przyrodnicze w modelu funkcjonalno-przestrzennym Gminy Borzechów elementy środowiska odgrywają ważną rolę.

Dokument Strategii, w tym model struktury funkcjonalno-przestrzennej, jako jeden z celów operacyjnych zakłada ochronę walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych oraz adaptację do zmian klimatu oraz edukacja ekologiczna. W ramach tego realizowane będą działania skierowane na m.in. rozsądne wykorzystanie zasobów oraz walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego, kształtowanie postaw ekologicznych prowadzących do wzrostu świadomości mieszkańców i rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym. Na obszarze objętym ochroną prawną dopuszczona będzie wyłącznie taka działalność, która nie generuje negatywnego oddziaływania na jakość środowiska i krajobrazu. Takie wymagania może spełniać m.in.: rolnictwo ekologiczne, funkcje rekreacyjno-wypoczynkowe, zabudowa mieszkaniowa o niskiej intensywności, głównie letniskowa oraz turystyka i usługi nieuciążliwe.

Ryc. 2. Uwarunkowania środowiska przyrodniczego w modelu funkcjonalno-przestrzennym Gminy Borzechów

Źródło: opracowanie własne

System przyrodniczy Gminy Borzechów budują tereny aktywne biologicznie zarówno o randze regionalnej, jak i lokalnej: korytarze ekologiczne biegnące doliną rzeki Chodelka i innych cieków wodnych oraz lasy i zadrzewienia. Ważne jest zachowanie ciągłości struktury przestrzennej korytarzy ekologicznych na terenie Gminy. Mniejsze elementy uzupełniające system przyrodniczy to zadrzewienia śródpolne, przydrożne i nadwodne. Na terenie Gminy Borzechów brak jest jednak obszarów objętych ochroną prawną. Dodatkowo nie występują tu pomniki przyrody, rezerваты przyrody oraz użytki ekologiczne. Jednakże ze względu na istotne walory obszaru w zachodniej części gminy teren ten objęty został Chodelskim Obszarem Chronionego Krajobrazu.

Zgodnie z danymi GUS lesistość na tym obszarze wynosi 11,4% i jest to wartość wyższa niż dla powiatu lubelskiego (10,4%), lecz jednocześnie niższa niż w województwie (23,5%). Zwarte kompleksy leśne najliczniej występują w sołectwach: Kłodnica Dolna, Ludwinów, Łączki-Pawłówek, Łopiennik i Zakęcie.

Główną rzeką na terenie Gminy Borzechów jest Chodelka – prawy dopływ Wisły. Źródło tej rzeki znajduje się we wsi Kłodnica Górna a jej długość wynosi 49,3 km. Pozostałymi strugami na obszarze gminy są: Chodlik i Nędznica.

Gmina Borzechów położona jest w rejonie wodnym Środkowej Wisły. W granicach Gminy zostały wyznaczone obszary szczególnego zagrożenia powodzią (prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi – raz na 100 lat). Obszarami zagrożonymi powodzią są miejscowości i zabudowa znajdująca się od zachodniej do centralnej części gminy.

Uwarunkowania środowiska kulturowego w modelu funkcjonalno-przestrzennym

Zgodnie z Obwieszczeniem nr 1/2021 Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie z dnia 12 stycznia 2021 r. w sprawie wykazu zabytków wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych województwa lubelskiego i do rejestru zabytków archeologicznych województwa lubelskiego, a dokładnie Załącznika Nr 1 do ww. obwieszczenia na terenie Gminy Borzechów znajdują się 3 zabytki nieruchome wpisane do rejestru „A”.

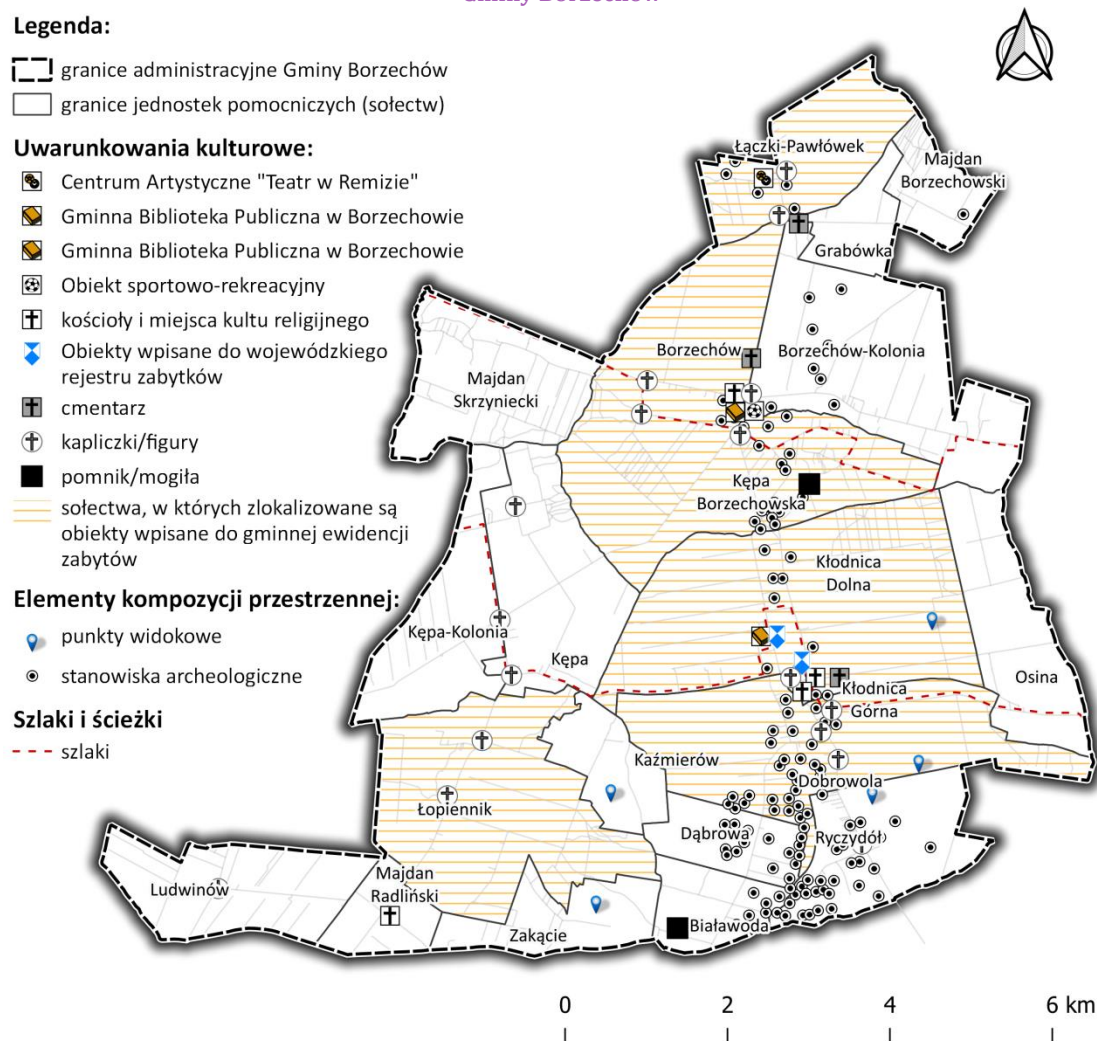
Nr w rejestrze zabytków	Nazwa	Miejscowość
A/1083	zespół kościelny: kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa, dzwonnica i otaczające zadrzewienie wraz z terenem przykościelnym w gran. działki wskazanej w decyzji, wg zał. planu	Kłodnica Dolna
A/918	zespół dworsko-parkowy: dwór, oficyna, lamus (d. pawilon ogrodowy), magazyn (d. wozownia), obora, piwnica (lodownia), park z drzewami uznanymi za pomniki przyrody i z zespołem 3 stawów z rzeczką, w gran. działek wskazanych w dec., wg zał. mapy	Kłodnica Dolna
A/863	zespół dworsko-parkowy: dwór, otaczający drzewostan, w gran. wg zał. planu	Łopiennik

W Gminnej Ewidencji Zabytków wskazano dodatkowo 5 ważnych obiektów:

- ◆ Kapliczka św. Jana Nepomucena w Borzechowie z 1912 r.;
- ◆ Cmentarz wojenny w Borzechów-Kolonia z 1915 r.;
- ◆ Zajazd, ob. sklep, mieszkanie, magazyn w Kępie Borzechowskiej z poł. XIX w.;
- ◆ Cmentarz parafialny w Kłodnicy Dolnej z 1930 r.;
- ◆ Dom mieszkalny nr 133 w Kłodnicy Górnej z ok. 1890 r.;

Ponadto Ewidencja Zabytków Gminy Borzechów zawiera w wykazie 232 stanowiska archeologiczne, które zlokalizowane są w miejscowościach: Białawoda, Borzechów, Borzechów-Kolonia, Dąbrowa, Dobrowola, Kaźmierów, Kępa, Kępa Borzechowska, Kępa – Kolonia, Kłodnica Dolna, Kłodnica Górna, Łączki – Pawłówek, Łopiennik, Majdan Borzechowski, Majdan Skrzyniecki, Ryczydół, Zakęcie.

Ryc. 3. Uwarunkowania środowiska kulturowego oraz turystyki w modelu funkcjonalno-przestrzennym Gminy Borzechów

Źródło: opracowanie własne

W Gminie Borzechów działalnością na rzecz kultury zajmuje się samorządowa instytucja kultury - Gminna Biblioteka Publiczna w Borzechowie, która swoją działalność opiera na współpracy z instytucjami, placówkami oświatowymi, organizacjami społecznymi oraz na aktywności społecznej mieszkańców gminy. Na poziom realizacji tych zadań wpływa poziom szerokiej partycypacji społecznej, zaangażowania i pomysłowości mieszkańców. Współpraca ta niewątpliwie integruje lokalną społeczność i przyczynia się do wzrostu społecznego zaangażowania mieszkańców gminy.

Aktywny wypoczynek w granicach ośrodka jest możliwy dzięki miejscowym uwarunkowaniom przyrodniczym, które pozwalają na otwarcie tu licznych, atrakcyjnych tras wędrówek pieszych i rowerowych. Największą popularnością wśród tras cieszą się:

- ♦ szlak czarny (północny)
- ♦ szlak żółty (południowy)
- ♦ Trasa „czarna” przebiega przez malownicze tereny Kępy Borzechowskiej, Borzechowa i Majdanu Skrzynieckiego, obok lasów i rzeki Chodelki.

- ♦ Trasa „żółta” rozpoczyna się w Osinie, następnie przejeżdżamy obok kościoła w Kłodnicy, przez aleję podworską, park, obok dworu w Kłodnicy Dolnej. Przez Kępę dojedziemy do miejscowości Wały, gdzie znajduje się pomnik upamiętniający walki partyzanckie na terenie gminy. Szlak rowerowy powstał jako ścieżka rekreacyjno-turystyczna. Wytyczony został z w celu ukazania najpiękniejszych i najciekawszych zakątków gminy Borzechów, które warto zobaczyć.

Struktura osadnicza i połączenia komunikacyjne w modelu funkcjonalno-przestrzennym

Obszar Gminy Borzechów, administracyjnie dzieli się na 19 sołectw. Na terenie Gminy Borzechów istnieje hierarchia sieci osadniczej:

- centrum usług ponadlokalnych - Ośrodek Gminny Borzechów ma najwięcej funkcji analizowanych z miejscowości gminy:
 - ośrodek ponadpodstawowy obsługi rolnictwa, ludności i administracji,
 - ośrodek podstawowy mieszkalnictwa, usług i rekreacji,
 - ośrodek rozrządu ruchu turystycznego na teren gminy,
 - miejscowość rekreacyjna - promocja ośrodka.
- ośrodek wspomagający – wieś produkcyjna z dodatkiem jednej, max dwóch funkcji w zakresie obsługi ludności lub innych społeczno – gospodarczych (tereny lokalizacji usług podstawowych, ośrodek usługowy turystyczno-rekreacyjny) – Kłodnica Dolna.
 - ośrodki obsługi ludności i rolnictwa – Grabówka, Kłodnica-Kolonia, Kępa, Borzechów-Kolonia, Łopiennik, Osiny.
 - ośrodki usługowe turystyczno-rekreacyjne – Majdan Skrzynecki, Kłodnica Dolna, Kępa.
 - ośrodki przemysłowo-rzemieślnicze - Borzechów-Kolonia, Kępa Borzechowska.
 - ośrodki koncentracji osadnictwa pozarolniczego – Kłodnica-Kolonia, Kłodnica Górna.
 - wsie letniskowe – Białawoda, Kępa, Dobrowola, Majdan Skrzynecki, Ludwinów, Zakęcie i Łopiennik.

Układ obecnej sieci osadniczej Gminy Borzechów rozwinął się wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych stanowiących połączenie terenu z miejscowością Borzechów. Wszystkie miejscowości gminne połączone są siecią dróg umożliwiającą tworzenie wzajemnych więzi gospodarczych. Istniejący układ przestrzenny Gminy charakteryzuje występowanie głównie zwartej zabudowy. Większość wsi ma charakter ulicówek tzn., że zwarta zabudowa domów oraz zabudowa gospodarcza występuje wzdłuż szlaku komunikacyjnego po obu stronach drogi.

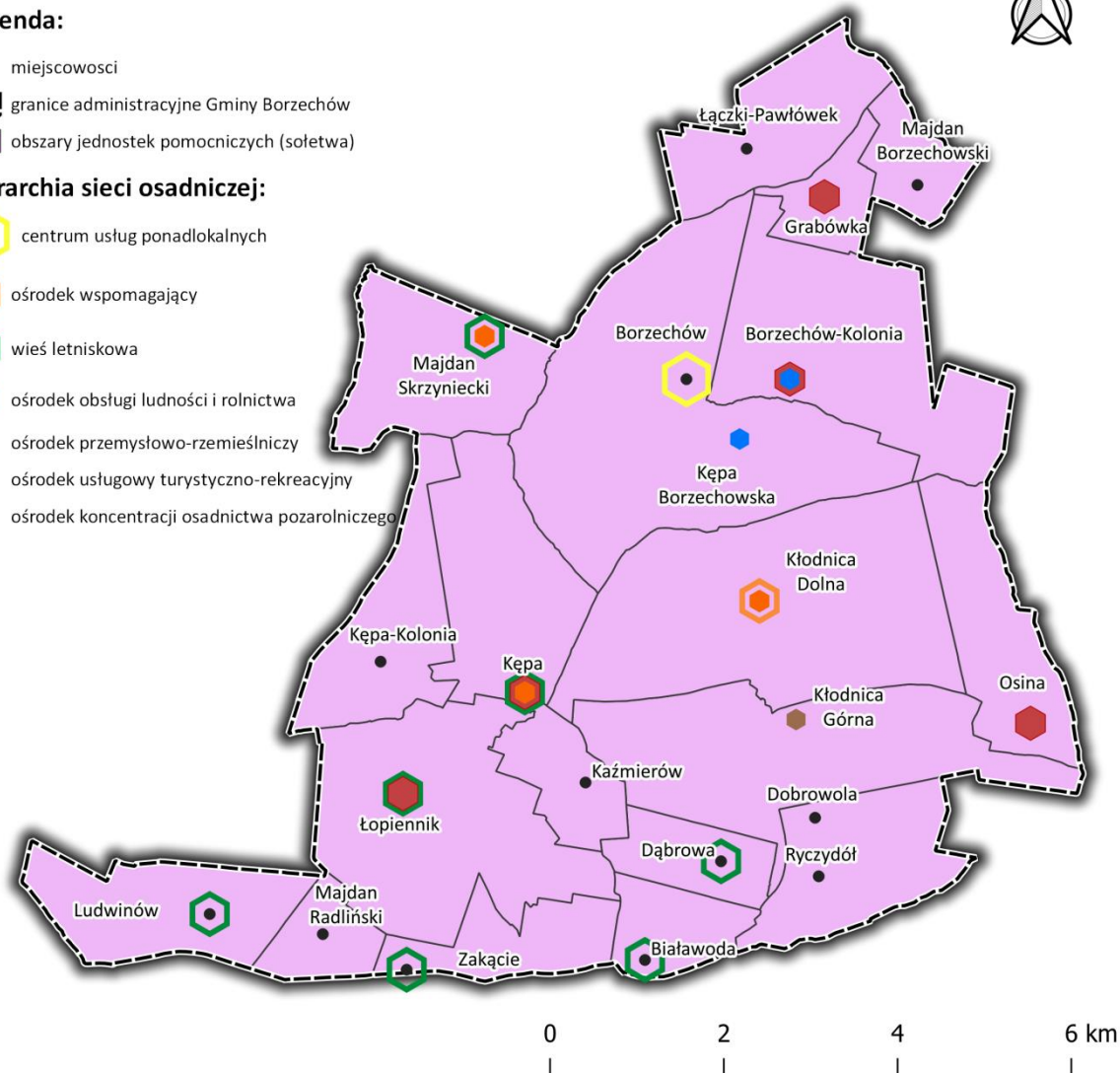
Ryc. 4. Podział administracyjny i hierarchia osadnictwa Gminy Borzechów

Legenda:

- miejscowosci
- ▭ granice administracyjne Gminy Borzechów
- ▭ obszary jednostek pomocniczych (sołectwa)

hierarchia sieci osadniczej:

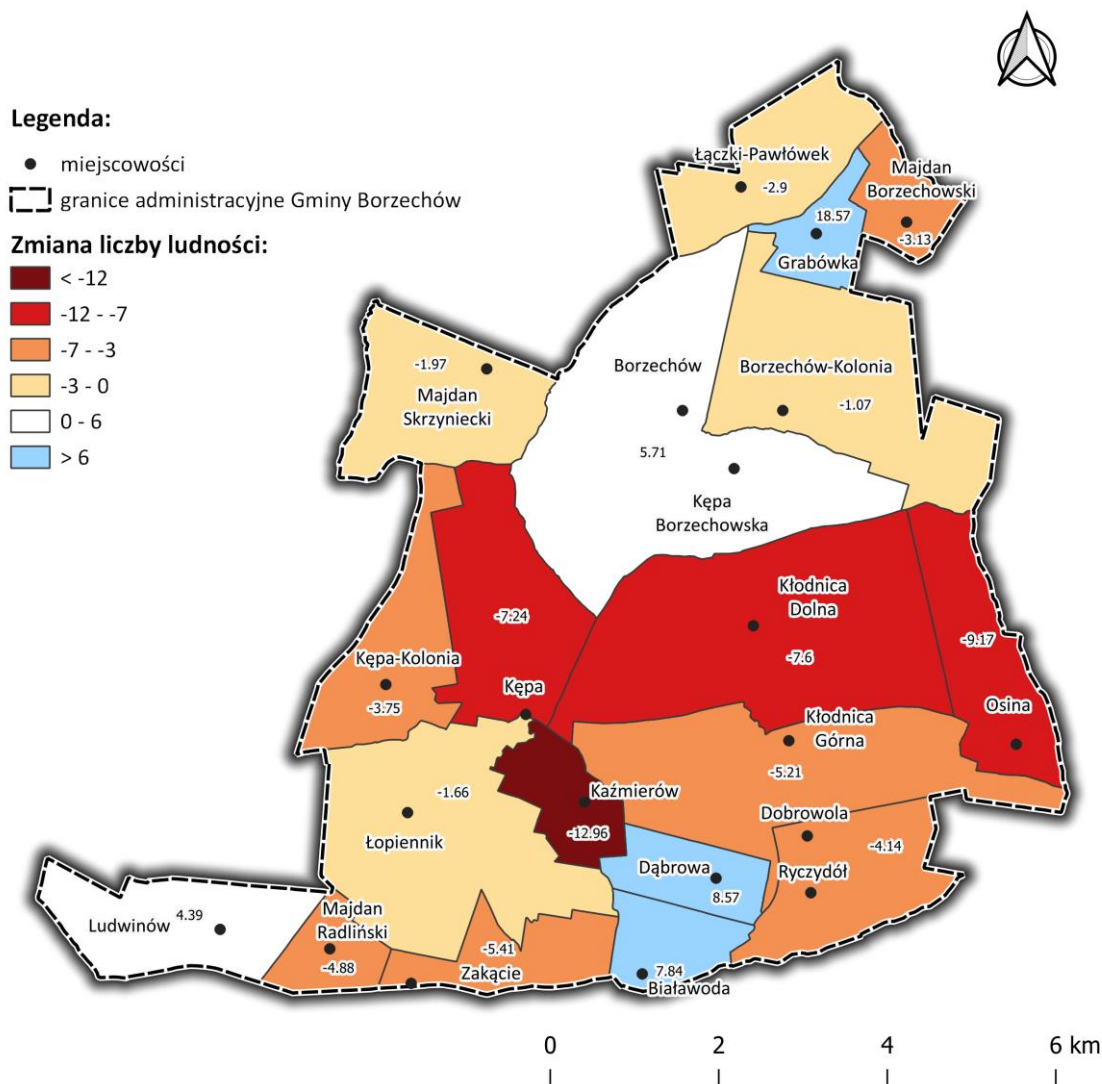
- ▭ centrum usług ponadlokalnych
- ▭ ośrodek wspomagający
- ▭ wieś letniskowa
- ▭ ośrodek obsługi ludności i rolnictwa
- ▭ ośrodek przemysłowo-rzemieślniczy
- ▭ ośrodek usługowy turystyczno-rekreacyjny
- ▭ ośrodek koncentracji osadnictwa pozarolniczego

Źródło: opracowanie własne

Na terenie Gminy Borzechów przeważa typ zabudowy zagrodowej dopełniony miejscowo zabudową jednorodzinną. Stan techniczny budynków jednorodzinnych w przeważającym odsetku jest średni, dobry lub bardzo dobry, ponieważ większość z nich powstała w ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat. Wyparta została zabudowa ludowa na rzecz budynków murowanych. Największe nasycenie budownictwem ludowym występuje jeszcze w Kłodnicy Dolnej, Kępie Kolonii, Kłodnicy Górnej, Majdanie Skrzynieckim i Ludwinowie. Zachowane tamże obiekty nie stanowią jednak jednorodnej grupy.

Ryc. 5. Trend zmiany liczby ludności na przełomie lat 2014-2023

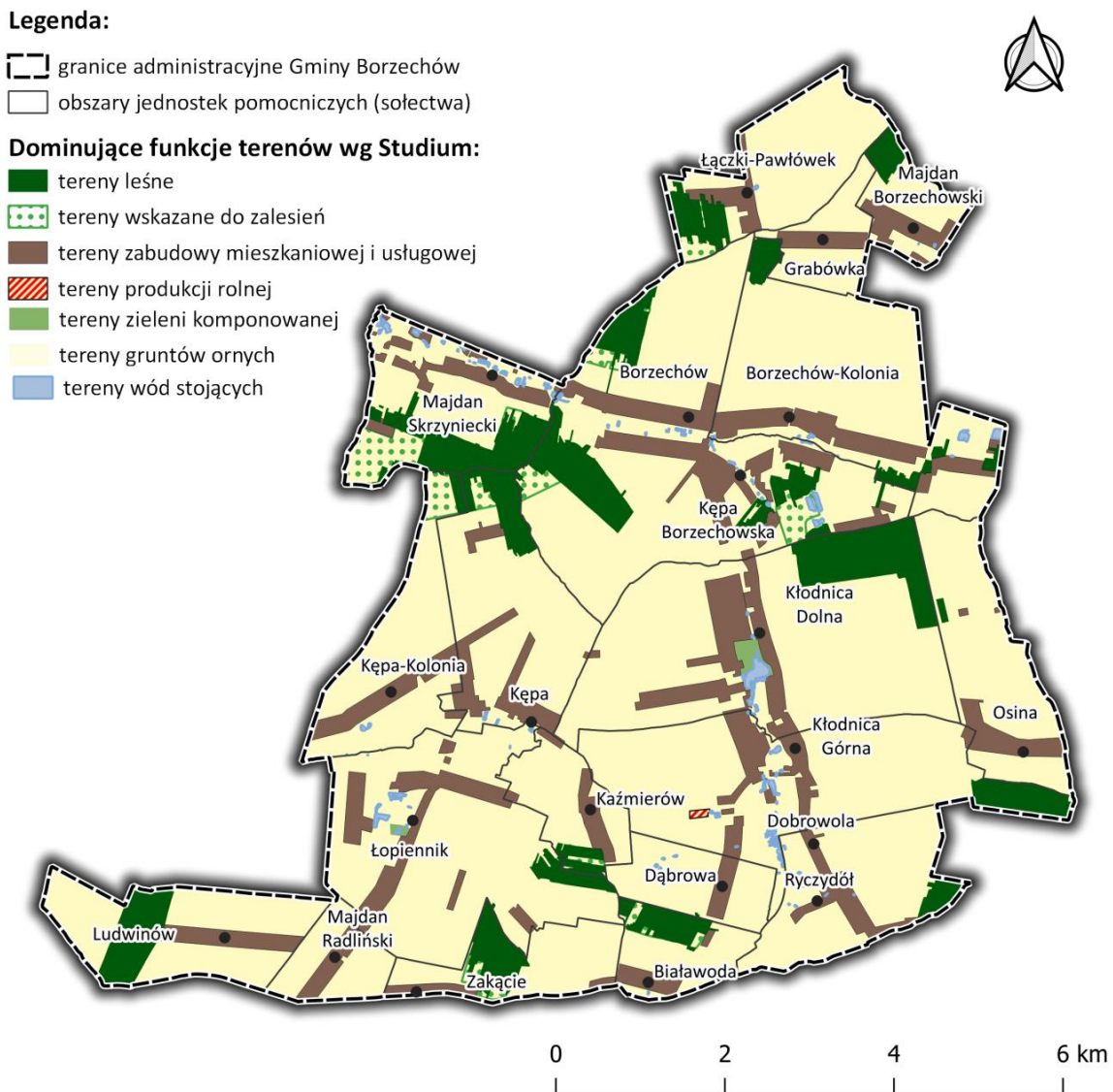
Źródło: opracowanie własne

Gmina Borzechów jest jedną ze bardziej zaludnionych jednostek na terenie powiatu lubelskiego. Mimo dobrej lokalizacji gminy względem miasta wojewódzkiego liczba ludności wykazuje tendencje spadkowe. Ruch ludności wykazuje prawie stałą przewagę wyjazdów z Gminy nad napływem ludności. Dodatni trend zmiany liczby ludności charakteryzuje tylko sześć sołectw na terenie Gminy Borzechów – sołectwa: Grabówka, Borzechów, Kępa Borzechowska, Ludwinów, Dąbrowa i Białawoda. Pozostałe sołectwa charakteryzują się ujemnym trendem. Największymi wartościami ujemnymi zmiany liczby ludności w latach 2014-2023 odznaczają się sołectwa: Kaźmierów, Kępa, Kłodnica Dolna i Osina.

Użytkowanie terenu

Zagospodarowanie terenów na obszarze Gminy Borzechów wynika z czynników historycznych i przyrodniczych. Istotne zatem jest zapewnienie ochrony terenom otwartym i cennym przyrodniczo, jak również działania prowadzone w kierunku ochrony walorów krajobrazowych i klimatycznych. Taka charakterystyka wymaga zachowania dominującej przewagi terenów aktywnych biologicznie nad terenami osadniczymi. Tereny rolne stanowią dominującą część Gminy Borzechów. Tereny te tworzą bazę produkcyjną, pełniąc jednocześnie funkcje przyrodnicze. Największą powierzchnię zajmują w Gminie użytki rolne (ponad 88% powierzchni Gminy). W strukturze własności lasów przeważają grunty leśne prywatne. Lasy stanowią niewielkie skupiska i rozmieszczone są na terenie całej Gminy. Zwarte kompleksy leśne najliczniej występują w sołectwach: Kłodnica Dolna, Ludwinów, Łączki-Pawłówek, Łopiennik i Zakęcie. Najbardziej wylesiona jest natomiast centralna część Gminy. Ze względu na wysokie wartości bonitacyjne gleb tereny do zalesień są na terenach kompleksów najslabszych gleb. Do zalesień wytypowane zostały grunty głównie w sołectwach Majdan Skrzynecki, Kępa Borzechowska, Łączki-Pawłówek i Zakęcie.

Ryc. 7. Użytkowanie terenu w Gminie Borzechów

Źródło: opracowanie własne

Na terenach planowanego rozwoju zabudowy zakłada się kształtowanie nowych zespołów zabudowy zwłaszcza wzdłuż szlaków komunikacyjnych, jako uzupełnienie istniejącego budownictwa. Zabudowa usługowa skoncentrowana jest głównie przy głównych drogach i w centrach miejscowości. W zachodniej części Gminy, która charakteryzuje się wysokimi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi brak jest dostatecznej liczby usług nieuciążliwych z zakresu turystyki, rekreacji. Przewiduje się wzrost udziału usług nieuciążliwych i również gospodarstw agroturystycznych oraz obiektów z funkcją letniskową.

Uwarunkowania infrastruktury technicznej i społecznej

Poziom zagospodarowania infrastrukturalnego na obszarach wiejskich jest jednym z głównych aspektów, mających wpływ na ich rozwój społeczno-gospodarczy. Rozbudowa infrastruktury technicznej i społecznej zapewnia bowiem odpowiednie warunki do życia dla społeczności lokalnej. Dodatkowo dostęp do energii elektrycznej, kanalizacji i niezakłócone zaopatrzenie w wodę terenów inwestycyjnych ma ogromne znaczenie dla wzrostu aktywności gospodarczej danego obszaru.

Ryc. 8. Główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej

Legenda

- granice administracyjne Gminy Borzechów
- obszary jednostek pomocniczych (sołectwa)
- połączenia drogowo

Uwarunkowania środowiska Kulturowego

Uwarunkowania-kulturowe-punkty

- Centrum Artystyczne "Teatr w Remizie"
- Gminna Biblioteka Publiczna w Borzechowie
- Gminna Biblioteka Publiczna w Borzechowie - filia w Kłodnicy Dolnej

Infrastruktura społeczna:

- obiekty przedszkolne
- obiekty szkolne
- świetlica wiejska
- obiekty oferujące świadczenia z zakresu opieki zdrowotnej

Infrastruktura techniczna:

- PSZOK
- transformator energetyczny
- wieża telekomunikacyjna
- sołectwa z dostępem do światłowodu
- linie energetyczne średniego napięcia

0 1 2 km

Źródło: opracowane własne

Rozmieszczenie infrastruktury społecznej w przestrzeni Gminy Borzechów ma charakter niejednorodny. Infrastruktura społeczna rozwinięta jest wyłącznie na terenie 3 sołectw- Łączki-Pawłówek, Borzechów i Kłodnica Dolna. Pozostały obszar Gminy Borzechów ubogi jest w infrastrukturę z zakresu edukacji, kultury, zdrowia i opieki nad najmłodszymi.

Rozmieszczenie infrastruktury technicznej na terenie Gminy Borzechów jest natomiast bardziej równomierne. Cały obszar Gminy Borzechów jest zelektryfikowany. Oprócz wagi dla rozwoju Gminy odcinki infrastruktury elektroenergetycznej wprowadzać będą również znaczne ograniczenia dot. możliwości zagospodarowania terenu, wynikające z przepisów odrębnych.

Gmina Borzechów jest również niemalże w pełni zwodociągowana (98% mieszkańców Gminy korzysta z sieci wodociągowej). Gmina Borzechów stanowi najbardziej zwodociągowaną gminę w powiecie lubelskim. Przeciwna sytuacja występuje w zakresie infrastruktury kanalizacyjnej. Gmina Borzechów nie posiada zbiorczej sieci kanalizacyjnej. Ścieki z gospodarstw domowych są gromadzone za pomocą indywidualnych systemów kanalizacyjnych z przydomowymi zbiornikami ścieków.

Gmina Borzechów ze względu na swój wiejski charakter nie posiada również rozwiniętej sieci ciepłowniczej. Budynki mieszkalne wyposażone są w indywidualne źródła ciepła (konwencjonalne, gazowe, ekologiczne). Zgodnie z danymi BDL GUS ponad 75% mieszkań wyposażonych jest w centralne ogrzewanie. Na terenie Gminy występuje stosunkowo dobrze rozwinięta infrastruktura gazowa. Do sieci gazowej podłączonych jest ponad 61% wszystkich mieszkańców gminy. Infrastruktura gazowa dostępna jest m.in. dla mieszkańców sołectwa Majdan Skrzyniecki.

Gmina Borzechów jest w całości stefonizowana. Mieszkańcy korzystają również z telefonii bezprzewodowej różnych operatorów. Stacje telefonii komórkowej znajdują się w Kępie Borzechowskiej oraz Kłodnicy Dolnej. Ponadto mieszkańcy sołectwa Borzechów-Kolonia mają dostęp do światłowodu. Mieszkańcy mają dostęp do Internetu poprzez indywidualne umowy z podmiotami świadczącymi tego typu usługi.

Zamierzenia rozwojowe planowania na podstawie modelu funkcjonalno-przestrzennego

Powyższy dokument Strategii Rozwoju wymaga zintegrowanego podejścia do planowania przyszłego rozwoju jednostki. Łączyć powinien wymiar społeczny, gospodarczy, środowiskowy i przestrzenny. Umożliwia to uzyskanie większej czytelności procesów decyzyjnych, a przeprowadzona analiza w wymiarze przestrzennym daje możliwość ujęcia wszelkich uwarunkowań. Na podstawie powyższych założeń opracowany został ogólny obraz modelowej struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Borzechów.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej ma za zadanie zobrazować rozwój Gminy w perspektywie realizacji celów zapisanych w Strategii oraz w kontekście potencjalnych przeobrażeń przestrzeni. W związku z tym, do docelowej wizualizacji zaczerpnięte zostały wyłącznie najważniejsze elementy spośród omówionych powyżej, odpowiadające wizji i misji jednostki, a zatem najważniejsze dla jej przyszłego rozwoju. Ostatecznie powstał obraz prezentujący kierunki rozwoju Gminy Borzechów, powiązania i uwarunkowania endo- i egzogenne, potrzeby rozwojowe oraz potencjały analizowanego obszaru. Zauważyć jednak należy, iż model stanowi wyłącznie uproszczoną wizję rozwoju. Podstawą podejmowanych

działań nadal jeszcze jest dokument Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Borzechów. W najbliższych latach podstawę ma natomiast stanowić Plan Ogólny.

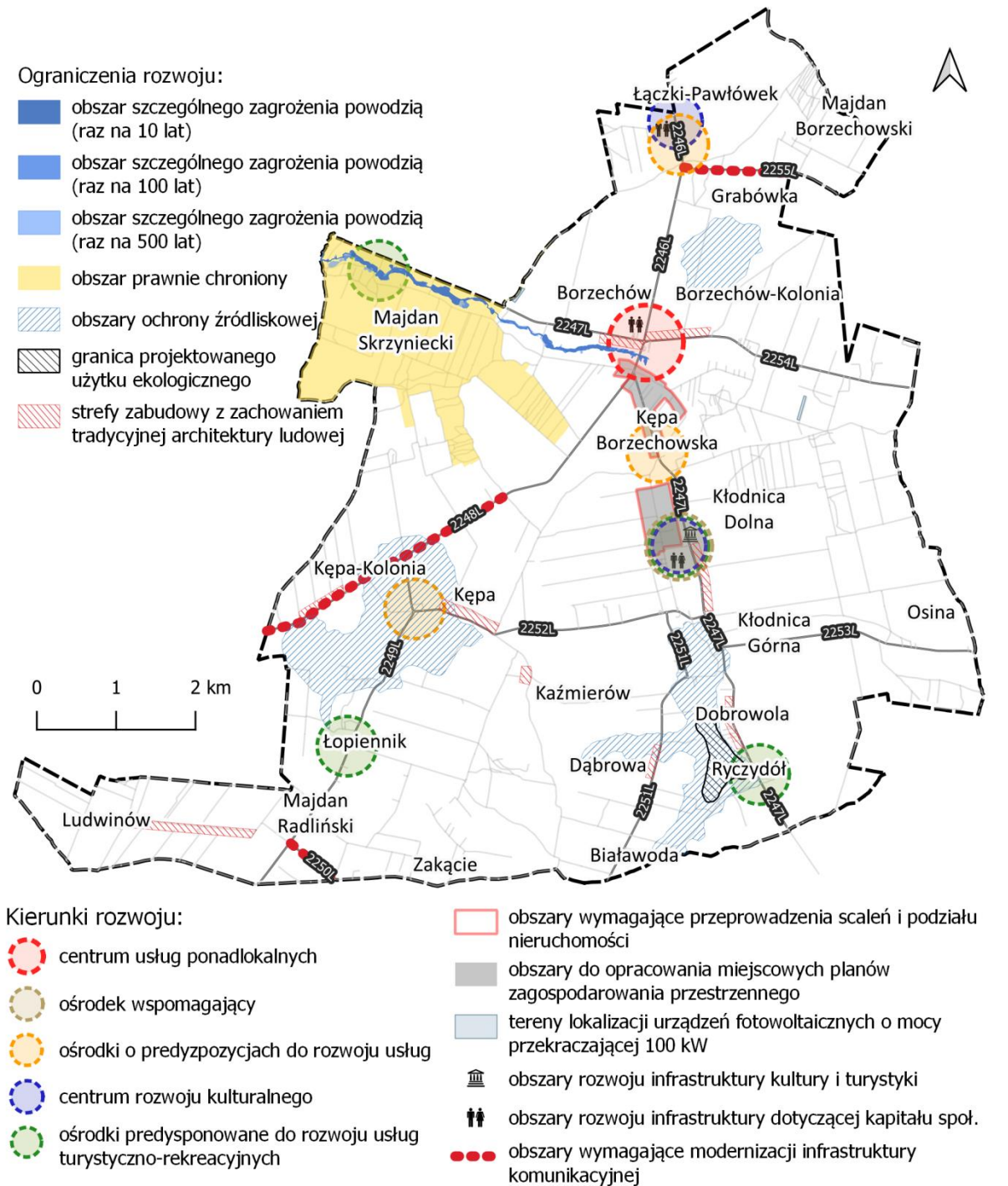
Planowany w dokumencie model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Borzechów jest skoncentrowany na ciągłym, zrównoważonym rozwoju obszaru, jako:

- przyjazne miejsce do życia i pracy oraz wypoczynku z rozbudowaną infrastrukturą usług publicznych,
- Gminy, która dba o rozwój sfery społecznej i sektora gospodarczego przy jednoczesnym poszanowaniu środowiska naturalnego;
- Gminy, w której prężnie rozwija się zarówno nowoczesne rolnictwo jak również sektor pozarolniczy, w tym turystyka;
- Gminy, która aktywizuje mieszkańców, również w procesie decyzyjnym podczas planowania i gospodarowania zasobami gminnymi;
- Gminy, która dba o jakość zagospodarowania przestrzeni;
- Gminy, która promocje swojego terenu opiera na walorach przyrodniczych i turystycznych.

Gmina wyróżnia się wysokim potencjałem krajobrazowo-turystycznym oraz wysokim rolniczym. Ze względu na korzystne naturalne uwarunkowania glebowo-klimatyczne, szerokie możliwości specjalizacji kierunków produkcji, gospodarka rolna stanowi aktualnie główną funkcję rozwojową Gminy i źródło utrzymania ok. 60% mieszkańców. Na omawianym obszarze przeważają uprawy: pszenicy i rzepaku.

W strukturze przestrzennej Gminy Borzechów kierunkiem zmian istotnym dla mieszkańców jest dostosowanie rozwoju osadnictwa do nowych trendów w zakresie potrzeb mieszkaniowych tj. wzrostu udziału zabudowy jednorodzinnej lub zagrodowej wzdłuż dróg – jako uzupełnienie istniejących skupisk zabudowy oraz wzrostu funkcji pozarolniczych w skupiskach zabudowy wsi Kępa, Kępa Borzechowska, Łączki-Pawłówek, Kłodnica Dolna (usług nieuciążliwych) oraz Kłodnica Dolna, Łopiennik, Majdan Skrzyniecki i Ryczydół (usługi turystyczno-rekreacyjne).

Ryc. 9. Obraz modelowej struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Borzechów

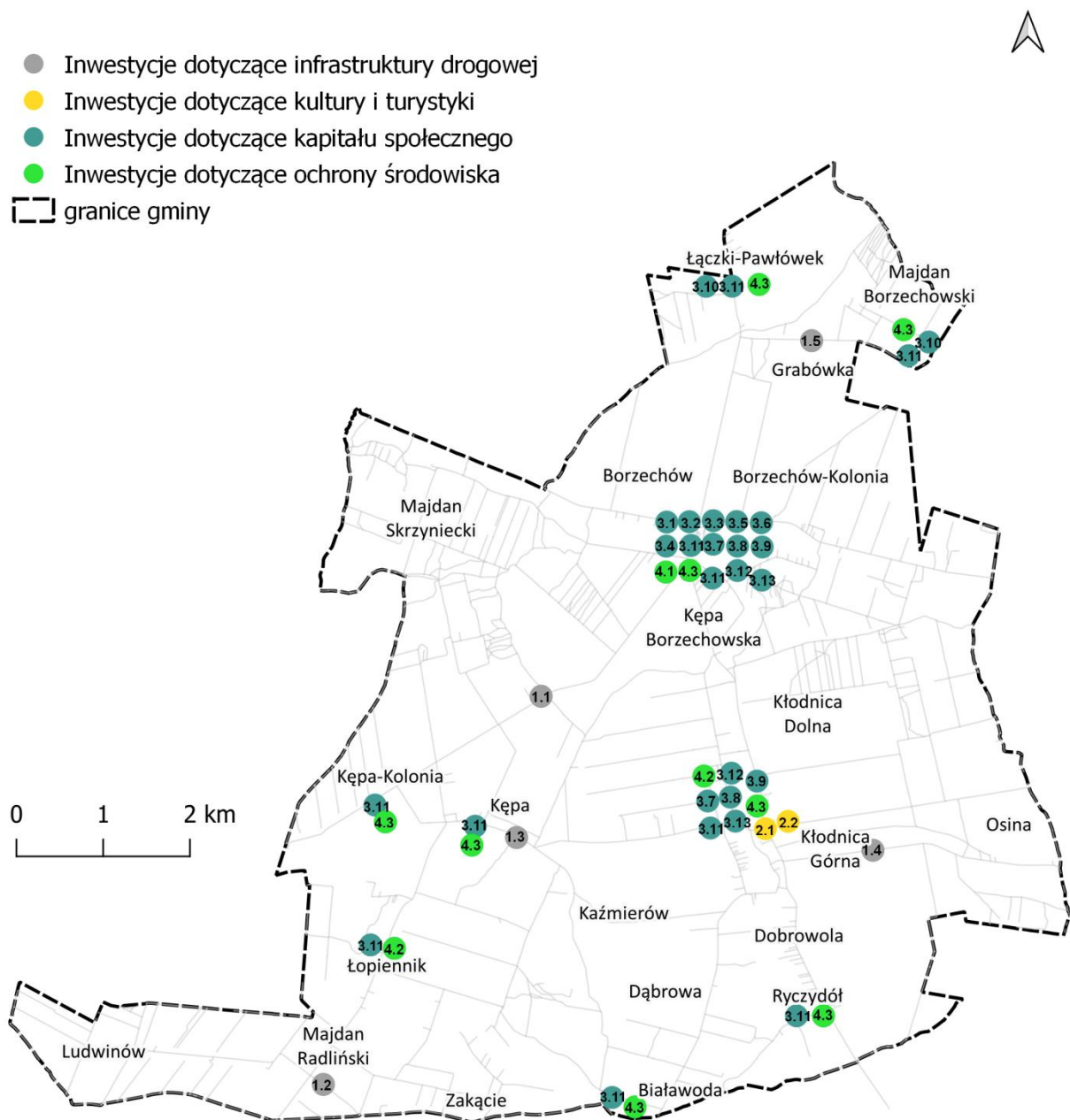
Źródło: opracowanie własne

Kolejnym założeniem jest prowadzenie działań zmierzających do zachowania ładu przestrzennego. Dzięki przekształceniom w tym zakresie nastąpi poprawa jakości i estetyki zagospodarowania terenów oraz zachowanie wartości krajobrazu. Priorytetem jest wykorzystywanie istniejącej infrastruktury (remont istniejących obiektów zdegradowanych lub tych, które utraciły swoją wartość funkcjonalną) i ponoszenie jej wartości użytkowej i estetycznej.

Główne elementy struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Borzechów budują:

- ◆ główna oś komunikacyjna (2246L, 2247L i 2248L) oraz uzupełniająca sieć dróg publicznych;
- ◆ sieć osadnicza;
- ◆ kompleksy leśne;
- ◆ rolnicza przestrzeń produkcyjna;
- ◆ zasoby wód powierzchniowych;
- ◆ obszar objęty ochroną krajobrazu;
- ◆ system obiektów podlegających ochronie konserwatorskiej;
- ◆ sieci i urządzenia infrastruktury technicznej;
- ◆ obiekty i tereny usługowe, w tym usług społecznych i z sektora turystyki;

Ryc. 10. Planowane zamierzenia rozwojowe Gminy Borzechów

Źródło: opracowanie własne

Tab. 5. Wykaz przedsięwzięć

Inwestycje dotyczące infrastruktury drogowej		
Ogólnogminne zamierzenia rozwojowe:		
Przebudowa i remonty dróg gminnych i powiatowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą (chodniki, oświetlenie uliczne, mosty, oznakowanie)		
Budowa niskoemisyjnego oświetlenia drogowego na terenie gminy Borzechów		
Zamierzenia rozwojowe o określonej lokalizacji:		
1.1	Przebudowa drogi powiatowej 2248L w miejscowości Kępa- Kolonia na odcinku 2 km.	Kępa-Kolonia, nr działki 229
1.2	Przebudowa drogi powiatowej 2250L w miejscowości Zakęcie na odcinku 1,7km.	Zakęcie, nr działki 277/1
1.3	Dokończenie budowy opaski bezpieczeństwa w miejscowości Kępa na odcinku 600m	Kępa, nr działki 562
1.4	Dokończenie budowy opaski bezpieczeństwa w miejscowości Kłodnica Górna na odcinku 600m	Kłodnica Górna, nr działki 159
1.5	Budowa chodnika w miejscowości Grabówka	Grabówka, nr działki 99
Inwestycje dotyczące kultury i turystyki		
Ogólnogminne zamierzenia rozwojowe:		
Organizacja wydarzeń mających na celu promocje dziedzictwa kulturowego na terenie gminy Borzechów		
Wspieranie działalności organizacji działających na rzecz kultury m.in. Gminna Biblioteka Publiczna, Stowarzyszenie Teatr w Remizie, Koła Gospodyń Wiejskich z terenu całej gminy		
Budowa i rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, obiektów dziedzictwa naturalnego wraz z zagospodarowaniem terenów wokół na terenie gminy Borzechów (m.in. mała architektura, place zabaw i siłownie zewnętrzne, tereny zielone, ścieżki piesze i pieszorowerowe).		
Budowa ścieżki rowerowej wzdłuż rzeki Chodelki w Borzechowie		
Zamierzenia rozwojowe o określonej lokalizacji:		
2.1	Remont zabytkowego kościoła i zagospodarowanie terenu w Kłodnicy Dolnej	Kłodnica Dolna, nr działki 560
2.2	Prace konserwatorskie organów w kościele w Kłodnicy Dolnej	Kłodnica Dolna, nr działki 560
Inwestycje dotyczące kapitału społecznego		
Ogólnogminne zamierzenia rozwojowe:		
Kompleksowe działania aktywizacji i integracji społecznej i zawodowej klientów pomocy społecznej na terenie Gminy Borzechów		
Uruchomienie systemów elektronicznego zarządzania elektronicznej archiwizacji dokumentów, rejestrów publicznych		
Monitoring centrum Borzechowa		
Stworzenie systemu powiadamiania mieszkańców, w tym SMS-owego na terenie gminy Borzechów		
Rozwój środowiskowych form pomocy i samopomocy, w tym rozwój i upowszechnienie form wsparcia środowiskowego w miejscu zamieszkania na terenie gminy Borzechów		
Realizacja zintegrowanych usług o charakterze opiekuńczym i zdrowotnym, adresowanych w szczególności do osób starszych, osób niepełnosprawnych, osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu na terenie gminy Borzechów		
Organizacja zajęć przyczyniających się do rozwoju kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych, tzw. transversal skills, niezbędnych na rynku pracy w Szkole Podstawowej w Borzechowie i Szkole Podstawowej w Kłodnicy Dolnej		
Podnoszenia kompetencji bądź kwalifikacji nauczycieli wszystkich przedmiotów w zakresie korzystania z nowoczesnych metod, technologii i sprzętu Szkole Podstawowej w Borzechowie		

i Szkole Podstawowej w Kłodnicy Dolnej		
Dostosowania infrastruktury do potrzeb osób starszych i z niepełnosprawnościami m.in.: Budynek Urzędu gminy Borzechów		
Utworzenie i funkcjonowanie miejsc spotkań i aktywizacji dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami poprzez m.in. utworzenie Dziennych Klubów Seniora w Borzechowie		
Zamierzenia rozwojowe o określonej lokalizacji:		
3.1	Wymiana i rozbudowa monitoringu budynku Urzędu Gminy Borzechów	Borzechów, nr działki 370/1
3.2	Zapewnienie elektronicznej dostępności usług publicznych z uwzględnieniem dostępności dla osób z różnymi formami niepełnosprawności zgodnie ze standardami WCAG w Urzędzie Gminy Borzechów	Borzechów, nr działki 370/1
3.3	Zapewnienie interoperacyjności, integracji i bezpieczeństwa systemów Urzędu Gminy Borzechów	Borzechów, nr działki 370/1
3.4	Modernizacja serwerowni, wymiana serwerów, firewall w budynku Urzędu Gminy Borzechów	Borzechów, nr działki 370/1
3.5	Utworzenie klubu dziecięcego w budynku Przedszkola w Borzechowie wraz z placem zabaw	Borzechów-Kolonia, nr działki 469
3.6	Modernizacja budynku Przedszkola w Borzechowie na potrzeby prowadzenia działalności edukacyjnej	Borzechów-Kolonia, nr działki 469
3.7	Rozszerzenie oferty o zajęcia realizowane w celu wyrównania stwierdzonych deficytów oraz dodatkowe zajęcia, które pozwolą na zwiększenie kompetencji społecznych lub realizacja dodatkowej oferty edukacyjnej i specjalistycznej umożliwiającej dziecku z niepełnosprawnością udział w wychowaniu przedszkolnym poprzez wyrównywanie deficytu wynikającego z niepełnosprawności w Przedszkolu w Borzechowie oraz oddziałach przedszkolnych w Kłodnicy Dolnej.	Borzechów-Kolonia, nr działki 469 Kłodnica Dolna, nr działki 134/13
3.8	Zakup niezbędnego wyposażenia gwarantującego wysoką jakość kształcenia do Przedszkola w Borzechowie i Oddziałów Przedszkolny w Szkole Podstawowej w Kłodnicy Dolnej	Borzechów-Kolonia, nr działki 469 Kłodnica Dolna, nr działki 134/13
3.9	Realizacja działań na rzecz dzieci dotkniętych problemem nadwagi, otyłości, wad postawy oraz zaburzeniami rozwoju układu ruchu przez Szkołę Podstawową w Borzechowie i Szkołę Podstawową w Kłodnicy Dolnej	Borzechów-Kolonia, nr działki 469 Kłodnica Dolna, nr działki 134/13
3.10	Rozbudowa remiz strażackich na cele świetlicy w Łączkach Pawłówek i Majdanie Borzechowskim	Łączki Pawłówek, nr działki 262/1 Majdan Borzechowski, nr działki 92
3.11	Remont remiz strażacki na cele społeczne w Kłodnicy Dolnej, Kępie, Kępie-Kolonii, Łopienniki, Ludwinowie, Ryczydole, Łączkach - Pawłówek, Borzechowie, Majdanie Borzechowskim, Borzechowie-Kolonii, Białawoda	Nr działek: 262/1 -Łączki-Pawłówek, 92 Majdan Borzechowski 562 Borzechów Kolonia 782 Borzechów 184/2 Kłodnica Dolna 84/1 Dobrowola-Ryczydół 62/1 Białawoda 499/5 Łopiennik 580 Kępa 300/2 Kępa Kolonia

3.12	Modernizacja obiektów dydaktycznych, w których realizowany jest proces rozwoju kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy oraz proces indywidualizacji pracy z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych w Szkole Podstawowej w Borzechowie i Szkole Podstawowej w Kłodnicy Dolnej	Borzechów-Kolonia, nr działki 469 Kłodnica Dolna, nr działki 134/13
3.13	Rozbudowa, remont i wyposażenie placówek środowiskowych i dziennego wsparcia dla dzieci i młodzieży w Borzechowie i Kłodnicy Dolnej	Borzechów-Kolonia, nr działki 469 Kłodnica Dolna, nr działki 134/13
Inwestycje dotyczące planowania przestrzennego i strategicznego		
Ogólnogminne zamierzenia rozwojowe:		
Opracowanie Planu ogólnego		
Opracowanie sektorowych dokumentów strategicznych		
Inwestycje dotyczące infrastruktury wodno-kanalizacyjnej		
Ogólnogminne zamierzenia rozwojowe:		
Budowa sieci wodociągowych Kępie Borzechowskiej i modernizacja ujęć wody w Borzechowie, Kazimierowie, Ludwinowie i Łączkach - Pawłówek		
Udzielanie wsparcia do budowy przydomowych oczyszczalni ścieków dla mieszkańców na terenie gminy Borzechów		
Inwestycje dotyczące ochrony środowiska		
Ogólnogminne zamierzenia rozwojowe:		
Utworzenie systemu monitoringu środowiska w zakresie czystości powietrza w Borzechowie i Kłodnicy Dolnej		
Budowa i przebudowa instalacji służącej do produkcji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych dla jednostek podległych UG (Kłodnica Dolna, Borzechów, Borzechów Kolonia)		
Budowa lokalnych, małych źródeł energii produkujących zarówno energię elektryczną, jak i ciepło z OZE na potrzeby lokalne, niewymagająca przesyłania jej na duże odległości na terenie gminy Borzechów		
Montaż instalacji fotowoltaicznych, kotłów na biomasę i pomp ciepła w indywidualnych gospodarstwach domowych na terenie gminy Borzechów		
Poprawa efektywności energetycznej (panele fotowoltaiczne, docieplenie) budynków użyteczności publicznej i mieszkaniowej na terenie gminy Borzechów		
Wymiana wyposażania ww. obiektów w urządzenia o najwyższej, uzasadnionej ekonomicznie, klasie efektywności energetycznej (np. ocieplenie obiektów, wymiana drzwi i okien, modernizacja systemów grzewczych wraz z wymianą źródła ciepła), modernizacja systemów wentylacji, klimatyzacji), włącznie z systemami zarządzania energią na terenie gminy Borzechów		
Zakup samochodu niskoemisyjnego na potrzeby gminne oraz sprzętu do prowadzenia robót komunalnych (np. traktorek, kosiarki do trawy) do Urzędu Gminy Borzechów		
Zakup działki wraz z wiatą pod punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych w Borzechowie		
Tworzenie zieleńców i terenów zieleni w Borzechowie, Borzechowie Kolonii, Kłodnicy Dolnej, Łączkach-Pawłówek, Łopienniku, Majdanie Borzechowskim, Kępie		
Zamierzenia rozwojowe o określonej lokalizacji:		
4.1	Rozbudowa budynku Urzędu Gminy Borzechów na cele społeczne z wykorzystaniem OZE	Borzechów, nr działki 370/1
4.2	Budowa sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Kłodnicy Dolnej	Kłodnica Dolna, nr działki 134/13
4.3	Zakup wyposażenia na potrzeby OSP w Borzechowie, Kłodnicy Dolnej, Łączkach-Pawłówek, Majdanie Borzechowskim, Borzechowie Kolonii, Ludwinowie, Kępie Kolonii, Kępie, Ryczydole, Białawoda	Nr działek: 262/1 -Łączki-Pawłówek, 92 Majdan Borzechowski 562 Borzechów Kolonia

		782 Borzechów 184/2 Kłodnica Dolna 84/1 Dobrowola-Ryczydół 62/1 Białawoda 499/5 Łopiennik 580 Kępa 300/2 Kępa Kolonia
--	--	---

Źródło: Załącznik nr 1 – Indykatory wykaz przedsięwzięć

Zasady kształtowania struktur funkcjonalno-przestrzennych na terenie Gminy Borzechów

Modelowy rozwój przestrzenny Gminy Borzechów odbywać się będzie przy bezwzględnym przestrzeganiu zasad ochrony środowiska naturalnego oraz zachowaniu właściwych standardów funkcjonalnych, technicznych i estetycznych zabudowy, wskazanych w dokumentach planistycznych. Jego bazą będzie utrzymanie istniejącej tkanki przestrzennej oraz wyznaczenie nowych stref inwestycyjnych (głównie osadniczych i rekreacyjnych).

Na terenie Gminy Borzechów osadnictwo powinno być lokowane w pierwszej kolejności w oparciu o zasadę dopełniania i intensyfikacji zagospodarowania istniejących układów. Należy położyć nacisk na bardziej efektywne wykorzystanie obszarów już mających ustaloną funkcję mieszkaniową. Nie powinno się lokalizować osadnictwa w sąsiedztwie obszarów chronionych. Ponadto powinno się zachować lub rekonstruować tradycyjny charakter wizualny wsi, siedlisk i pojedynczych obiektów.

Zagospodarowanie i użytkowanie terenu powinno być spójne z miejscowymi potencjałami przyrodniczymi i kulturalnymi. Na terenach nowej zabudowy w celu zachowania i podkreślenia tożsamości kulturowej powinna być zgodna z zasadami ładu przestrzennego.

Należy położyć również na zachowanie wartości krajobrazowych, ekspozycje krajobrazu, zespołów urbanistycznych i ich sylwetek. Szczególną wagę przywiązuje się do Chodelskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu oraz stref zboczowych doliny Chodelki i Chodlika.

Tereny miejscowości Borzechów i Majdan Skrzynecki, ze względu na wysokie walory przyrodnicze przeznacza się na funkcje turystyczno-rekreacyjne. Obszar położony w północnej części wsi Kępa-Kolonia należy przeprowadzić rekultywację i zagospodarowanie jako działania kształtujące środowisko przyrodnicze.

Należy również utrzymać i kształtować ciągłość systemu ekologicznego, wdrożyć politykę ochronną i program rewaloryzacji przyrody. Należy również kształtować wysokie walory przyrodnicze, estetyczne i krajobrazowe. Kierunki kształtowania ekologicznej polityki przestrzennej gminy wymusza działania proekologiczne o wymiarze regionalnym i lokalnym przy zachowaniu istniejących walorów przyrodniczo-krajobrazowych.

Tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej powinny trwale pozostać obszarem otwartym dla celów produkcyjnych, ekologicznych i krajobrazowych. Na ich terenie dopuszcza się wchodzącą w skład gospodarstw rolnych budynków mieszkalnych, oraz innych budynków i obiektów służących produkcji roślinnej, zwierzęcej oraz przetwórstwu rolno-spożywczemu.

Nieliczne tereny leśne należy chronić jako węzłowe obszary systemu bezpieczeństwa ekologicznego oraz trwałą bazę ekonomiczną rozwoju gminy. Sposób prowadzenia gospodarki w lasach nie powinien umniejszać walorów ekologicznych i ekonomicznych oraz funkcji ochronnej.

Wiodącą funkcję na terenie Gminy Borzechów pełnić będzie funkcja rolnicza lub równorzędnie z nią funkcja rekreacyjna. Planowany rozwój gospodarczy obejmuje głównie funkcje związane z pozyskiwaniem surowców mineralnych, lokalizacji osadnictwa, rzemiosła, usług i przemysłu oraz obszarów rekreacyjno-turystycznych. Proponuje się, aby obszar obejmujący grunty wsi Borzechów-Kolonia pełnił funkcję zagospodarowania pod inwestycje aktywizujące. Obszary i wsie położone w szczególnie korzystnych warunkach środowiskowych i krajobrazowych powinny być przeznaczone pod rozwój bazy usługowo-rekreacyjnej.

Przed przystąpieniem do wykonywania niektórych zadań (projektów) należy pamiętać o wykonaniu zaleceń minimalizujących negatywne oddziaływanie inwestycji. Wskazaniem jest wykonanie inwentaryzacji przyrodniczej i analiza potencjalnych zmian w środowisku w celu ich zniwelowania lub zminimalizowania. Ponadto zalecane jest opiniowanie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

4.2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Borzechów

Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu

1. W granicach Chodelskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu obowiązują przepisy zawarte w Uchwale Nr VI/83/2015 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 27 marca 2015 r. w sprawie Chodelskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Lub. z dnia 7 maja 2015 r, poz.1597).
 - ◆ Zakazy:
 - zmian charakteru roślinności i sposobu użytkowania terenu, za wyjątkiem zmian dopuszczonych planem miejscowym,
 - wprowadzania obcych gatunków roślin i zwierząt,
 - wprowadzania do wód zanieczyszczeń,
 - budowy w pobliżu ferm hodowlanych i zakładów przemysłowych,
 - lokalizacji wysypisk śmieci i zanieczyszczeń,
 - lokalizacji dużych ujęć wód podziemnych,
 - wycinania i wypalania krzewów, drzew, szuwarów, traw i trzcinowisk,
 - eksploatacji surowców mineralnych i złóż torfów,
 - utwardzania dróg,
 - przeprowadzania linii przemysłowych wysokiego napięcia.
 - ◆ Zalecenia:
 - popieranie rolnictwa ekologicznego w sąsiedztwie użytku.
2. Należy wyznaczyć strefy ochrony widoku i krajobrazu, uwzględniające wglądy panoramiczne, ekspozycje krajobrazu, zespoły urbanistyczne i ich sylwety wskazane do zachowania i ochrony, w powiązaniu z miejscami ich ekspozycji; szczególną wagę przywiązuje się do Chodelskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu oraz stref zboczowych doliny Chodelki i Chodlika.

3. Kierunki kształtowania ekologicznej polityki przestrzennej gminy i jej uwarunkowania rozwoju wymuszają działania proekologiczne o wymiarze regionalnym i lokalnym przy zachowaniu istniejących walorów przyrodniczo-krajobrazowych i możliwości ich wzbogacenia oraz zwiększenia odporności środowiska. W oparciu o powyższe przesłanki należy:
 - ◆ utrzymać i kształtować ciągłość systemu ekologicznego,
 - ◆ wdrożyć politykę ochronną wraz z programem rewaloryzacji przyrody,
 - ◆ wdrożyć politykę rewitalizacji i wzbogacania przyrodniczego obszaru gminy,
 - ◆ kształtować wysokie walory estetyczne i krajobrazowe oraz urozmaicić strukturę ekologiczną gminy,
 - ◆ prowadzić rekultywację zdegenerowanych terenów oraz rozbudowę urządzeń ochrony środowiska.
4. W polityce kształtowania wysokich walorów estetycznych i krajobrazowych oraz wzmocnienia struktury ekologicznej gminy należy uwzględnić m.in.:
 - ◆ skupianie zabudowy oraz zachowanie względnie intensywnego zagospodarowania. Powinien być ograniczony rozrost zabudowy na obszary otwarte oraz zboczowe dolin rzecznych. Polityka ta musi być połączona z ograniczeniami dotyczącymi formy nowych obiektów - w kierunku jej dostosowania do lokalnych tradycji i cech krajobrazu kulturowego,
 - ◆ identyfikację lokalnego systemu przyrodniczego, co umożliwi ochronę przed zabudową istniejących i potencjalnych powiązań ekologicznych.
5. Niezbędne jest prowadzenie racjonalnej gospodarki złożami surowców mineralnych oraz rekultywacji terenów poeksploatacyjnych.
6. Na obszarach ochrony źródłiskowej obowiązuje zakaz:
 - ◆ gromadzenia ścieków i składowania odpadów, które mogą zanieczyszczać wodę,
 - ◆ zakładania nowych cmentarzy i grzebowisk.
7. Ekologiczny System Obszarów Chronionych (ESOCH) powinien stanowić obszary zasilania ekologicznego dla pozostałych terenów, znajdujących się poza systemem, przywiązuje się szczególnie istotną wagę do gospodarowania zasobami przyrody w systemie a zwłaszcza:
 - ◆ dostosowania zakresu zagospodarowania rekreacyjnego do chłonności rekreacyjnej środowiska,
 - ◆ ograniczenia eksploatacji zasobów wód podziemnych,
 - ◆ ekologizowania produkcji rolnej,
 - ◆ przekwalifikowania większej części lasów produkcyjnych na lasy ochronne oraz właściwego gospodarowania zasobami dla potrzeb nowej funkcji.
8. Ochrona obszarów otwartych, stanowiących bazę przyrodniczą Gminy Borzechów:
 - ◆ Chodelski Obszar Chronionego Krajobrazu,
 - ◆ teren projektowanego użytku ekologicznego w m. Kłodnicy Górnej,
 - ◆ obszary ochrony źródłiskowej rzek Chodelki, Chodlika,
 - ◆ Ekologiczny System Obszarów Chronionych (ESOCH),
 - ◆ strefy ochrony konserwatorskiej,
 - ◆ strefa ochrony wartości krajobrazu naturalnego i kulturowego o zachowanej tożsamości.
9. Zabrania się lokalizowania nowej zabudowy, zmiany ukształtowania terenu, składowania materiałów oraz wykonywania robót niezwiązanych z regulacją lub

utrzymywaniem wód na wyznaczonych obszarach szczególnego zagrożenia powodzią dla rzeki Chodelki.

10. Dopuszcza się budowę obiektów hydrotechnicznych w korytach rzek.
11. Zabrania się zabudowy działek w odległości mniejszej niż 4,0 m i ich grodzenia w odległości mniejszej niż 1,5 m od linii brzegowej cieków wodnych. Zabrania się zalesiania i zadrzewiania gruntów przyległych do cieków wodnych w odległości mniejszej niż 3,0 m od górnej krawędzi skarp.
12. Ustala się zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu:
 - 1) w zakresie ochrony środowiska:
 - a) zakazuje się lokalizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, za wyjątkiem inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej,
 - b) realizacja przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, z zachowaniem procedur określonych w przepisach odrębnych,
 - c) ustala się dopuszczalne poziomy hałasu dla terenów oznaczonych symbolami:
 - MR jak dla terenów zabudowy zagrodowej,
 - MN jak dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,
 - ML jak dla terenów rekreacyjno – wypoczynkowych,
 - UP i UC jak dla terenów mieszkaniowo-usługowych,
 - MW jak dla terenów zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego,
 - d) tereny niewymienione w lit. c) nie wymagają ochrony przed hałasem, nie ustala się dla nich dopuszczalnych poziomów hałasu,
 - e) dla poszczególnych terenów obowiązuje zagospodarowanie w sposób niepowodujący przekroczeń norm hałasu w terenach sąsiednich, zgodnie z obowiązującymi przepisami,
 - f) istniejące i projektowane zagospodarowanie terenu nie może powodować przekroczeń standardów jakości powietrza,
 - g) ustala się zakaz wprowadzania nieoczyszczonych ścieków do wód powierzchniowych i do ziemi,
 - h) nakazuje się stosowanie dostępnych rozwiązań technicznych i technologicznych eliminujących zagrożenia dla środowiska gruntowo – wodnego i zdrowia ludzi,
 - i) zakazuje się lokalizacji nowych zakładów o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnych awarii, o których mowa w przepisach odrębnych.

Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

1. Zaleca się zachować, a w niektórych przypadkach nawet rekonstruować, tradycyjny charakter wizualny wsi w skali jednostki osadniczej (kształt wsi), siedliska (wzajemne usytuowanie budynków, zieleń przydomowa) i pojedynczego obiektu (forma architektoniczna), w terenach nowej zabudowy w celu zachowania i podkreślenia tożsamości kulturowej obszaru, a w szczególności krajobrazu kulturowego wsi, charakteryzującego się tradycyjnym stylem budownictwa ludowego.
2. W odniesieniu do zabytków wpisanych do rejestru zabytków, wymagają uzyskania pozwolenia konserwatorskiego w formie decyzji administracyjnej następujące działania:
 - ◆ prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych,
 - ◆ prowadzenie badań konserwatorskich, badań archeologicznych,

- ◆ przemieszczania zabytku,
 - ◆ dokonywania podziału zabytku,
 - ◆ zmiany przeznaczenia lub sposobu korzystania z zabytku,
 - ◆ umieszczania na zabytku urządzeń technicznych, tablic, reklam oraz napisów,
 - ◆ podejmowania innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku. Powyższe prace mogą zostać poprzedzone wydaniem zaleceń konserwatorskich zgodnie z przepisami ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.
3. Dopuszcza się przekształcenie funkcjonalne obiektów istniejących w obrębie zespołów wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych województwa lubelskiego, z uwzględnieniem w tym zakresie przepisów odrębnych, poprzez:
- a) dopuszczenie adaptacji istniejących zabytkowych obiektów w obrębie zespołów dworsko - parkowych w Łopienniku i Kłodnicy Dolnej na funkcje mieszkalne, obsługi turystyki i rekreacji lub na usługowe, w tym cele publiczne,
 - b) adaptację istniejących w obrębie zespołu dworsko-parkowego w Kłodnicy Dolnej współczesnych obiektów usługowych z dopuszczeniem ich rozbudowy, w oparciu o wytyczne konserwatorskie uzyskane zgodnie z przepisami odrębnymi,
 - c) dopuszczenie adaptacji starego kościoła parafialnego w Kłodnicy Dolnej po zaprzestaniu jego dotychczasowego sposobu użytkowania na inne funkcje związane z usługami kultury,
 - d) wyznaczenie strefy ekspozycji /KE/ zabytkowych zespołów dworsko-parkowych, w której obowiązują następujące zasady:
 - ◆ zakaz lokalizacji nowej zabudowy oraz inwestycji liniowych (napowietrznych linii elektroenergetycznych),
 - ◆ rozbiórka obiektów szpecących i przysłaniających wygląd obiektów,
 - ◆ kształtowanie zieleni w sposób nieograniczający ekspozycji obiektów zabytkowych. Obiekty ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków województwa lubelskiego.
4. W stosunku do obiektów niewpisanych do rejestru, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków lub do czasu założenia gminnej ewidencji, pozwolenie na budowę lub rozbiórkę zabytków wymaga uzgodnienia z wojewódzkim konserwatorem zabytków (przepisy odrębne).
5. Dopuszcza się adaptację obiektów ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków województwa lubelskiego na nowe funkcje związane z obsługą turystyki, rekreacji lub mieszkalne, a także możliwość uzupełnienia nowymi obiektami i urządzeniami. Ochrona archeologiczna.
6. W obrębie zidentyfikowanych stanowisk archeologicznych prace ziemne wymagają przeprowadzenia badań archeologicznych w formie nadzoru. Na badania te należy uzyskać pozwolenie LWKZ (przepisy odrębne).
7. Planowane w obrębie stanowisk archeologicznych zamierzenia inwestycyjne m.in. związane z budową nowych budynków i inwestycji liniowych (drogi, sieci, melioracje, infrastruktura techniczna), którym towarzyszą prace ziemne i przekształcenia naturalnego ukształtowania – wymagają wcześniejszego uzgodnienia w celu uzyskania zaleceń konserwatorskich dla przedmiotowej inwestycji.

Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

1. OSADNICTWO:
 - ◆ Zaleca się nie dopuszczać nadmiernego narastania osadnictwa w sąsiedztwie obszarów chronionych, a także w innych miejscach rezerwowanych pod funkcje ogólnodostępne i kolidujące z mieszkalnictwem,
2. MIESZKALNICTWO:
 - ◆ Położyć nacisk na bardziej efektywne wykorzystanie obszarów już mających ustaloną funkcję mieszkaniową - zwłaszcza posiadających dostęp do jak najszerszego zestawu mediów komunalnych zlokalizowanych wewnątrz lub w sąsiedztwie istniejących, zwartych obszarów zabudowy,
 - ◆ Wyznaczenie obszarów urbanizacji w powiązaniu z układem drogowym, przy szeroko pojętej dostępności komunikacyjnej, ponadto przeznaczenie terenów pod funkcje mieszkalnictwa i budownictwa usługowego w taki sposób, by nie stanowiły one uciążliwości dla środowiska przyrodniczego, rozwój stref aktywizacji gospodarczej wzdłuż dróg powiatowych w szczególności relacji Bełżyce - Kraśnik i Niedrzwica - Lublin
3. USŁUGI:
 - ◆ Rekomenduje się wyznaczenie obszarów pod usługi turystyczno - rekreacyjne na terenach wsi, a szczególnie różnych form rekreacji o charakterze pobytowym oraz wyznaczeniu tras rowerowych, ścieżek spacerowych i szlaków konnych,
 - ◆ Promowanie rozwoju agroturystyki w oparciu o bazę noclegową gospodarstw agroturystycznych,
 - ◆ Zaleca się wytworzenie nowych miejsc pracy w usługach stwarzających warunki bezpieczeństwa i stabilności życiowej na wsi oraz chęci zamieszkania na terenie gminy,
4. PRODUKCJA:
 - ◆ Zaleca się rozwój rzemiosła i małej przedsiębiorczości w terenach przemysłowo – skladowych,
 - ◆ Rekomenduje się rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego w oparciu o własną bazę surowcową.
 - ◆ Na terenie gminy nie planuje się lokalizacji nowych zakładów o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnych awarii.
5. ROLNICTWO:
 - ◆ Rekomenduje się utrzymanie rolnictwa jako głównej funkcji dla obszarów o najlepszych glebach, których rangę podkreśla wysoki wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej 81,6 pkt. co powinno stwarzać dla gminy preferencje w zakresie wdrażania programów rolnych dotyczących jej intensywności oraz utrzymania intensywnych kierunków produkcji, przetwórstwa rolno-spożywczego i usług,
 - ◆ Zaleca się wprowadzanie ekologicznych rozwiązań dla rolnictwa (ekologizowanie produkcji rolnej),
6. LEŚNICTWO:
 - ◆ Rekomenduje się przekwalifikowanie większej części lasów produkcyjnych w systemie ESOCH na lasy ochronne oraz właściwe gospodarowania zasobami dla potrzeb nowej funkcji.

Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2023 r. poz. 977 i ...) *Na terenie gminy Borzechów nie przewiduje się rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².*

Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego

1. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym obejmują:

- ♦ obiekty i urządzenia usług publicznych: funkcje usług publicznych (tereny wyznaczone na m.in. usługi oświaty i wychowania, kultury, zdrowia i profilaktyki, opieki społecznej, administracji, porządku i bezpieczeństwa, sakralne, łączności, kultury fizycznej i sportu). Zakłada się adaptację terenów zgodnie z ich istniejącym przeznaczeniem i użytkowaniem na lokalizację obiektów usługowych wraz z odpowiednim do rodzaju usług zapleczem socjalnym, sanitarnym i technicznym;
- ♦ drogi gminne i urządzenia obsługi transportu publicznego, przewidziane w większości do modernizacji, wymagana szerokość pasa drogowego w liniach rozgraniczających 10-15 m;
- ♦ urządzenia i przewody do zaopatrzenia i przesyłu energii elektrycznej z adaptacją, modernizacją, przebudową i rozbudową;
- ♦ urządzenia i przewody do zaopatrzenia ludności w wodę z adaptacją, modernizacją, przebudową i rozbudową;
- ♦ urządzenia do gromadzenia, przesyłania i oczyszczania ścieków z adaptacją z modernizacją i rozbudową;
- ♦ urządzenia i przewody do przesyłu gazu realizacja zgodnie z programem;
- ♦ urządzenia melioracji wodnych, będących własnością komunalną z adaptacją, modernizacją, przebudową i rozbudową;
- ♦ cmentarze i miejsca pamięci - adaptacja, uzupełnienie infrastruktury (ochrona konserwatorska);

2. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym:

Na terenie gminy nie występują obszary, na których przewidziano realizację inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym ujęte w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego.

Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej

1. Rekomenduje się podniesienie poziomu życia ludności poprzez rozwój infrastruktury społecznej i technicznej wsi oraz podniesieniem standardów wyposażenia mieszkań w podstawowe instalacje wewnętrzne,
2. **INFRASTRUKTURA KOMUNIKACYJNA:**
 - ♦ Utrzymuje się dotychczasowe przebiegi dróg gminnych i zakłada się rozbudowę układu dróg gminnych wynikającą z potrzeb rozwoju przestrzennego i lokalnych.
 - ♦ Zakłada się sukcesywną poprawę techniczną i funkcjonalną układu dróg gminnych w obszarze terenów już zainwestowanych.
 - ♦ Uzupełniającą rolę w obsłudze gminy w relacjach wewnętrznych pełnić będą drogi wewnętrzne.
 - ♦ We wszystkich jednostkach osadniczych gminy należy zapewnić drogi pożarowe, zgodnie z wymaganiami wynikającymi z przepisów przeciwpożarowych oraz zasadami bezpieczeństwa.
 - ♦ Dla obsługi komunikacji wskazuje się teren w Kłodnicy Dolnej i Kępie Borzechowskiej z przeznaczeniem na lokalizację stacji paliw, diagnostyki samochodowej, myjni samochodowej, parkingu dla Tirów z bazą hotelowo –gastronomiczną.

- ♦ W rejonach przekształcanych na funkcję turystyczno - rekreacyjną ze szczególnym uwzględnieniem Chodelskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, zaleca się tworzenie wydzielonych ciągów powiązań komunikacyjnych w formie ścieżek rowerowych, szlaków turystycznych i ścieżek spacerowych wiążących poszczególne miejscowości.
- ♦ Rekomendowane jest aby ścieżki rowerowe były wydzielone (niekolizyjne z ruchem samochodowym).
- ♦ Wzdłuż szlaków lokalizowane winny być funkcje obsługi ruchu w formie usług turystyczno - gastronomiczne – noclegowych.

3. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA:

- ♦ Priorytetem jest zapewnienie wszystkim odbiorcom stałego dostępu do dobrej jakości wody pitnej poprzez nowoczesne uzdatnianie wody, modernizację ujęć wody i pompowni oraz eliminację rur azbestowo – cementowych.
- ♦ Dopuszcza się wykorzystanie studni przydomowych jako źródła poboru wody dla celów gospodarczych lub jako podstawowe źródło zaopatrzenia w wodę w przypadku zabudowy rozproszonej.
- ♦ Należy zapewnić dostępność wody do celów przeciwpożarowych w szczególności z urządzeń zaopatrujących w wodę ludność.
- ♦ Rekomenduje się budowę sieci kanalizacyjnej, w myśl zasady współzależności systemów wodociągowych i kanalizacyjnych.
- ♦ Dopuszcza się do czasu wykształcenia się gminnej zbiorczej lub grupowej sieci kanalizacji sanitarnej realizację indywidualnej sieci kanalizacyjnej (indywidualnych oczyszczalni ścieków lub do zbiorników bezodpływowych z obowiązkiem wywozu do oczyszczalni ścieków) dla pojedynczych obiektów lub zespołu obiektów z uwzględnieniem uwarunkowań wpływających ze stref odporności środowiska wodnego na zanieczyszczenia.
- ♦ Należy zapewnić możliwość dostępu do infrastruktury gazowniczej w związku z przebudową, pracami włączeniowymi, awariami oraz przyłączaniem nowych odbiorców.
- ♦ W przypadku ewentualnej kolizji projektowanego zamierzenia inwestycyjnego z istniejącymi gazociągami, możliwe jest ich przebudowanie na warunkach zarządy sieci.
- ♦ Budowa infrastruktury podziemnej oraz elementów zagospodarowania terenu winny być wykonany w sposób bezkolizyjny w stosunku do istniejącej infrastruktury gazowniczej.
- ♦ Dopuszcza się prowadzenie sieci gazowych w pasach drogowych, zgodnie z przepisami odrębnymi, poza działkami prywatnymi.
- ♦ Podłączenie odbiorców do sieci gazowej odbywać się będzie, zgodnie z przepisami odrębnymi.
- ♦ Źródłem zaopatrzenia w ciepło winny być docelowo wyłącznie paliwa niskoemisyjne. Niezbędna jest przy tym racjonalizacja systemów grzewczych w obiektach istniejących i nowobudowanych poprzez wykorzystanie szlachetnych nośników energii jak gaz, olej czy energia elektryczna.
- ♦ Adaptuje się istniejącą sieć energetyczną średniego napięcia na terenie gminy poprzez jej modernizację i rozbudowę dostosowaną do współpracy z GPZ-ami położonymi poza terenami gminy. Moc i typ stacji transformatorowej 15/04 kV powinny być dobrane do przewidywanego obciążenia, przy czym powinien być zabezpieczony dojazd sprzętem kołowym do każdej stacji położonej na terenach wyłączonej. W obszarach o silnym stopniu urbanizacji oraz zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i ośrodkach

usługowych oraz centrach gminnych dopuszcza się stacje wewnętrzne w obiektach kubaturowych usługowych lub wolno stojące zasilanie kablową siecią średniego napięcia. Trasy projektowanych linii średnich napięć należy wyznaczać po terenach mało eksponowanych, z maksymalną ochroną walorów krajobrazowych w szczególności w Chodelskim Obszarze Chronionego Krajobrazu oraz przy przekraczaniu dolin rzecznych.

- ◆ Zagospodarowanie terenu należy wykonać z sposób niekolidujący z istniejącymi urządzeniami elektroenergetycznymi.
 - ◆ Realizacja urządzeń elektroenergetycznych leży w gestii Inwestora tych urządzeń.
 - ◆ Wszelkie prace dotyczące infrastruktury elektroenergetycznej należy przeprowadzać zgodnie z ustawą Prawo energetyczne.
 - ◆ Budowa wewnętrznych stacji transformatorowych, winna być zlokalizowana na gruncie o uregulowanym stosunku prawnym w miejscu określonym m.in. wymogami technicznymi, z dostępem od drogi i możliwością dojazdu sprzętu ciężkiego.
 - ◆ W planowanej zabudowie należy uwzględnić strefy ochronne pod istniejącymi i przewidywanymi liniami napowietrznymi średnich i wysokich napięć.
 - ◆ Inne kierunki rozwoju elektroenergetyki to: budowa lokalnych, ekologicznych mini źródeł energii (małe elektrownie wodne, wiatrowe, słoneczne, biogazowe) do mocy nieprzekraczającej 100 kW, służących do produkcji energii elektrycznej wykorzystywanej głównie na potrzeby własne mieszkańców.
 - ◆ Zaleca się objęcie terenu gminy zintegrowanym systemem telekomunikacyjnym, połączonym z systemami sieci internetowych: wojewódzkiej i krajowej. Zakłada się rozwój systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych (przewodowych i bezprzewodowych), w tym budowy, rozbudowy i modernizacji infrastruktury światłowodowej, stosownie do wzrostu zapotrzebowania na usługi telekomunikacyjne i teleinformatyczne w gminie i regionie.
 - ◆ Rekomenduje się gospodarkę odpadami poprzez segregację odpadów w miejscu powstania, segregację pojemnikową, odbiór odpadów przez wyspecjalizowane służby.
 - ◆ Z racji braku infrastruktury zaleca się odpady komunalne z gminy Borzechów przetwarzać w Zakładzie Zagospodarowania Odpadami zlokalizowanym poza granicami Gminy Borzechów.
 - ◆ W Borzechowie funkcjonuje Gminny Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych. Przyjmowane są odpady wielkogabarytowe, tworzywa sztuczne, szkło, papier, baterie, akumulatory, sprzęt elektryczny i elektroniczny, środki ochrony roślin, opakowania zawierające pozostałości substancji niebezpiecznych, metale.
 - ◆ Nie przewiduje się w ramach funkcji zabudowy usługowej powstania odpadów niebezpiecznych.
- 4. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA:**
- ◆ Rekomenduje się dostosowanie liczby miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i edukacyjnych do poziomu zapotrzebowania w Gminie Borzechów.
 - ◆ Zaleca się, aby infrastruktura publiczna społeczna dostosowywana była systematycznie do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami.
 - ◆ Podczas wyznaczania lokalizacji realizacji nowej zabudowy społecznej należy uwzględnić dostęp do infrastruktury technicznej oraz publicznej komunikacyjnej (utwardzonej).

Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW

1. W obrębie wyznaczonych terenów EN możliwa jest lokalizacja elektrowni fotowoltaicznej (słonecznej), strefa ochronna związana z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu jest tożsama z granicą terenu EN.
2. Dopuszczalne jest lokalizowanie obiektów i urządzeń do wytwarzania energii o mocy przekraczającej 100kW – farm fotowoltaicznych oraz farm wiatrowych m.in.: w miejscowości Grabówka, Borzechów, Kłodnica Dolna, Kłodnica Górna i Kępa .
3. Lokalizacja obiektów i urządzeń do wytwarzania energii o mocy przekraczającej 100 kW, jest możliwa po identyfikacji i wprowadzeniu działań ograniczających ryzyko przyrodnicze.
4. Na etapie opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego przeznaczenie terenów dla rozwoju energetyki uwarunkowane jest analizą, oceną i stwierdzeniem (w prognozie oddziaływania na środowisko) braku możliwości wystąpienia znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze w tym obszary i gatunki chronione, krajobraz.
5. Rozwiązania technologiczne nie powinny odbiegać od standardów stosowanych w obiektach związanych z tego typu działalnością i opierać się na nowoczesnej technologii.
6. Połączenie poszczególnych urządzeń energetyki odnawialnej z istniejącym systemem energetycznym należy realizować za pośrednictwem linii elektroenergetycznych średniego lub wysokiego napięcia z możliwością budowy stacji WN/SN, w uzgodnieniu z właściwym zarządcą sieci, minimalizując ich oddziaływanie na środowisko oraz krajobraz, ze wskazaniem tworzenia systemów kablowych (podziemnych) z dopuszczeniem linii napowietrznych.

Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko
Na terenach zabudowy nie dopuszcza się realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Wyjątek stanowią inwestycje dotyczące infrastruktury technicznej i komunikacyjnej oraz infrastruktury OZE.

Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

1. Rolnicza przestrzeń produkcyjna powinna na trwale pozostać obszarem otwartym dla celów produkcyjnych, ekologicznych i krajobrazowych.
2. Na terenach upraw polowych (w MPZP – RP) wyklucza się lokalizacje nowych obiektów i urządzeń budowlanych, poza istniejącymi siedliskami rolnymi z wyłączeniem dróg i sieci infrastruktury określonych w MPZP.
3. Na terenach rolnych (w MPZP – RPm) dopuszcza się adaptację istniejących budynków w ich istniejącej formie i z obecną funkcją, z możliwością rozbudowy, wymiany, remontów i zmiany sposobu użytkowania istniejących budynków oraz uzupełnienie zainwestowania terenu, z uwzględnieniem wskaźników i parametrów określonych dla terenów MR; w obrębie tych terenów wprowadza się zakaz chowu i hodowli w zakresie obsady zwierzęcej przekraczającej 40 DJP.
4. Dopuszcza się budowę i rozbudowę:
 - a) wchodzących w skład gospodarstw rolnych budynków mieszkalnych oraz innych budynków i urządzeń służących produkcji roślinnej, zwierzęcej oraz przetwórstwu rolno-spożywczemu, Należy zachować warunki:

- nowe siedliska w przypadkach, gdy powierzchnia gospodarstwa rolnego związanego z tą zabudową przekracza średnią powierzchnie gospodarstwa rolnego w danej gminie,
 - rozbudowa istniejącego siedliska - w przypadkach uzasadnionych brakiem możliwości rozbudowy lub usytuowania nowych budynków w jego granicach lub wyznaczonym w planie terenie zabudowy zagrodowej,
 - zabudowa wymieniona w pkt l nie może kolidować z ochroną środowiska przyrodniczego i kulturowego.
- b) budynków i urządzeń służących bezpośrednio produkcji rolniczej, uznanej za dział specjalny.
5. Na terenach urządzeń gospodarki rolnej (w MPZP – RU) ustala się następujące warunki zagospodarowania terenów i kształtowania zabudowy:
- a) maksymalny wskaźnik intensywności zabudowy – 1,5,
 - b) minimalny procentowy udział powierzchni biologicznie czynnej – 30%,
 - c) udział powierzchni zabudowy maksymalnie do 50% powierzchni działki budowlanej,
 - d) gabaryty obiektów:
 - maksymalna wysokość zabudowy do 15,0 m,
 - dach o nachyleniu połaci pod kątem do 45°.
6. Na terenach lasów i zadrzewień (w MPZP – ZL) ustala się zakaz zmiany użytkowania leśnego na nieleśne, dopuszcza się lokalizację niezbędnych urządzeń infrastruktury technicznej i urządzeń turystyki z zachowaniem procedur określonych w przepisach szczególnych.
7. Obowiązuje ochrona strefy ekotonalnej o szerokości min. 5 metrów od krawędzi lasu przed użytkowaniem ornym.
8. Obowiązuje kształtowanie struktury gatunkowej lasów w kierunku powiększania różnorodności biologicznej, zwiększenie odporności na czynniki zewn. i dostosowania do typu miejscowego siedliska leśnego.
9. Obowiązuje lokalizacja obiektów budowlanych od lasu z zachowaniem odległości wynikających z przepisów odrębnych, za wyjątkiem obiektów i urządzeń bezpośrednio związanych z gospodarką leśną oraz obsługa turystyki (parkingi przyłeśne, ścieżki rowerowe, wiatrochrony itp.

Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

Nie wyznaczono na terenie Gminy Borzechów terenów wymagających remediacji ani rewitalizacji.

4.3. Obszary strategicznej interwencji strategii rozwoju województwa lubelskiego

W dniu 29 marca 2021 r. Uchwałą nr XXIV/406/2021 Sejmik Województwa Lubelskiego przyjął do realizacji Strategię Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku. Dokument ten stanowi odpowiedź na problemy i wezwania stawiane przed województwem lubelskim. Strategia rozwoju wyznacza kluczowe długoterminowe cele i kierunki rozwoju województwa lubelskiego i jest głównym dokumentem umożliwiającym racjonalne organizowanie działań i prowadzenie skoordynowanej polityki rozwoju w horyzoncie czasowym do 2030 r.

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego jest podstawą do konstruowania programu rozdysponowania funduszy europejskich w województwie w latach 2021-2027, a także

przygotowywania dokumentów niezbędnych dla wykorzystania różnych mechanizmów wsparcia rozwoju regionalnego, m.in. planowanych do wprowadzenia: kontraktów programowych, kontraktów sektorowych, porozumień terytorialnych. Dokument jest bazą do konstruowania kierunków rozwoju w Strategii Rozwoju Gminy Borzechów do 2030 roku.

Zgodnie z zakładaną wizją rozwoju, województwo lubelskie „racjonalnie wykorzystując specyfikę społeczno-gospodarczą, zasoby środowiska, a także policentryczność sieci ośrodków miejskich rozwija się w sposób zrównoważony. Kreatywność i otwartość mieszkańców, aktywność naukowo-badawcza, tworzenie i stosowanie rozwiązań innowacyjnych oraz partnerstwo w zarządzaniu kształtują nowoczesny charakter regionu. Wzrasta jego znaczenie jako strategicznego producenta finalnych wyrobów bazujących na surowcach rolniczych, dostarczyciela usług prozdrowotnych i czasu wolnego. W efekcie region oferuje atrakcyjną przestrzeń do życia, pracy i inwestowania w zdrowym i bezpiecznym otoczeniu.”

Osiągnięciu proponowanej wizji regionu służyć mają cztery cele strategiczne tj.:

- 1. Kształtowanie strategicznych zasobów rolnych,**
- 2. Wzmocnienie powiązań i układów funkcjonalnych,**
- 3. Innowacyjny rozwój gospodarki oparty o zasoby i potencjały regionu,**
- 4. Wzmacnianie kapitału społecznego.**

Uszczegółowieniem celów strategicznych jest 18 celów operacyjnych oraz pakiety kierunków działań, które stanowią punkt odniesienia dla wszystkich działań rozwojowych na terenie Lubelszczyzny, w tym także dla kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz dla opracowania dokumentów o charakterze sektorowym.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030) wskazuje, że istotą polityki regionalnej jest zapewnienie bardziej zrównoważonego rozwoju poszczególnych części kraju (regionów, obszarów miejskich i wiejskich) w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Odnosząc się do wyznaczonych w KSRR 2030 obszarów strategicznej interwencji (OSI) o znaczeniu krajowym w dokumencie Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 zidentyfikowano OSI o znaczeniu regionalnym.

OSI to obszary dla których zdefiniowano indywidualny priorytet rozwojowy, który determinuje zakres planowanego wsparcia w ramach instrumentów terytorialnych. Każdy z OSI ma wyznaczone kierunki działań i typy przedsięwzięć, których realizacja ma szczególne znaczenie dla priorytetów rozwojowych poszczególnych subregionów funkcjonalnych. Regionalne Obszary Strategicznej Interwencji odzwierciedlają potrzeby szczególnego wsparcia realizacji wybranych kierunków działań Strategii na określonych obszarach województwa.

W oparciu o zapisy Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 r. na terenie Lubelszczyzny wyróżniamy:

- 1. OSI Miejskie Obszary Funkcjonalne - właściwych do wspólnego planowania rozwoju na poziomie ponadlokalnym (w miastach i obszarach powiązanych z nimi funkcjonalnie), są to:**
 - a) MOF ośrodka wojewódzkiego (LOM) - 22 gmin, w tym: miasta: Lublin i Świdnik (tworzące rdzeń LOM) będące terenem koncentracji funkcji metropolitalnych, miasta satelitarne: Lubartów, Łęczna, Piaski, Bychawa, Bełżyce, Nałęczów – będące ośrodkami rozwijającymi wyspecjalizowane funkcje społeczno-gospodarcze wspomagające ośrodek centralny LOM, gminy położone w obszarze aglomeracji: gm. Konopnica, Jastków, gm. Głusk i Wólka - jako tereny koncentracji przedsiębiorczości**

pozarolniczej oraz gminy położone poza aglomeracją: Niemce, Niedrzwica Duża, Garbów, Mełgiew, Wojciechów, Strzyżewice, Jabłonna, Lubartów, Spiczyn i Kamionka.

b) MOF ośrodków subregionalnych, tj.:

- Białej Podlaskiej, w tym: miasto Biała Podlaska – jako ośrodek rdzeniowy, gmina wiejska Biała Podlaska – jako strefa zewnętrzna MOF,
- Chełma, w tym: miasto Chełm – jako ośrodek rdzeniowy, gminy wiejskie: Chełm oraz Kamień – jako strefa zewnętrzna MOF,
- Puław, w tym: miasto Puławy – jako ośrodek rdzeniowy, gmina miejsko-wiejska Kazimierz Dolny oraz gminy wiejskie: Końskowola, Puławy, Janowiec i Żyrzyn – jako strefa wewnętrzna MOF,
- Zamościa, w tym: miasto Zamość – jako ośrodek rdzeniowy, gmina wiejska Zamość – jako strefa zewnętrzna MOF.

c) MOF ośrodków lokalnych, tj. obszary funkcjonalne wszystkich pozostałych miast powiatowych w województwie:

- Biłgoraja, w tym: miasto Biłgoraj – jako ośrodek rdzeniowy, gminy wiejskie: Biłgoraj i Księżpol
- Hrubieszowa, w tym: miasto Hrubieszów – jako ośrodek rdzeniowy oraz gmina Hrubieszów,
- Janowa Lubelskiego, w tym: gminy miejsko-wiejskiej Janów Lubelski – jako ośrodek rdzeniowy oraz gmina Modliborzyce, Dzwola i Godziszów,
- Krasnegostawu, w tym: miasto Krasnystaw – jako ośrodek rdzeniowy oraz gmina Krasnystaw, Siennica Różana, Łopiennik Górny i Izbica,
- Kraśnika, w tym: miasto Kraśnik – jako ośrodek rdzeniowy oraz gminy Kraśnik, Dzierzkowice Urzędów,
- Łukowa, w tym: miasto Łuków – jako ośrodek rdzeniowy oraz gminy wiejskie: Łuków i Stanin,
- Opola Lubelskiego, w tym: gminy Opole Lubelskie – jako ośrodek rdzeniowy oraz gminy Poniatowa, Chodel i Karczmiska,
- Parczewa, w tym gmina Parczew – jako ośrodek rdzeniowy oraz gmina Siemień,
- Radzyna Podlaskiego, w tym: miasto Radzyń Podlaski – jako ośrodek rdzeniowy oraz gmina Radzyń Podlaski oraz gmina Borki,
- Ryk, w tym: gmina miejsko-wiejskiej Ryki oraz gmina Dęblin – jako ośrodek rdzeniowy oraz gminy Ryki oraz Stężyca,
- Tomaszowa Lubelskiego, w tym: miasto Tomaszów Lubelski – jako ośrodek rdzeniowy oraz gmina Tomaszów Lubelski,
- Włodawy, w tym: miasto Włodawa – jako ośrodek rdzeniowy oraz gmina Włodawa.

2. OSI subregionalnych – rekomendowanych do wspólnego planowania rozwoju na poziomie ponadlokalnym:

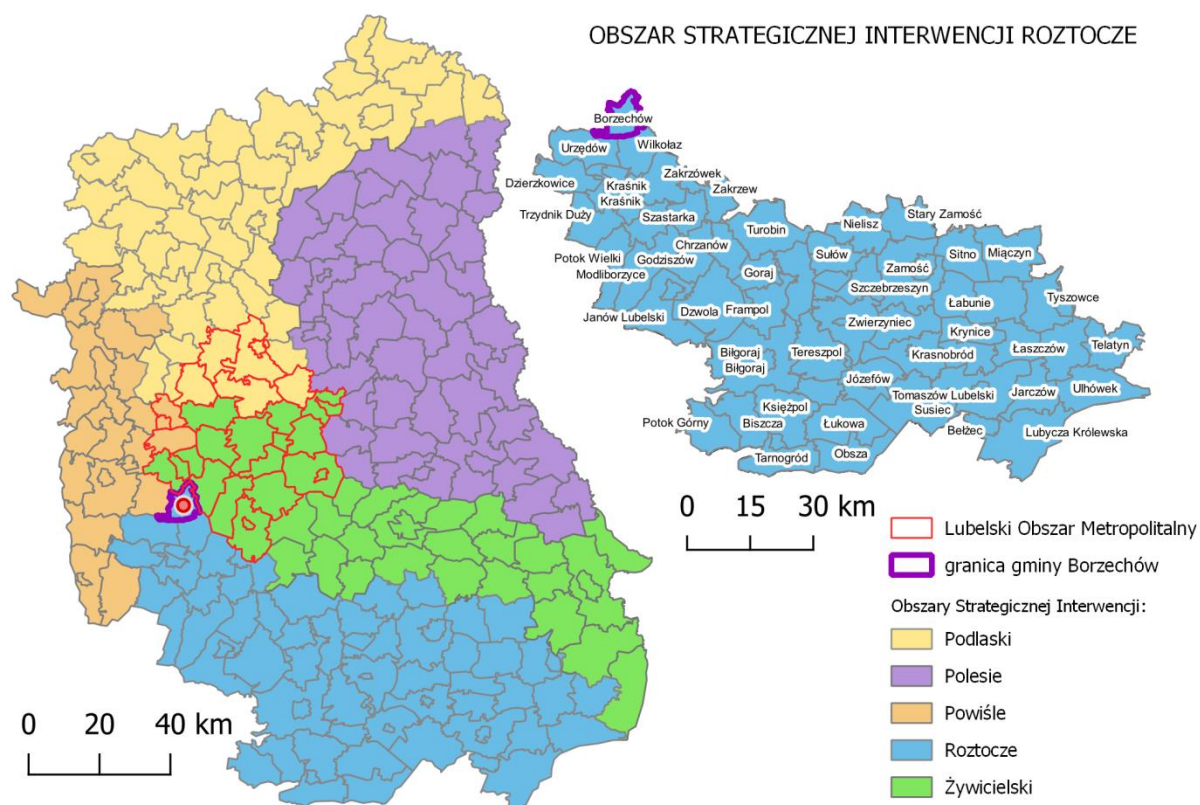
– **OSI ROZTOCZE** o zasięgu:

- 1) MOF: Biłgoraja, Janowa Lubelskiego, Kraśnika, Tomaszowa Lubelskiego i Zamościa;
- 2) 41 gmin należących do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Adamów, Aleksandrów, Batorz, Bełżec, Biszczka, Chrzanów, Frampol, Goraj, Jarczów, Józefów, Komarów-Osada, Krasnobród, Krynice, Lubycza Królewska, Łabunie, Łaszczów, Łukowa, Miączyn, Nielisz, Obsza, Potok Górny, Potok Wielki, Rachanie, Radecznicza, Sitno, Sułów,
- 3) 2 gminy nienależące do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: **Borzechów** i Tarnogród.

- **OSI POWIŚLE** - zasięg OSI:
 - 1) MOF: Opola Lubelskiego, Puław i Ryk;
 - 2) 5 gmin należących do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Annapol, Gościeradów, Józefów nad Wisłą, Łaziska, Wilków;
 - 3) 2 gminy nienależące do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Wąwolnica i Baranów.
- **OSI POLESIE** - zasięg OSI:
 - 1) MOF: Chełma, Parczewa i Włodawy;
 - 2) 31 gmin należących do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Białopole, Dębowa Kłoda, Dorohusk, Dubienka, Hanna, Hańsk, Jabłoń, Kodeń, Komarówka Podlaska, Łomazy, Milanów, Piszczac, Podedwórze, Rejowiec, Rejowiec Fabryczny, Rossosz, Ruda-Huta, Sawin, Siedliszcze, Sławatycze, Sosnowica, Sosnowka, Stary Brus, Tucznia, Uścimów, Wierzbica, Wisznice, Wołyń, Wola Uhruska, Wiryki, Żmudź;
 - 3) 8 gmin nienależących do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Cyców, Ludwin, Milejów, Ostrów Lubelski, Puchaczów, Rejowiec Fabryczny (miasto), Urszulin, Trawniki.
- **PODLASKI OSI** – o zasięgu OSI:
 - 1) MOF: Białej Podlaskiej, Łukowa i Radzyna Podlaskiego;
 - 2) 27 gmin należących do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Abramów, Adamów, Czemierniki, Drelów, Janów Podlaski, Jeziorzany, Kąkolewnica, Kłoczew, Kock, Konstantynów, Krzywda, Leśna Podlaska, Michów, Międzyrzec Podlaski, Nowodwór, Ostrówek, Rokitno, Serokomla, Stoczek Łukowski, Terespol, Trzebieszów, Ulan-Majorat, Ułęż, Wojcieszków, Wola Mysłowska, Zalesie;
 - 3) 8 gmin nienależących do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Firlej, Międzyrzec Podlaski (miasto), Niedźwiada, Serniki, Stoczek Łukowski (miasto), Terespol (miasto), Kurów i Markuszów.
- **ŻYWCIELSKI OSI** - zasięg OSI:
 - 1) MOF: Krasnegostawu i Hrubieszowa;
 - 2) 16 gmin należących do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Dołhobyczów, Fajstawice, Gorzków, Grabowiec, Horodło, Kraśniczyn, Leśniowice, Mircze, Rudnik, Skierbieszów, Trzeszczany, Uchanie, Werbkowice, Wojsławice, Wysokie, Żółkiewka;
 - 3) 2 gminy nienależące do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Krzczonów, Rybczewice.

Podstawą wyznaczenia w Strategii Rozwoju Województwa OSI subregionalnych są zróżnicowane cechy przestrzeni odzwierciedlone w waloryzacji funkcjonalnej województwa zawartej w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego oraz regionalizacji fizycznogeograficznej Polski. OSI subregionalne uwzględniają krajową politykę rozwoju regionalnego ukierunkowaną terytorialnie, wyrażoną poprzez krajowe OSI określone w Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030, tj. obszary zagrożone trwałą marginalizacją oraz miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze.

Ryc. 11. Subregionalne Obszary Strategicznej Interwencji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku

Gmina Borzechów zlokalizowana jest w **Obszarze Strategicznej Interwencji Roztocze**. Stanowi ona jedną z 2 gmin niezagrożonych trwałą marginalizacją. Priorytetem rozwoju tego obszaru jest: społeczno-gospodarcze wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego Roztocza i Puszczy Solskiej. Jednakże warto zauważyć, iż na terenie Gminy Borzechów brak jest jakiegokolwiek oddziaływania zarówno krainy geograficznej jak i obszaru strategicznej interwencji Roztocza. Gmina Borzechów ma bliższe związki z Lubelskim Obszarem Metropolitalnym pod względem charakterystyki jak i lokalizacji.

W Strategii przedstawiono najważniejsze kierunki interwencji OSI Roztocze, do których należą:

1.1 Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych:

- Rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej jako istotnego elementu regionalnej oferty turystycznej oraz ważnego czynnika poprawy ekonomicznej gospodarstw rolnych;

2.1 Zrównoważony rozwój systemów infrastruktury technicznej:

- Poprawa regionalnych i międzyregionalnych powiązań komunikacyjnych z uwzględnieniem szkieletowego układu dróg ekspresowych (S19, S17 i S12) oraz planowanej autostrady A2, w tym budowa obwodnic miast;
- Poprawa regionalnych i międzyregionalnych połączeń kolejowych z uwzględnieniem Programu Kolejowego CPK Centralny Port Komunikacyjny;

2.4 Ochrona walorów środowiska:

- Ochrona wartości przyrodniczych, w tym krajobrazu, siedlisk i bioróżnorodności;

3.3 Promocja i rozwój usług prozdrowotnych, uzdrowiskowych oraz gospodarki senioralnej:

- Rozwój funkcji i bazy lecznictwa uzdrowiskowego na obszarach występowania naturalnych warunków i czynników leczniczych;

3.4 Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój sportu i usług wolnego czasu:

- Kreowanie i rozwijanie oferty ośrodków łączących funkcje edukacyjne, kulturalne i rekreacyjne, wykorzystujących nowe trendy w turystyce;
- Rozwijanie produktów i oferty wydarzeń wykorzystujących unikalne zasoby lokalne (np. kuchnię, wydarzenia historyczne, tradycje, materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe, walory środowiskowe, wydarzenia związane z przejawami współczesnej twórczości artystycznej, wydarzenia sportowe);
- Organizacja punktów usług i obsługi turystycznej dla turystyki zmotoryzowanej (np. caravanning, turystyka motocyklowa);
- Rozwój infrastruktury sprzyjającej tworzeniu zróżnicowanej oferty opartej o różne formy turystyki (np. kajakową, rowerową, nordic walking, konną, kulturową, historyczną, przyrodniczą, kulinarną itp.);
- Wspieranie rozwoju przemysłów kreatywnych oraz przemysłów kultury, przedsiębiorczości bazującej na lokalnych zasobach, dziedzictwie kulturowym i usługach edukacyjnych;
- Ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego, poprzez rozwijanie funkcji użytkowej obiektów kulturowych;

4.4 Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej:

- Wspieranie działań i współpraca z właściwymi podmiotami na rzecz realizacji inwestycji sprzyjających pogłębianiu kontaktów międzyregionalnych, w tym w zakresie infrastruktury granicznej (budowa i rozbudowa przejść granicznych oraz dostosowanie ich do obsługi ruchu turystycznego) oraz poprawiającej dostępność do przejść granicznych (drogi, linie kolejowe, parkingi buforowe, lotnisko, infrastruktura turystyczna);
- Wspieranie działań na rzecz ochrony zasobów przyrodniczych na obszarach przygranicznych oraz rozwój zintegrowanej turystyki transgranicznej;

Powyższe kierunki interwencji znajdują odzwierciedlenie w celach i kierunkach rozwoju Strategii Rozwoju Gminy Borzechów do 2030 roku.

5. SYSTEM REALIZACJI I FINANSOWANIE STRATEGII

5.1. Proces wdrażania Strategii wraz z wytycznymi do sporządzenia dokumentów wykonawczych

Strategia Rozwoju Gminy Borzechów do 2030 roku stanowi opracowanie będące instrumentem wspierającym i planującym rozwój Gminy. W dokumencie opracowane zostały cele rozwoju Gminy Borzechów zgodnie z modelem zrównoważonego rozwoju Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku.

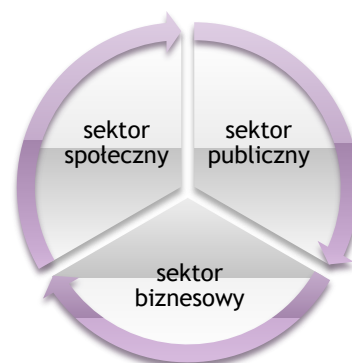
Wdrożenie Strategii będzie następowało poprzez realizację zidentyfikowanych przedsięwzięć oraz gminne programy i lokalną politykę. Warunkiem efektywnej realizacji Strategii jest sprawnie funkcjonujący system monitorowania i oceny, pozwalający na obserwację efektów realizacji dokumentu przez Władze Gminy Borzechów. Długoterminowa perspektywa Strategii wymaga założenia, iż proces wdrażania jej założeń jest ciągły i wymaga stałego śledzenia zmian prawnych, gospodarczych, politycznych, jak również elastycznego podejścia w kwestii dostosowywania się do wytycznych w zakresie pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych. Jednym z elementów systemu monitoringu Strategii będzie analiza kompletu wybranych w tym celu wskaźników realizacji dokumentu przyporządkowanych do poszczególnych celów operacyjnych.

Nadzorowanie stanu rozwoju Gminy Borzechów w oparciu o właściwy zestaw wskaźników umożliwi prowadzenie polityki wpływającej na rozwój, poprzez dopasowanie działań do pojawiających się wyzwań, a jednocześnie zminimalizuje ryzyko wyboru działań nie przynoszących widoczne efekty, których realizacja w dłuższej perspektywie czasu nie przyniesie zamierzonych dla rozwoju lokalnego rezultatów.

W procesie zarządzania gminą dokument Strategii pełni kluczową rolę jako dokument prezentujący plan postępowania władz samorządowych we współpracy z innymi samorządami, administracją państwową oraz partnerami społecznymi i prywatnymi. W procesie wdrażania Strategii duże znaczenie ma poziom zaangażowania w realizację działań partnerów społeczno-gospodarczych. Wobec tego, system realizacji Strategii uwzględni różnorodność instytucjonalną i organizacyjną.

Współpraca międzysektorowa uwzględniona została w procesie wdrażania Strategii, w którym biorą udział trzy główne grupy instytucji i podmiotów:

- o sektor publiczny – władze samorządowe gminy, Urząd Gminy i jednostki organizacyjne JST, jednostki samorządu terytorialnego różnych szczebli;
- o sektor biznesowy – przedsiębiorcy, kluczowi pracodawcy, organizacje otoczenia biznesu, zrzeszenia gospodarcze itp.;
- o sektor społeczny – mieszkańcy, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, liderzy społeczni i osoby pełniące funkcje publiczne; reprezentanci młodzieży i seniorów.

Wskazuje to, że prowadzona będzie w tym zakresie efektywna współpraca z wieloma podmiotami publicznymi, lokalnymi i regionalnymi, reprezentantami sektora prywatnego i społecznego.

Instytucjonalna struktura systemu realizacji strategii

Aby realizować założenia Strategii Rozwoju Gminy Borzechów do 2030 niezbędne jest stworzenie struktury zarządczej pozwalającej na efektywne zarządzanie obszarem i realizację przedsięwzięć, wśród których istotnym aspektem będzie pozyskiwanie funduszy europejskich, oraz organizacja działań związanych z podniesieniem kompetencji pracowników instytucji publicznych.

Na strukturę organizacyjną składają się dwa typy podmiotów:

Podmioty wykonawcze, czyli jednostki sektora publicznego, prywatnego i pozarządowego realizujące wyznaczone kierunki działań służące urzeczywistnieniu założonych celów

Podmioty zarządzające, czyli koordynujące wdrożenie Strategii, jako całości, a przy tym prowadzące jego aktualizację, monitoring i ocenę

Za realizację Strategii Rozwoju Gminy Borzechów do 2030 roku w zakresie instytucjonalnym odpowiadać będą:

o Wójt Gminy Borzechów

Do kompetencji Wójta Gminy należą:

- Realizacja zapisów Strategii w części dotyczącej sektora publicznego, sektor publiczny sektor biznesowy sektor społeczny
- Zagwarantowanie i uwzględnienie w planach budżetowych finansowania kierunków działań ujętych w Strategii, zgodnie z założonym udziałem Gminy Borzechów,
- Podejmowanie decyzji o konieczności weryfikacji zapisów Strategii,
- Stymulowanie i koordynacja działań podejmowanych przez różnorodne podmioty i środowiska oraz mobilizacja i integrowanie zasobów pozostających w ich dyspozycji na rzecz realizacji celów oraz kierunków interwencji,
- prowadzenie procesu monitorowania realizacji Strategii.

o Rada Gminy Borzechów

Do kompetencji Rady Gminy należą:

- Podjęcie uchwały o przystąpieniu do opracowania projektu Strategii,
- Uchwalenie Strategii Rozwoju Gminy,
- Opiniowanie i uchwalanie zmian i aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy.

- o Wydziały i referaty oraz inne stanowiska/komórki Urzędu Gminy Borzechów,
- o Wykonawcy i partnerzy realizacyjni określani w Strategii.

Wójt Gminy będzie realizował swoje zadania poprzez jednostki podległe tj.:

- o Zespół do spraw wdrażania Strategii,

Do zadań Zespołu do spraw wdrażania Strategii będzie należało:

-
- przygotowanie, koordynowanie oraz wdrażanie przedsięwzięć ujętych w ramach wykazu kierunków działań służących realizacji celów Strategii,
 - uaktualnianie i kontynuacja procesu planowania,
 - dalsze programowanie procesów rozwojowych, wykraczających poza okres realizacji niniejszego dokumentu strategicznego,
 - koordynowanie, animowanie i inspirowanie działań społeczności lokalnej służących wdrożeniu zamierzeń Strategii,
 - monitorowanie realizacji i ewaluacja procesu wdrażania Strategii,
 - przygotowywanie sprawozdań i dokonywanie wewnętrznej oceny efektów wdrażania Strategii,
 - harmonizowanie i poszerzanie partnerstwa,
 - poszukiwanie nowych źródeł finansowania działań.
-

- Referaty oraz jednostki i instytucje podległe odpowiedzialne za wdrażanie poszczególnych przedsięwzięć w ramach Strategii,
- parterów i liderów lokalnych zaangażowanych w realizację Strategii.

Za wdrażanie przedmiotowej Strategii jak i innych dokumentów o charakterze strategicznym, odpowiada Wójt Gminy Borzechów. Jego odpowiedzialność należy rozumieć poprzez strategiczną rolę organu wykonawczego samorządu gminnego w stymulowaniu i koordynacji działań podejmowanych przez różnorodne podmioty i środowiska, jak również w mobilizowaniu oraz integrowaniu zasobów pozostających w ich dyspozycji – na rzecz realizacji celów i kierunków działań określonych w przedmiotowym dokumencie.

Zespół do spraw wdrażania Strategii, pełniący nadzór merytoryczny, obejmujący konsultacje w szczególności metodologii działań monitoringowych i ewaluacyjnych, będzie odgrywał istotną rolę w monitorowaniu i ocenie realizowanych działań oraz zmianach (aktualizacjach) w zakresie realizacji Strategii.

Poszczególne referaty, stanowiska i jednostki organizacyjne Gminy koordynują proces zarządzania strategicznego na poziomie poszczególnych przedsięwzięć realizowanych w ramach Strategii stanowiąc jednocześnie podmioty opiniodawczo-doradcze i zarazem zaplecze eksperckie dla Wójta Gminy Borzechów.

Szczególną rolę w procesie monitoringu i ewaluacji będzie pełnić **Zastępca Wójta Gminy Borzechów we współpracy z Kierownikiem Referatu Infrastruktury Technicznej i Ochrony Środowiska** do zadań, których będzie należało:

- koordynacja współpracy oraz ciągłe pozyskiwanie nowych partnerów do realizacji zadań zapisanych w Strategii,
- kreowanie i przyjmowanie propozycji nowych zadań od partnerów realizacyjnych i odbiorców działań Strategii,
- monitorowanie i ewaluacja procesu realizacji zadań określonych w Strategii, przygotowywanie sprawozdań, koordynacja procesu jej aktualizacji,
- poszukiwanie wraz z innymi podmiotami zaangażowanymi pozabudżetowych źródeł finansowania realizacji zadań i projektów,
- realizacja przypisanych mu zadań i projektów,
- zapewnienie działań w zakresie informacji i promocji Strategii.

Zaplanowany system monitorowania i ewaluacji Strategii Rozwoju Gminy Borzechów, uzupełniany będzie szeroką współpracą z działającymi wspólnie podmiotami m.in.: instytucje zaangażowane w system statystyki publicznej i organizacje pozarządowe uczestniczące w realizacji Strategii. Istotną rolę pełnić też będą partnerstwa zwierane w celu realizacji założeń, które umożliwiają włączenie partnerów społeczno-gospodarczych w proces rozwoju lokalnego.

Partycypacja społeczna została wprowadzona na wielu etapach procesu rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy: diagnozowania, programowania, wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji. Celem takiego działania jest zwiększenie skuteczności i trwałości wskazanych kierunków działań oraz podniesienie gotowości i świadomości mieszkańców o istotności partycypacyjnego współdecydowania o obszarze Gminy. Umożliwia to mieszkańcom decyzyjność w sprawach gminnych.

Włączenie w proces planowania rozwoju szerokiej grupy interesariuszy ponadto umożliwia wprowadzenia zasady partnerstwa, która polega na integracji szerokiego grona partnerów (lokalnej społeczności, przedsiębiorców i ekspertów) na etapie programowania i wdrażania Strategii. Daje możliwość również otwartego i stałego dialogu z grupami oraz podmiotami, których dotyczą planowane rezultaty.

Mechanizmy i instrumenty realizacji Strategii

W ramach systemu realizacji wykorzystane zostaną różne mechanizmy i instrumenty wewnętrzne wdrażania Strategii, m.in. o charakterze:

- o **prawnym** – uchwały Rady Gminy, zarządzenia Wójta Gminy, regulacje w postaci aktów prawa miejscowego, decyzje administracyjne itp.,
- o **finansowym** – uchwała budżetowa Rady Gminy, wieloletnie prognozy finansowe oraz inne dokumenty finansowe, harmonogramy i analizy finansowo-ekonomiczne projektów realizowane przy wykorzystaniu funduszy zewnętrznych, różne formy współpracy finansowej z organizacjami pozarządowymi,
- o **planowania przestrzennego i planów/ programów wdrożeniowych** - miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, procedury zapewniające udział mieszkańców w planowaniu przestrzennym, gminne strategie sektorowe/branżowe itp.
- o **organizacyjnym** – praca i zaangażowanie władz samorządowych, kadry kierowniczej i pracowników referatów/wydziałów/komórek oraz jednostek gminnych, itp.,
- o **kontrolnym** - kontrola zarządcza, aktualizacja ewidencji i rejestrów, monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego, itp.
- o **partycypacyjnym** – działania edukacyjne, informacyjne i promocyjne, konsultacje wewnętrzne, konsultacje społeczne, strony internetowe gmin i jednostek gminnych, profile w mediach społecznościowych, media lokalne i ponadlokalne, systemy informacji przestrzennej gmin itp.

Mechanizmy i instrumenty wewnętrzne wdrażania Strategii

5.2. Ramy finansowe Strategii

Chcąc zrealizować zamierzenia wynikające z niniejszej Strategii, oprócz adekwatnych zasobów ludzkich, organizacyjnych i rzeczowych, niezbędne jest posiadanie odpowiednich środków finansowych. W tym celu analizie należy poddać zarówno możliwość pozyskania środków ze źródeł zewnętrznych, jak i finansową zdolność Gminy Borzechów do sfinansowania realizacji Strategii.

Ramy finansowe Strategii Rozwoju Gminy Borzechów do 2030 roku posiadają jedynie charakter prognostyczny oraz zależą od szeregu zmiennych, które w praktyce mogą zupełnie zmieniać dane kwoty.

Realizacja obszernego planu rozwojowego wymaga zapewnienia jego wykonalności finansowej. Ramy finansowe wskazują wielkość środków finansowych szacowanych na realizację Strategii. Jednocześnie potwierdzają możliwość realizacji przez Gminę Borzechów zaplanowanych działań. Biorąc pod uwagę stale rosnące liczby zadań Gminy i to, iż budżet lokalny Gminy jest ograniczony, do prowadzenia efektywnej i skutecznej polityki rozwoju Gminy Borzechów konieczne staje się dokonanie dywersyfikacji źródeł finansowania. Nieodzowne staje się pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania. Potencjalne źródła finansowania działań ujętych w Strategii Rozwoju Gminy Borzechów do 2030 roku to zarówno środki własne, środki krajowe i europejskie w postaci dedykowanych funduszy i programów:

- środki budżetu gminy,
- środki Unii Europejskiej – fundusze europejskie dostępne m.in. w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności, Europejskiego Planu Odbudowy, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Inicjatyw Wspólnotowych oraz Wspólnej Polityki Rolnej, Funduszu na Rzecz Sprawiedliwej Transformacji, Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej,
- inne fundusze zewnętrzne – np. Fundusze Norweskie i Fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- środki budżetu państwa – przewidziane na współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania,
- środki budżetu samorządu województwa – na współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania,
- środki budżetu powiatu – na współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania,
- inne środki publiczne, np. fundusze celowe,
- środki prywatne, np. przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, mieszkańców.

Z punktu widzenia dostępnych środków zewnętrznych, najistotniejszym źródłem finansowania, zarówno w zakresie zadań inwestycyjnych, jak i tzw. „projektów miękkich” (rozwój zasobów ludzkich), są fundusze europejskie. Mając na uwadze okres obowiązywania Strategii Rozwoju Gminy Borzechów do 2030 roku finansowanie działań w niej określonych obejmuje okres wieloletnich ram finansowych na lata 2024 – 2030 oraz wsparcie w ramach nowego Europejskiego Funduszu Odbudowy (Next Generation EU).

Zasady finansowania przedsięwzięć Strategii:

- Wykorzystywanie różnych form finansowania – dotacje oraz różnego rodzaju instrumenty finansowe, w tym zwrotne (pożyczki, poręczenia, gwarancje),
- Dywersyfikacja i łączenie różnych źródeł finansowania przedsięwzięć,
- Wykorzystywanie ze środków europejskich na różnych poziomach - program regionalny, programy krajowe, programy współpracy międzynarodowej,
- Udział w międzynarodowych projektach sieciowych np. programy Interreg, Central Europe,
- Wykorzystywanie funduszy bezpośrednio zarządzanych przez Komisję Europejską np. LIFE, Horyzont, COSME, itp.

Identyfikacja i wybór potencjalnych źródeł, z których mogą być finansowane poszczególne przedsięwzięcia w ramach Strategii wymaga właściwej organizacji i koordynacji procesu pozyskiwania tych środków na poziomie Gminy.

Tworząc ramy finansowe związane z realizacją przedsięwzięć uwzględnionych w Strategii należy wziąć pod uwagę prognozy dotyczące źródeł i wysokości finansowania projektów w ramach wieloletnich ram finansowych na lata 2021-2027, prognozy dotyczącej stanu finansów publicznych oraz sytuacji, w jakiej znajdować się będzie budżet Gminy Borzechów w perspektywie najbliższych lat. Założenia przyjęte w analizie dotyczą m.in.:

- Wieloletniego planu finansowego, w szczególności powiązania Strategii z Wieloletnią Prognozą Finansową Gminy Borzechów na lata 2022 – 2030,
- Rosnącej roli środków prywatnych, za pomocą, których można realizować cele rozwojowe zapisane w Strategii (m.in. fundusze pożyczkowe, gwarancje i poręczenia kredytowe, bankowe usługi finansowe czy formy partnerstwa publiczno-prywatnego).
- Dużej wysokości środków wydatkowanych przez budżet UE, budżet państwa i inne podmioty publiczne na realizację przedsięwzięć wspierających rozwój społeczny, gospodarczy, środowiskowy i przestrzenny oraz kreujących konkurencyjność w wymiarze lokalnym i regionalnym.

W zakresie oceny zdolności finansowej Gminy do realizacji Strategii uwzględnić należy zarówno skalę wydatków przewidzianych w Strategii, jak i historyczne dane finansowe Gminy Borzechów, obrazujące ich możliwości inwestycyjne.

Horyzont czasowy założonych działań obejmuje rok 2030. Skala wydatków związana z realizacją Strategii rozwoju Gminy Borzechów to 39 070 000 zł, w podziale na lata realizacji jest to kwota ok. 5,58 mln zł rocznie. W poszczególnych celach strategicznych ramy finansowe szacunkowo określono na kwoty równe:

Cel.1. Rozwój lokalnej przestrzeni z poszanowaniem środowiska naturalnego
Kwota 36 670 000 zł

Cel 2. Zrównoważony rozwój gospodarczy
Kwota 200 000 zł

Cel 3. Wzrost kapitału społecznego
Kwota 2 200 000 zł

Zdolność finansową Gminy Borzechów należy oszacować na podstawie dotychczas ponoszonych wydatków majątkowych oraz trendu zmian dochodów własnych gminy.

Tab. 6. Dochody własne, wydatki majątkowe na 1 mieszkańca, udział subwencji z budżetu państwa w dochodzie

	Dochody własne gminy na 1 mieszkańca (zł)	Trend zmian w stosunku do roku poprzedniego	Wydatki majątkowe na 1 mieszkańca (zł)	Trend zmian w stosunku do roku poprzedniego	Udział subwencji z budżetu państwa w dochodzie gminy (%)
2012	423,38	-	162,63	-	58,69
2013	500,05	76,67	420,07	257,44	55,79
2014	682,77	182,72	343,33	-76,74	48,87
2015	660,89	-21,88	303,16	-40,17	52,12
2016	650,61	-10,28	165,15	-138,01	44,13
2017	703,30	52,69	1293,19	1128,04	35,52
2018	711,57	8,27	829,22	-463,97	37,88
2019	788,69	77,12	731,00	-98,22	40,59
2020	999,12	210,43	494,15	-236,85	38,56
2021	972,77	-26,35	531,53	37,38	47,95
2022	1887,95	915,18	1648,31	1116,78	28,43
2023	1247,16	-640,79	1152,12	-496,12	39,59

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

W okresie poprzedzającym realizację Strategii dochody budżetu Gminy Borzechów zwiększyły się z około 9 mln zł w 2012 roku do ponad 27 mln zł w 2022 roku. Wyraźnie wzrosły również dochody budżetu Gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca. W analizowanym okresie czasu Gmina Borzechów osiągnęła średnio dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca w wysokości 816,46 (średnia z 11 lat). Trend zmian dochodów na jednego mieszkańca jest przeważnie dodatni, wyjątek stanowią lata 2015, 2016 i 2021. Z punktu widzenia struktury budżetu gminy ważnym źródłem dochodów były subwencje przekazywane z budżetu państwa. W analizowanym okresie wartość subwencji wzrosła z poziomu ok. 5,8 mln zł do około 7,8 mln zł i średnio stanowi 44,4% dochodu Gminy.

Wydatki budżetowe stanowią odzwierciedlenie aktywności samorządu terytorialnego w kreowaniu podstaw rozwoju lokalnego. W analizowanym okresie czasu przed realizacją Strategii nastąpił duży wzrost wartości wydatków budżetowych z około 9,5 mln zł w 2012 roku do około 25,5 mln zł w 2022 roku. Szczególnym rodzajem wydatków gminy są wydatki majątkowe służące kreowaniu rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzenno-środowiskowego. Należy zauważyć duże wahania wydatków majątkowych na 1 mieszkańca w ostatnich latach ponoszonych przez Gminę Borzechów. Średnia wydatków majątkowych z 11 lat to 629,24 zł na jednego mieszkańca. Wartości te są znacznie niższe niż średnie dla powiatu lubelskiego i województwa lubelskiego z analizowanych lat.

Zakłada się jednak, że w perspektywie do 2030 roku rosnąć będą dochody własne gminy, co potwierdza zauważalny trend stopniowego wzrostu na przestrzeni analizowanych lat. Wpływać na to będzie prognozowany powolny odpływ mieszkańców, wzrost wynagrodzeń, lokalizacja na terenie gminy podmiotów gospodarczych. Wpływ będzie to miało na wzrost dochodów z tytułu

podatku PIT oraz nieruchomości. Szacuje się wzrost dochodów własnych Gminy Borzechów do 2030 w wyniku realizacji zidentyfikowanych zamierzeń inwestycyjnych o co najmniej 50% w stosunku do wartości z 2022 roku.

Wzrost dochodów przyczyni się do zwiększenia możliwości inwestycyjnych Gminy. Wskazuje to, że realne jest wykonanie przedsięwzięć i działań zaplanowanych w ramach realizowanych celów Strategii. Pozyskanie środków zewnętrznych na współfinansowanie przedsięwzięć i działań szacuje się na poziomie ok. 60-70%. W związku z powyższym kwota wydatków na wdrażanie Strategii tj. 39,07 mln zł zostanie w kwocie min. 23,44 mln zł pokryta z innych źródeł niż ze środków własnych Gminy.

5.3. Proces monitoringu, ewaluacji i aktualizacji Strategii

Zasady przeprowadzenia monitoringu

Umożliwienie właściwego poziomu monitorowania procesu wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Borzechów do 2030 roku wymaga określenia założeń, zasad i uruchomienia systemu monitoringu. System monitorowania Strategii ma na celu weryfikację skuteczności działań określonych w ramach celów strategicznych ujętych w dokumencie – ich produktów i rezultatów. Monitoring jest narzędziem zarządzania umożliwiającym efektywne planowanie i wydatkowanie środków finansowych, okresową ocenę i dostosowanie podejmowanych działań do zmieniających się warunków społeczno-gospodarczych i zdiagnozowanych potrzeb.

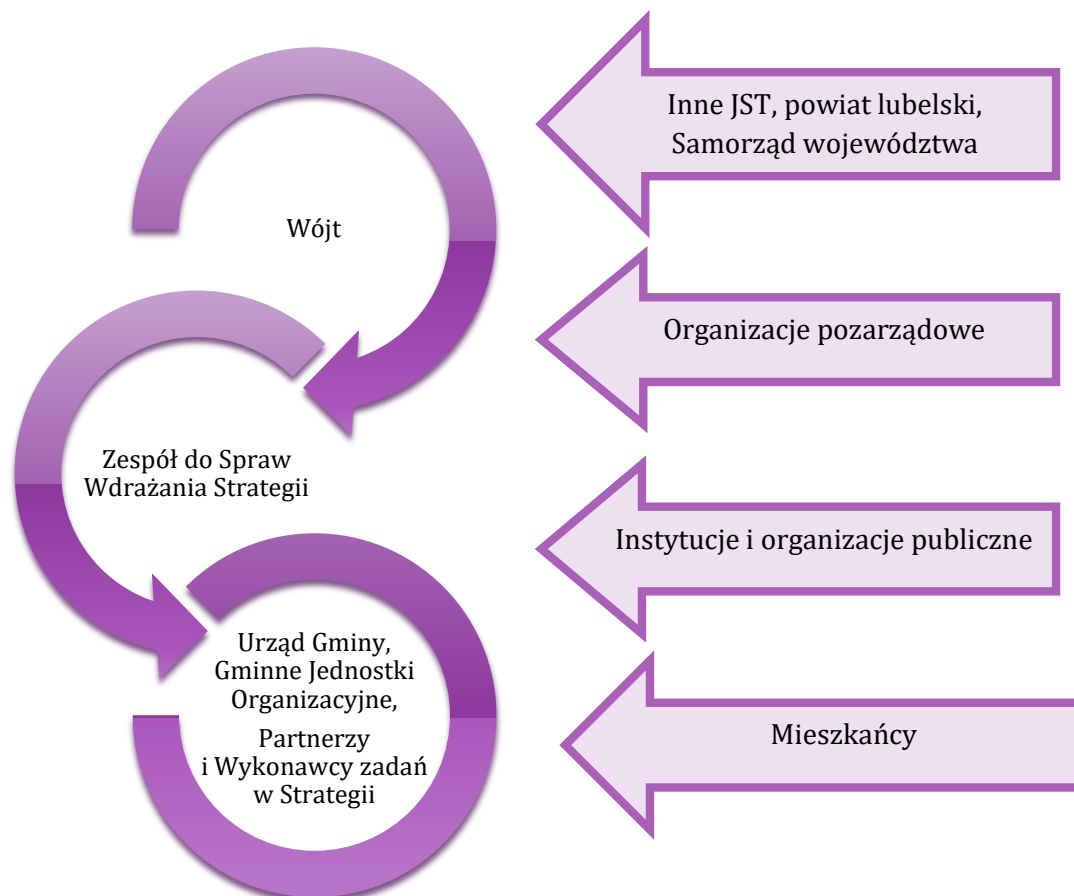
Zgodnie z przyjętą definicją monitoring to systematyczna obserwacja ilościowych oraz jakościowych zmian pewnych wielkości, mająca na celu pozyskanie informacji na temat stopnia realizacji zamierzonych zadań i celów oraz ich analizę i ewentualną modyfikację. Służy on badaniu i ocenie sposobu dochodzenia do wyznaczonych celów, a także poziomu ich osiągnięcia. Dlatego też monitoring realizacji Strategii prowadzony będzie w odniesieniu do wskaźników produktów i rezultatów mających swoje źródło w efektach poszczególnych zadań. Wskaźniki te zaprezentowano w tabeli zamieszczonej w dalszej części rozdziału. Uzupełnieniem oceny opartej na wskaźnikach mogą być konsultacje społeczne - badanie opinii mieszkańców.

Proces monitorowania polegać będzie na regularnym gromadzeniu i analizie informacji dotyczących właściwego przebiegu realizacji Strategii Rozwoju Gminy Borzechów w sposób ciągły, zarówno w aspekcie finansowym, jak i rzeczowym. Stanowi to istotne narzędzie w procesie realizowania polityki rozwoju Gminy, umożliwia stałe obserwowanie zmian i szybkie reagowanie na zjawiska niezgodne z założonymi celami. Pozwala na ocenę realizacji postępów w stosunku do pierwotnych planów. Dobrze funkcjonujący system monitoringu będzie podstawowym warunkiem pozyskania rzetelnych danych umożliwiających dokonanie oceny Strategii, w której cele strategiczne będą osiągane poprzez cele operacyjne z przypisanymi do nich zadaniami realizacyjnymi.

Zbieranie danych dla potrzeb monitoringu będzie dokonywane przez stanowiska i jednostki organizacyjne Urzędu Gminy odpowiedzialne za prowadzenie monitoringu dla poszczególnych celów operacyjnych. Odpowiedzialność tych jednostek organizacyjnych będzie obejmowała: gromadzenie, weryfikację oraz przetwarzanie i przechowywanie danych odpowiednio do przypisanej grupy wskaźników. W przypadku wskaźników, dla których Urząd nie będzie

dysponował danymi, jednostka odpowiedzialna pozyska te informacje z zewnętrznych źródeł. Badania opinii będą wymagane w przypadku wskaźników, dla których Urząd nie będzie posiadał własnych oraz zewnętrznych źródeł informacji dla ich wyliczenia.

Ryc. 12. Podmioty biorące udział w procesie monitorowania i ewaluacji realizacji Strategii

Źródło: Opracowanie własne

Do głównych obszarów objętych monitoringiem i ewaluacją należą:

- ♦ analiza zmian społecznych, gospodarczych i środowiskowych zachodzących w granicach Gminy Borzechów;
- ♦ obserwacja zmian zachodzących w ramach poszczególnych obszarów strategicznych i przypisanych im celów operacyjnych, które zostały wyznaczone w Strategii;
- ♦ identyfikacja nowych uwarunkowań związanych z wyznaczonymi celami i formułowanie rekomendacji dotyczących zamierzeń w nich określonych;
- ♦ formułowanie nowych prognoz i scenariuszy rozwoju Gminy Borzechów.

Efektywnej sprawozdawczości służyć będą podstawowe instrumenty w postaci raportów, a wdrożenie raportowania odpowiadać będzie na potrzeby głównych jego odbiorców:

- ♦ Wójta Gminy – w postaci rekomendacji,
- ♦ jednostek specjalistycznych odpowiedzialnych za poszczególne obszary realizacji Strategii – w formie informacji i danych statystycznych
- ♦ mieszkańców – w formie raportów informacyjno-promocyjnych.

Raport z realizacji Strategii rozwoju Gminy Borzechów, który będzie przygotowywany w cyklu corocznym stanowi podstawowe narzędzie procesu monitoringu. Osobą odpowiedzialną za przygotowanie raportu będzie **Zastępca Wójta Gminy Borzechów we współpracy z Kierownikiem Referatu Infrastruktury Technicznej i Ochrony Środowiska**. Zakres raportów rocznych będzie obejmował wszystkie cele operacyjne oraz wskaźniki monitorowania. Raporty roczne wykorzystywane będą do bieżącego zarządzania Strategią przez wszystkie jednostki odpowiedzialne za realizację przypisanych im zadań. Raport będzie zawierać pełne sprawozdanie z realizacji Strategii w oparciu o wskaźniki monitoringowe, których wartość będzie wskazywać na stan realizacji dokumentu i stanowić podstawę do podejmowania ewentualnych działań korygujących. Raport stanowić będzie również podstawę do wszelkich prac związanych z aktualizacją Strategii, w tym także przedłużających okres jej obowiązywania na kolejne lata.

W sytuacji wystąpienia ważnych, niedających się przewidzieć okoliczności zewnętrznych o charakterze społeczno-gospodarczym lub okoliczności wewnętrznych, może być opracowany raport doraźny na podstawie jednorazowej decyzji Wójta. Przeglądy doraźne swoim zakresem mogą objąć wszystkie obszary ujęte w Strategii (przegląd pełny) albo mogą mieć charakter przeglądu selektywnego, który będzie obejmował wybrany jeden lub kilka obszarów realizowanej Strategii. Rezultatem przeglądu doraźnego będzie raport zawierający oprócz części analitycznej wnioski i rekomendacje dotyczące potrzeby i zakresu ewentualnej aktualizacji Strategii.

Wskaźniki definiowane są, jako mierzalne mierniki osiągniętego efektu w realizacji wyznaczonego celu. Wskaźnik powinien składać się z nazwy identyfikującej jego zakres, wartości oraz jednostki miary. Wyróżniamy:

- ♦ **wskaźniki oddziaływania** - oceniają efekty w dłuższej perspektywie, czyli nie bezpośrednio po zakończeniu przedsięwzięcia, ich celem jest pokazanie trwałych zmian jakie spowodowały inwestycje w otoczeniu społeczno-ekonomicznym.
- ♦ **wskaźniki produktu** – bezpośrednio wytwory materialne i usługi, które są otrzymywane lub wytwarzane w trakcie realizacji przedsięwzięcia/działania przy wykorzystaniu zaangażowanych zasobów (głównie finansowych) mierzonych wskaźnikami wkładu.
- ♦ **wskaźniki rezultatu** – bezpośrednio i natychmiastowe efekty przedsięwzięć/działań, zmiany, jakie nastąpiły w wyniku ich wdrożenia

Tab. 7. Wskaźniki monitoringowe celów strategicznych Strategii Rozwoju Gminy Borzechów do 2030 roku

Nazwa wskaźnika oddziaływania	Wartość bazowa (2022)	Kierunek zmian do 2030 roku	Źródło danych
Cel strategiczny 1. Rozwój lokalnej przestrzeni z poszanowaniem środowiska naturalnego			
Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku ogółem na 1 mieszkańca gminy	0,05 t		BDL GUS
Udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych	95,9%		BDL GUS
Cel strategiczny 2. Zrównoważony rozwój gospodarczy			
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	656		BDL GUS
Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	66,63		BDL GUS
Cel strategiczny 3. Wzrost kapitału społecznego			
Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (dzieci w wieku 3 - 6 lat)	64,6%		BDL GUS
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności	320		BDL GUS

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS (dostęp sierpień 2024)

Tab. 8. Wskaźniki produktu/rezultatu w podziale na cele operacyjne

Nazwa wskaźnika produktu/rezultatu*	Wartość bazowa ¹	Kierunek zmian do 2030 roku	Źródło danych	Podmioty odpowiedzialne za wdrażanie działań i przekazywania informacji monitoringowych
Cel strategiczny 1. Rozwój lokalnej przestrzeni z poszanowaniem środowiska naturalnego				
1.I. Poprawa jakości i dostępności przestrzeni oraz obiektów publicznych				
Liczba utworzonych oddziałów/ placówek opiekuńczo-wychowawczych (szt.)	0		Dane własne Gminy	Gmina Borzechów
Liczba miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych (os.)	0		Dane własne Gminy	Gmina Borzechów
Liczba zmodernizowanych/utworzonych miejsc rekreacji i obiektów sportowych (szt.)	0		Dane własne Gminy	Gmina Borzechów
1.II. Poprawa jakości infrastruktury komunikacyjnej oraz bezpieczeństwa mieszkańców				
Długość wybudowanej/ przebudowanej/ zmodernizowanej/ rozbudowanej sieci drogowej (m)	0		Dane własne Gminy	Gmina Borzechów
Długość wyremontowanych/wybudowanych chodników (m)	0		Dane własne Gminy	Gmina Borzechów
Liczba doposażonych jednostek OSP (szt.)	0		Dane własne Gminy	Gmina Borzechów
1.III. Rozwój infrastruktury technicznej oraz odnawialnych źródeł energii				
Długość wybudowanej/ przebudowanej/ zmodernizowanej/ rozbudowanej sieci wodociągowej (m)	0		Dane własne Gminy	Gmina Borzechów

¹ Wszystkie wskaźniki produktu/rezultatu dotyczą wytworów (produktów, efektów) powstałych w okresie realizacji strategii. Dlatego też, jako rok bazowy przyjęto rok 2024 z wartością wskaźnika równą 0. W oparciu o rok bazowy będzie badany wzrost/spadek wartości wskaźników podczas realizacji Strategii.

Korzystający z wodociągowej w % ogółu ludności (%)	0		Dane własne Gminy	Gmina Borzechów
Liczba zamontowanych instalacji odnawialnych źródeł energii (szt.)	0		Dane własne Gminy	Gmina Borzechów
Liczba osób korzystających z odnawialnych źródeł energii (os.)	0		Dane własne Gminy	Gmina Borzechów
1.IV. Ochrona walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych				
Liczba obiektów zabytkowych, których stan uległ poprawie poprzez realizowane projekty (szt.)	0		Dane własne Gminy	Gmina Borzechów
Liczba opracowanych programów ochrony środowiska i opieki nad zabytkami (szt.)	0		Dane własne Gminy	Gmina Borzechów
1.V. Adaptacja do zmian klimatu oraz edukacja ekologiczna				
Liczba zrealizowanych kampanii, projektów informacyjno-edukacyjnych o tematyce ekologicznej (szt.)	0		Dane własne Gminy	Gmina Borzechów
Liczba uczestników kampanii ekologicznych (os.)	0		Dane własne Gminy	Gmina Borzechów
Cel strategiczny 2. Zrównoważony rozwój gospodarczy				
2.I. Rozwój nowoczesnego rolnictwa				
Liczba szkoleń i spotkań w zakresie podnoszenia poziomu wiedzy i umiejętności rolników (szt.)	0		Dane własne Gminy	Gmina Borzechów
Liczba uczestników szkoleń i spotkań dotyczących dopłat i dofinansowań ze środków zewnętrznych (os.)	0		Dane własne Gminy	Gmina Borzechów
2.II. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości				
Liczba nowopowstałych podmiotów gospodarczych prowadzących działalność turystyczną (szt.)	0		Dane własne Gminy CEIDG	Gmina Borzechów
Wskaźnik bezrobocia (%)	0		Dane własne Gminy PUP	Gmina Borzechów
2.III. Rozwój turystyki opierając się o walory przyrodniczo- kulturowe				
Liczba zorganizowanych seminariów dla interesariuszy i kadr branży turystycznej w zakresie rozwoju produktu turystycznego (szt.)	0		Dane własne Gminy	Gmina Borzechów

Cel strategiczny 3. Wzrost kapitału społecznego				
3.I. Poprawa dostępności oraz jakości usług edukacji i opieki nad dziećmi				
Liczba wspartych żłobków/przedszkoli/ oddziałów przedszkolnych (szt.)	0		Dane własne Gminy	Gmina Borzechów
Liczba uczestników zajęć dodatkowych wyrównujących możliwości kształcenia (os.)	0		Dane własne Gminy, Dane ze szkół	Gmina Borzechów
3.II. Wzmocnienie usług społecznych i administracyjnych				
Liczba przeprowadzonych programów profilaktycznych na obszarze gminy (szt.)	0		Dane własne Gminy	Gmina Borzechów
Liczba uczestników szkoleń z zakresu cyfryzacji i administracji (os.)	0		Dane własne Gminy	Gmina Borzechów
3.III. Wzrost integracji i aktywności społeczności lokalnej				
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności	0		Dane własne Gminy GOPS	Gmina Borzechów
Liczba uczestników programów z zakresu wsparcia i pomocy społecznej (os.)	0		Dane własne Gminy GOPS	Gmina Borzechów
3.IV. Rozwój usług rekreacyjno-sportowych i oferty kulturalnej				
Liczba zorganizowanych imprez kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych (szt.)	0		Dane własne Gminy	Gmina Borzechów
Liczba mieszkańców zaangażowanych w propagowanie lokalnej kultury i tradycji (os.)	0		Dane własne Gminy	Gmina Borzechów
3.V. Kształtowanie spójnej polityki przestrzennej i harmonijnej przestrzeni Gminy				
Uśredniony stopień pozyskiwania środków zewnętrznych na projekty dotyczące rozwoju obszaru Gminy Borzechów (%)	0		Dane własne Gminy	Gmina Borzechów

Źródło: opracowanie własne

Zasady, tryb i metody przeprowadzenia ewaluacji

Ewaluacja zgodnie z definicją to oszacowanie lub ocena dotycząca wartości danego procesu, zjawiska lub obiektu. Ewaluacja jest oddzielnym i uporządkowanym rodzajem badań społeczno-ekonomicznych z ogólnie przyjętymi standardami i metodologią. Przeprowadzana jest w celu oceny jakości i efektów realizowanych działań przewidzianych w Strategii. Ocena taka dokonywana jest w oparciu o określone kryteria.

Ewaluacja nie powinna ograniczać się jedynie do pomiaru efektów realizacji interwencji, ale musi również podejmować próbę ustalenia związków przyczynowo-skutkowych pomiędzy podjętymi przez nas działaniami a osiągniętymi efektami. Można wówczas zweryfikować, czy logika projektu lub programu jest poprawna. W proces ten włączane są podmioty zaangażowane we wdrażanie interwencji lub zainteresowane jej efektami. W ten sposób w pełniejszym zakresie możliwa jest realizacja zasady partnerstwa. Wyniki badań ewaluacyjnych zostaną wykorzystane do jak najlepszego dopasowania realizowanych projektów/inwestycji do rzeczywistych potrzeb społeczności lokalnej oraz efektywnego wydatkowania środków publicznych.

Do prowadzenia okresowych badań ewaluacyjnych Strategii Rozwoju Gminy Borzechów do 2030 roku będą wykorzystywane różne rodzaje ewaluacji. Rodzaj ewaluacji zależy od momentu, w którym ewaluacja jest wykonywana w cyklu przygotowywania i realizacji Strategii:

- ♦ **ewaluacja ex-ante** (przed rozpoczęciem realizacji Strategii) – ocena dostarcza danych do przygotowania (aktualizacji) Strategii, dzięki wykorzystaniu doświadczeń z wcześniejszych wdrożeń dokumentów strategicznych. Jest prowadzona równolegle do prac nad Strategią, formułując rekomendacje do poszczególnych, kluczowych elementów dokumentu. Tak przeprowadzona ocena zawiera m.in. analizę wpływu dotychczasowych interwencji związanych z rozwojem Gminy Borzechów oraz analizę problemów występujących na jej obszarze, analizę zgłaszanych przez interesariuszy rekomendacji i zaleceń co do założeń dokumentu.
- ♦ **ewaluacja mid-term** (ocena dokonywana w połowie okresu realizacji Strategii) - badanie ewaluacyjne mid-term zostanie przeprowadzone nie później niż w ciągu roku następującego po zakończeniu połowy okresu realizacji Strategii.
- ♦ **ewaluacja on-going** (bieżąca ocena Strategii) Władze Gminy w tym Rada Gminy mogą inicjować bieżącą ocenę Strategii, a jej celem będzie określenie efektywności stosowanych instrumentów i całego systemu wdrażania.
- ♦ **ewaluacja ex-post** (po zakończeniu realizacji interwencji) - ocena ex-post będzie służyła do określenia długotrwałych efektów wdrożenia Strategii, w tym relacji wielkości zaangażowanych środków do skuteczności i efektywności podejmowanych działań. Z ewaluacji końcowej wynikać powinny wskazania odnośnie dalszych kierunków polityki w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Borzechów oraz wpływu oddziaływań egzogennych i endogennych na jej rozwój. Raport końcowy z wdrażania założeń dokumentu, będzie zawierał m.in. wykaz zrealizowanych działań, analizę efektywności wydatkowania środków finansowych, analizę osiągniętych rezultatów w ramach podjętych działań (stopień osiągnięcia założonych wskaźników).

Tab. 9. Plan ewaluacji

Rodzaj ewaluacji	Rok przeprowadzenia badania ewaluacyjnego i opracowania raportu							
	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Ewaluacja ex-ante	✓							
Ewaluacja mid-term				✓				
Ewaluacja on-going		✓					✓	
Ewaluacja ex-post								✓

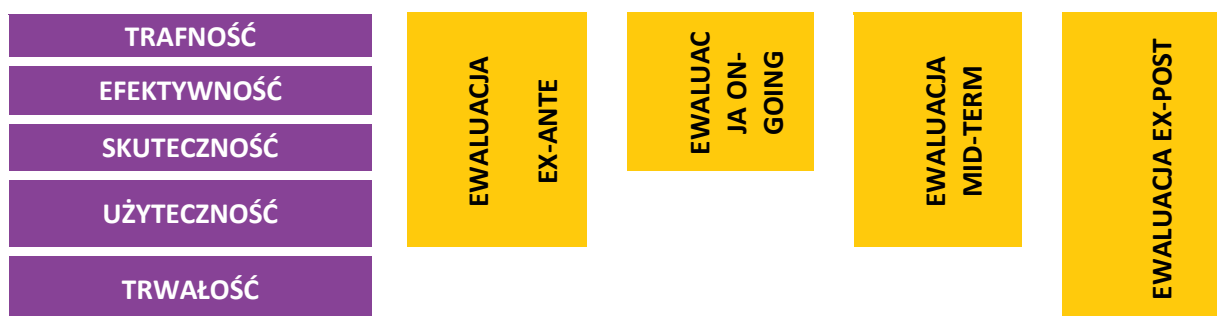
Źródło: Opracowanie własne

Najpopularniejszymi kryteriami w procesie ewaluacji są: skuteczność, efektywność, użyteczność, trwałość i trafność. Zastosowanie różnych kryteriów może prowadzić do skrajnie różnych ocen. Przykładowo: projekt może być uznany za skuteczny, ponieważ osiągnął zakładane cele, ale jest nieefektywny, ponieważ zaangażowane zostały nadmierne zasoby, lub nieużyteczny, bo nie zaspokaja potrzeb beneficjentów. Poniżej przedstawiono opis kryteriów ewaluacyjnych:

- ♦ **skuteczność** – ocenia stopień realizacji zakładanych celów w Strategii (czy osiągnięto to, co zaplanowano), skuteczność użytych metod, instytucji oraz wpływ czynników zewnętrznych na ostateczne efekty.
- ♦ **efektywność** - ocenia relację między nakładami, kosztami, zasobami (finansowymi, ludzkimi, administracyjnymi) a osiągniętymi efektami interwencji.
- ♦ **użyteczność** - ocenia całość rzeczywistych efektów wywołanych przez interwencję (zarówno tych planowanych, jak i nieplanowanych, tzw. ubocznych), odnosząc je do wyzwań społeczno-ekonomicznych (często już zmienionych w czasie). W odróżnieniu od kryterium trafności, ocena użyteczności jest prowadzona po zamknięciu interwencji lub w jej końcowej fazie wdrażania.
- ♦ **trwałość** - ocenia ciągłość efektów (przede wszystkim pozytywnych) danej interwencji w perspektywie średnio i długookresowej (a więc po zakończeniu interwencji).
- ♦ **trafność** - ocenia adekwatność planowanych celów interwencji i metod jej wdrażania do problemów i wyzwań społeczno-ekonomicznych, które zostały zidentyfikowane w diagnozie. Analiza tego kryterium jest prowadzona przed rozpoczęciem i w pierwszych fazach wdrażania interwencji.

Liczba kryteriów ewaluacyjnych uzależniona jest od rodzaju ewaluacji:

Tab. 10. Rodzaje kryteriów ewaluacyjnych w odniesieniu do rodzaju ewaluacji

Źródło: opracowanie własne

Zasady i tryb aktualizacji Strategii

Jeżeli zaistnieje potrzeba Strategia podlega procedurze aktualizacji, która może wynikać ze zmiany uwarunkowań lokalnych, regionalnych, krajowych lub międzynarodowych, pojawienia się nowych problemów i potrzeb lub nowych szans rozwojowych. Potrzeba aktualizacji dokumentu może wynikać z/ze:

- ♦ zmiany przepisów prawnych,
- ♦ zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy mającej wpływ na cele Strategii,
- ♦ zaplanowanych działań korygujących zidentyfikowanych w ramach procesu monitoringu,
- ♦ wniosków i rekomendacji przedstawionych w raporcie końcowym z badań ewaluacyjnych,
- ♦ zmian zgłoszonych przez mieszkańców i innych interesariuszy Strategii.

Podstawową przesłanką dla podjęcia aktualizacji staną się wnioski z prowadzonego monitoringu. Proces aktualizacji jest nierozzerwalnie związany z systemem monitoringu i ewaluacji oraz partycypacją społeczną.

Decyzja o aktualizacji dokumentu dokonywana będzie przez Wójta Gminy we współpracy z Zastępcą Wójta Gminy Borzechów oraz Kierownikiem Referatu Infrastruktury Technicznej i Ochrony Środowiska. W oparciu o decyzję Wójta określony zostaje sposób przeprowadzenia aktualizacji (w oparciu o własne zasoby lub z udziałem konsultantów zewnętrznych) oraz przygotowany zostaje harmonogram procesu aktualizacji Strategii. W ramach procesu, weryfikacji i aktualizacji poddane mogą zostać:

- ♦ zapisy zawarte w części diagnostycznej – poprzez odniesienie się do aktualnych danych statystycznych oraz wyników analiz,
- ♦ misja rozwoju Gminy Borzechów i jej aktualność w kontekście zmian zachodzących w zakresie zasobów Gminy Borzechów i jej otoczenia (powiatu, województwa, kraju),
- ♦ cele strategiczne i operacyjne, i ich adekwatność do zweryfikowanej misji,
- ♦ kierunki działań.

Projekt zmienionej Strategii Rozwoju jest poddawany konsultacjom społecznym (minimum 35 dni, są to konsultacje za pośrednictwem strony internetowej oraz spotkanie konsultacyjne). Po uwzględnieniu uwag zgłoszonych podczas konsultacji projekt zmian Strategii zostaje przedstawiony Radzie Gminy. Po akceptacji następuje przyjęcie do realizacji zmienionego dokumentu. Zmiany w Strategii Rozwoju Gminy Borzechów do 2030 roku dokonywane będą uchwałą Rady Gminy na wniosek Wójta Gminy.

5.4. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Poniższe wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych obejmują zarówno obowiązkowe i fakultatywne plany, programy i inne opracowania Gminy Borzechów. Wytyczne określają stopień zgodności istniejących dokumentów z przedmiotową Strategią, jak również dokonują oceny aktualności obowiązujących dokumentów w kontekście zapisów strategii.

Studium Uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Borzechów

Podstawa prawna: Dokument przyjęty Uchwałą Nr X/65/99 Rady Gminy Borzechów z dnia 28 grudnia 1999 r. w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Borzechów który ulegał zmianie poprzez uchwały:

- Nr XVI/91/04 Rady Gminy Borzechów z dnia 29 czerwca 2004 r.;
- Nr XXXIV/161/10 Rady Gminy Borzechów z dnia 10 listopada 2010 r.;
- Nr V/26/11 Rady Gminy Borzechów z dnia 25 lutego 2011 r.;
- Nr IX/57/11 Rady Gminy Borzechów z dnia 14 września 2011 r.;
- Nr XXV/147/13 Rady Gminy Borzechów z dnia 25 września 2013 r.;
- Nr XXII/135/17 Rady Gminy Borzechów z dnia 12 lipca 2017 r.;
- Nr XIII/87/20 Rady Gminy Borzechów z dnia 07 lutego 2020 r.

Rekomendacje / wnioski: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Borzechów jest zgodne z modelem struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Borzechów określonym w Strategii. Dokument Studium wymaga częściowej aktualizacji zapisów – zwłaszcza podrozdziały dotyczące analiz danych statystycznych, które uległy przedawnieniu. Jednakże w najbliższym czasie rozpoczyna się opracowanie Planu Ogólnego a ważność utraci SUiKZP.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego Gminy Borzechów

Podstawa prawna Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego przyjęty uchwałą nr XIV/86/2000 z dnia 29 sierpnia 2000 r. Rady Gminy Borzechów. Dokument ulegał zmianie za pomocą uchwał:

- nr IX/59/11 Rady Gminy Borzechów z dnia 14 września 2011 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Borzechów I ETAP;
- nr V/28/11 Rady Gminy Borzechów z dnia 25 lutego 2011 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Borzechów II ETAP;
- nr XXVIII/171/14 Rady Gminy Borzechów z dnia 17 stycznia 2014 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Borzechów;
- nr XVII/102/16 Rady Gminy Borzechów z dnia 8 grudnia 2016 r. w sprawie uchwalenia zmiany w części tekstowej miejscowego planu zagospodarowywania przestrzennego gminy Borzechów;
- nr VI/34/19 Rady Gminy Borzechów z dnia 12 kwietnia 2019 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Borzechów;
- nr XXVI/181/22 Rady Gminy Borzechów z dnia 28 kwietnia 2022 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Borzechów dla fragmentu miejscowości Borzechów.

Rekomendacje / wnioski: Aktualizacja obowiązujących planów dotyczy ewentualnych konsekwencji aktualizacji studium i/lub sporządzenia Planu Ogólnego na nowo zidentyfikowanych terenach służących działaniom prowadzącym do zwiększenia i wykorzystania potencjału gospodarczego i rekreacyjnego Gminy oraz rozbudowy jej infrastruktury w wyniku prowadzenia działań zapisanych w Strategii Rozwoju Gminy Borzechów.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Borzechów na lata 2004-2020

Podstawa prawna: Dokument przyjęty Uchwałą Nr XVIII/109/04 Rady Gminy Borzechów z dnia 9 grudnia 2004 r. w sprawie przyjęcia dokumentu Program Ochrony Środowiska dla Gminy Borzechów.

Rekomendacje / wnioski: **Program utracił ważność i nie został zaktualizowany.** Dokument powinien zostać uzupełniony o aktualną sytuację w Gminie Borzechów.

Roczny Program Współpracy Gminy Borzechów z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2024 rok

Podstawa prawna: *Dokument przyjęty Uchwałą Nr XXXV/249/23 z dnia 1 grudnia 2023 r. w sprawie przyjęcia Roczego Programu Współpracy Gminy Borzechów z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2024 rok*”.

Rekomendacje / wnioski: *Program przyjmowany corocznie. Brak rekomendacji.*

Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Borzechów na lata 2014 - 2032

Podstawa prawna: *Dokument przyjęty Uchwałą Nr XXXIV/199 Rady Gminy Borzechów z dnia 7 listopada 2014 roku w sprawie uchwalenia Programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Borzechów na lata 2014 - 2032.*

Rekomendacje / wnioski: *Program aktualny, zgodny z zapisami Strategii i je uszczegóławiający. Ewentualnej aktualizacji Programu wymaga rozdział dotyczący inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest.*

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Borzechów

Podstawa prawna: *Dokument przyjęty Uchwałą Nr IX/58/19 Rady Gminy Borzechów z dnia 28 sierpnia 2019 roku w sprawie zmiany Planu gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Borzechów*”.

Rekomendacje / wnioski: *Plan aktualny, zgodny z zapisami Strategii i je uszczegóławiający.*

Strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Borzechów

na lata 2021 - 2028

Podstawa prawna: *Dokument przyjęty Uchwałą Nr XX/146/21 Rady Gminy Borzechów z dnia 30 czerwca 2021 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Borzechów na lata 2021-2028.*

Rekomendacje / wnioski: *Program aktualny, zgodny z zapisami Strategii i je uszczegóławiający.*

Gminny program wspierania rodziny na lata 2024 - 2026

Podstawa prawna: *Dokument przyjęty Uchwałą Nr XXXVIII/271/24 Rady Gminy Borzechów z dnia 4 kwietnia 2024 roku w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Borzechów na lata 2024-2026*

Rekomendacje / wnioski: *Dokument opracowywany niemalże w tym samym momencie, co Strategia Rozwoju Gminy zatem dokument opisuje aktualną sytuację.*

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy

w Rodzinie na terenie Gminy Borzechów na lata 2023-2027

Podstawa prawna: *Dokument przyjęty Uchwałą Nr XXXIII/234/23 Rady Gminy Borzechów z dnia 29 czerwca 2023 roku w sprawie przyjęcia programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie Gminy Borzechów na lata 2023-2027.*

Rekomendacje / wnioski: *Program aktualny, zgodny z zapisami Strategii i je uszczegóławiający.*

6. ZGODNOŚĆ STRATEGII Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI

Strategia Rozwoju Gminy Borzechów do 2030 roku została przygotowana z uwzględnieniem założeń strategicznych polityki państwa i regionu, a także uwarunkowań członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Poniżej omówiono komplementarność z najważniejszymi dokumentami z ww. poziomów. Punktem odniesienia dla niniejszej Strategii są również, wskazane wcześniej, obszary strategicznej interwencji, które znajdują się w Strategii Rozwoju Województwa.

Strategia Rozwoju pełni zasadnicze funkcje:

- ♦ prezentuje kierunki rozwoju Gminy Borzechów, jego społeczeństwa i gospodarki, a także jest istotnym materiałem informacyjnym w komunikacji z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi;
- ♦ jako perspektywiczny plan działania stanowi podstawę lepszego zarządzania przez administrację samorządową - sformułowanie misji, wizji i celów strategicznych daje możliwość ustalenia kierunków działań;
- ♦ stanowi podstawę do zarządzania określonymi zasobami materialnymi i finansowymi, co daje szansę na trafne wydatkowanie środków własnych, a także ubieganie się o środki krajowe oraz pomocowe Unii Europejskiej i międzynarodowych instytucji finansowych.

6.1. Zgodność z dokumentami wyższego rzędu

Wyznaczona wizja rozwoju Gminy Borzechów, która zostanie osiągnięta w wyniku realizacji celów i kierunków interwencji, jest spójna z głównymi celami dokumentów, zarówno na poziomie krajowym, jak i regionalnym.

Tab. 11. Zgodność Strategii z dokumentami wyższego rzędu

	1. Rozwój lokalnej przestrzeni z poszanowaniem środowiska naturalnego	2. Zrównoważony rozwój gospodarczy	3. Wzrost kapitału społecznego
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do roku 2030)			
Cel 1. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silnie o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną.		✓	
Cel 2. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.	✓		✓
Cel 3. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu			✓
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030			

Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym			
Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych			
Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie			
Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030			
Cel 1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności			
Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów			
Cel 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej			
Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski			
Cel 5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa			
Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego			

Źródło: Opracowanie własne

Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły

Gmina Borzechów, położona w regionie Środkowej Wisły objęta jest Planem zarządzania ryzykiem powodziowym. Strategia Rozwoju Gminy Borzechów do 2030 roku przyczynia się do realizacji celu Planu, zgodnych z ustawą - Prawo wodne, tj. ograniczenie potencjalnych negatywnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej. Realizacja celu nadrzędnego Planu umożliwiają 3 cele główne, tj.:

- ◆ zahamowanie wzrostu ryzyka powodziowego,
- ◆ obniżenie istniejącego ryzyka powodziowego,
- ◆ poprawa systemu zarządzania ryzykiem powodziowym.

Dokument Strategii umożliwia realizację założeń Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły.

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły

Opracowaniem odnoszącym się do stanu i potencjału ekologicznego, chemicznego wód powierzchniowych oraz podziemnych na obszarze Gminy Borzechów jest Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły. Przedmiotowa Strategia nie narusza założeń Planu,

a realizacja przedsięwzięć ujętych w celu 1. Rozwój lokalnej przestrzeni z poszanowaniem środowiska naturalnego umożliwi utrzymanie lub poprawę stanu jednolitych części wód.

Plan przeciwdziałania skutkom suszy

Strategia Rozwoju Gminy Borzechów do 2030 roku obejmuje szereg przedsięwzięć przyczyniających się do osiągnięcia celów szczegółowych Planu przeciwdziałania skutkom suszy:

- odpowiednie zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych na obszarach dorzeczy;
- zwiększanie retencji na obszarach dorzeczy;
- edukacja i zarządzanie ryzykiem suszy;
- formalizacja i zaplanowanie finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Gmina Borzechów została zakwalifikowana do klasy silnie zagrożonej suszą². Największym zagrożeniem na tym obszarze jest susza hydrologiczna (na granicy klasy II i III – umiarkowane i silne zagrożenie) przejawiająca się obniżonym zasobem wód powierzchniowych w porównaniu do przeciętnej sytuacji w wieloleciu. Susza ta przeważnie jest kolejnym etapem pogłębiającej się suszy atmosferycznej i rolniczej, ale może również ujawnić się i przebiegać po zakończeniu okresu bezopadowego.

6.2. Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku i wyznaczonymi obszarami strategicznej interwencji

Gmina Borzechów zgodnie z założeniami dokumentu Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku zlokalizowana jest w granicach Obszaru Strategicznej Interwencji Roztocze. Swoim zasięgiem obejmuje południową część województwa lubelskiego. Charakteryzuje się wysoką lesistością, dużym udziałem obszarów objętych różnymi formami ochrony przyrody, wysokimi walorami krajoznawczymi, zidentyfikowane zasoby uzdrowiskowe, czy wysoki potencjał turystyczny. Priorytetem rozwoju obszaru jest społeczno-gospodarcze wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego Roztocza i Puszczy Solskiej. Jednakże warto zauważyć, iż na terenie Gminy Borzechów brak jest jakiegokolwiek oddziaływania zarówno krainy geograficznej jak i obszaru strategicznej interwencji Roztocza. Gmina Borzechów ma bliższe związki z Lubelskim Obszarem Metropolitalnym pod względem charakterystyki jak i lokalizacji.

W Strategii przedstawiono najważniejsze kierunki interwencji OSI Roztocze, do których należą:

1.1 Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych:

- ♦ Rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej jako istotnego elementu regionalnej oferty turystycznej oraz ważnego czynnika poprawy ekonomicznej gospodarstw rolnych;

2.1 Zrównoważony rozwój systemów infrastruktury technicznej:

² Na podstawie mapy łącznego zagrożenia suszą (1987-2018) str. 37

- ♦ Poprawa regionalnych i międzyregionalnych powiązań komunikacyjnych z uwzględnieniem szkieletowego układu dróg ekspresowych (S19, S17 i S12) oraz planowanej autostrady A2, w tym budowa obwodnic miast;
- ♦ Poprawa regionalnych i międzyregionalnych połączeń kolejowych z uwzględnieniem Programu Kolejowego CPK Centralny Port Komunikacyjny;

2.4 Ochrona walorów środowiska:

- ♦ Ochrona wartości przyrodniczych, w tym krajobrazu, siedlisk i bioróżnorodności;

3.3 Promocja i rozwój usług prozdrowotnych, uzdrowiskowych oraz gospodarki senioralnej:

- ♦ Rozwój funkcji i bazy lecznictwa uzdrowiskowego na obszarach występowania naturalnych warunków i czynników leczniczych;

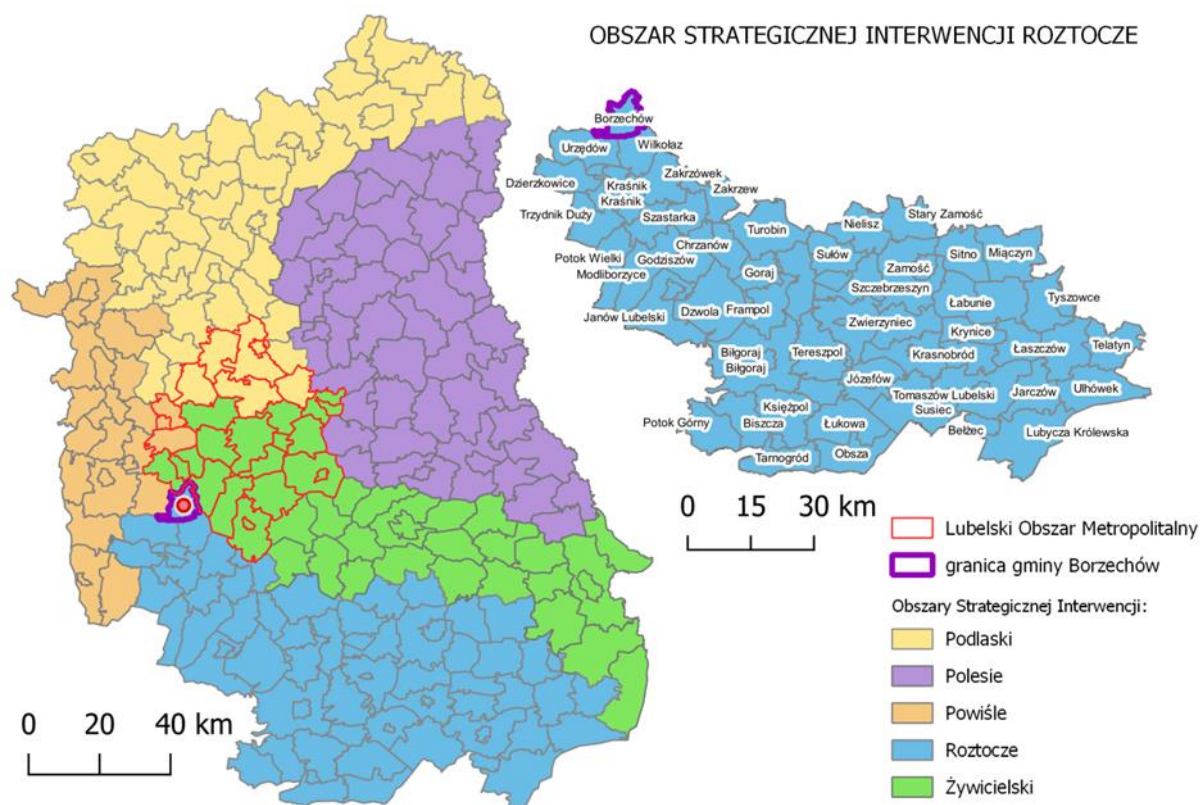
3.4 Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój sportu i usług wolnego czasu:

- ♦ Kreowanie i rozwijanie oferty ośrodków łączących funkcje edukacyjne, kulturalne i rekreacyjne, wykorzystujących nowe trendy w turystyce;
- ♦ Rozwijanie produktów i oferty wydarzeń wykorzystujących unikalne zasoby lokalne (np. kuchnię, wydarzenia historyczne, tradycje, materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe, walory środowiskowe, wydarzenia związane z przejawami współczesnej twórczości artystycznej, wydarzenia sportowe);
- ♦ Organizacja punktów usług i obsługi turystycznej dla turystyki zmotoryzowanej (np. caravanning, turystyka motocyklowa);
- ♦ Rozwój infrastruktury sprzyjającej tworzeniu zróżnicowanej oferty opartej o różne formy turystyki (np. kajakową, rowerową, nordic walking, konną, kulturową, historyczną, przyrodniczą, kulinarną itp.);
- ♦ Wspieranie rozwoju przemysłów kreatywnych oraz przemysłów kultury, przedsiębiorczości bazującej na lokalnych zasobach, dziedzictwie kulturowym i usługach edukacyjnych;
- ♦ Ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego, poprzez rozwijanie funkcji użytkowej obiektów kulturowych;

4.4 Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej:

- ♦ Wspieranie działań i współpraca z właściwymi podmiotami na rzecz realizacji inwestycji sprzyjających pogłębianiu kontaktów międzyregionalnych, w tym w zakresie infrastruktury granicznej (budowa i rozbudowa przejść granicznych oraz dostosowanie ich do obsługi ruchu turystycznego) oraz poprawiającej dostępność do przejść granicznych (drogi, linie kolejowe, parkingi buforowe, lotnisko, infrastruktura turystyczna);
- ♦ Wspieranie działań na rzecz ochrony zasobów przyrodniczych na obszarach przygranicznych oraz rozwój zintegrowanej turystyki transgranicznej.

Ryc. 13. Subregionalne Obszary Strategicznej Interwencji

Źródło: Opracowanie własne

Wskazane powyżej kierunki inwestycji znalazły odzwierciedlenie w celach i kierunkach rozwoju Strategii Rozwoju Gminy Borzechów do 2030 roku.

Tab. 12. Zależności między celami Strategii Rozwoju Gminy Borzechów do 2030 roku, a celami Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 r.

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 r.			
Cele strategiczne SRWL 2030/ Cele strategiczne SRG	1. Rozwój lokalnej przestrzeni z poszanowaniem środowiska naturalnego	2. Zrównoważony rozwój gospodarczy	3. Wzrost kapitału społecznego
SEKTOR ROLNO-SPOŻYWCZY Kształtowanie strategicznych zasobów rolnych		✓	
PRZESTRZEŃ Wzmocnienie powiązań i układów funkcjonalnych	✓		
GOSPODARKA Innowacyjny rozwój gospodarki oparty o zasoby i potencjały regionu		✓	
SPOŁECZEŃSTWO Wzmacnianie kapitału społecznego			✓

6.3. Zgodność z dokumentami Gminy Borzechów

Tab. 13. Zgodność Strategii z lokalnymi dokumentami

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Borzechów			
Cel główny: zmniejszenie zużycia energii oraz ograniczenie emisji gazów cieplarnianych do środowiska w obrębie administracyjnym Gminy Borzechów dzięki zarządzaniu gminą w sposób zrównoważony dla komfortu życia mieszkańców	1. Rozwój lokalnej przestrzeni z poszanowaniem środowiska naturalnego	2. Zrównoważony rozwój gospodarczy	3. Wzrost kapitału społecznego
1. Ograniczenie zużycia paliw nieodnawialnych dla celów grzewczych w budynkach użyteczności publicznej			
2. Ograniczenie zużycia paliw nieodnawialnych dla celów grzewczych w budynkach mieszkalnych			
3. Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych poprzez realizację inwestycji gminnych			
4. Wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych w budynkach mieszkalnych			
5. Ograniczenie zużycia energii elektrycznej w budynkach użyteczności publicznej			
6. Ograniczenie zużycia energii elektrycznej na potrzeby oświetlenia ulicznego			
Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie Gminy Borzechów na lata 2023-2027			
Cele programu: Celem głównym programu jest zwiększenie skuteczności działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	1. Rozwój lokalnej przestrzeni z poszanowaniem środowiska naturalnego	2. Zrównoważony rozwój gospodarczy	3. Wzrost kapitału społecznego
1. diagnozowanie i monitorowanie problemu przemocy,			
2. podniesienie świadomości i wrażliwości społecznej na problemy związane z przemocą w rodzinie,			

3. podniesienie kompetencji zawodowych pracowników służb i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemoc w rodzinie,			
4. zapewnienie kompleksowej pomocy członkom rodzin, w których występuje problem przemocy			
Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Borzechów na lata 2024-2026			
Cele programu: Głównym celem Programu jest stworzenie optymalnych warunków do wychowywania dzieci w środowisku biologicznej rodziny oraz wspierania rodzin dysfunkcyjnych w prawidłowym wypełnianiu obowiązków opiekuńczo-wychowawczych a także profilaktyka środowiska	1. Rozwój lokalnej przestrzeni z poszanowaniem środowiska naturalnego	2. Zrównoważony rozwój gospodarczy	3. Wzrost kapitału społecznego
1. Diagnoza i monitoring skali potrzeb i problemów rodzin			
2. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodziny			
3. Poprawa funkcjonowania rodziny oraz warunków rozwoju dziecka w środowisku rodzinnym			
4. Podejmowanie działań interdyscyplinarnych mających na celu zapobieganie sytuacjom kryzysowym oraz rozwiązywanie już istniejących			
5. Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej rodzin dysfunkcyjnych			
6. Podnoszenie kompetencji służb zajmujących się niesieniem pomocy rodzinom			
7. Koordynacja wsparcia kobiet w ciąży i ich rodzin oraz rodzin z dzieckiem o zdiagnozowanym ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniu albo nieuleczalnej chorobie zagrażającej jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu			
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Borzechów na lata 2021 - 2028			
Cele Strategii	1. Rozwój lokalnej przestrzeni	2. Zrównoważony rozwój	3. Wzrost kapitału

	z poszanowaniem środowiska naturalnego	gospodarczy	społeczny
1. wyrównywanie szans życiowych osób starszych i niepełnosprawnych			
2. wsparcie rodzin (opieka nad dzieckiem i rodziną)			
3. ograniczanie skali bezrobocia oraz negatywnych jego skutków, integracja osób długotrwale bezrobotnych			
4. ograniczanie problemu uzależnień oraz jego skutków			
Program Ochrony Środowiska dla Gminy Borzechów na lata 2004-2020			
Dokument utracił ważność.			

7. SPIS RYCIN, TABEL I WYKRESÓW

SPIS RYCIN

Ryc. 1. Uwarunkowania rozwoju wpływające na model funkcjonalno-przestrzenny Gminy Borzechów	51
Ryc. 2. Uwarunkowania środowiska przyrodniczego w modelu funkcjonalno-przestrzennym Gminy Borzechów	53
Ryc. 3. Uwarunkowania środowiska kulturowego oraz turystyki w modelu funkcjonalno-przestrzennym Gminy Borzechów	55
Ryc. 4. Podział administracyjny i hierarchia osadnictwa Gminy Borzechów	57
Ryc. 5. Trend zmiany liczby ludności na przełomie lat 2014-2023	58
Ryc. 6. Sieć komunikacyjna na terenie Gminy Borzechów.....	59
Ryc. 7. Użytkowanie terenu w Gminie Borzechów.....	60
Ryc. 8. Główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej.....	61
Ryc. 9. Obraz modelowej struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Borzechów	64
Ryc. 10. Planowane zamierzenia rozwojowe Gminy Borzechów.....	65
Ryc. 11. Subregionalne Obszary Strategicznej Interwencji	83
Ryc. 12. Podmioty biorące udział w procesie monitorowania i ewaluacji realizacji Strategii.....	93
Ryc. 13. Subregionalne Obszary Strategicznej Interwencji	108

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba ludności w Gminie Borzechów w latach 2015-2022	6
Wykres 2. Ludność według płci i wieku w Gminie Borzechów w 2022 roku	7
Wykres 3. Bezrobotni zarejestrowani wg płci w Gminie Borzechów	12
Wykres 4. Dochody w budżecie Gminy Borzechów.....	17
Wykres 5. Wydatki z budżetu Gminy Borzechów (ogółem)	17

SPIS TABEL

Tab. 1. Analiza SWOT.....	18
Tab. 2. Planowane przedsięwzięcia wpisujące się w cel strategiczny 1.....	33
Tab. 3. Planowane przedsięwzięcia wpisujące się w cel strategiczny 2.....	42
Tab. 4. Planowane przedsięwzięcia wpisujące się w cel strategiczny 3.....	46
Tab. 5. Wykaz przedsięwzięć	66
Tab. 6. Dochody własne, wydatki majątkowe na 1 mieszkańca, udział subwencji z budżetu państwa w dochodzie.....	91
Tab. 7. Wskaźniki monitoringowe celów strategicznych Strategii Rozwoju Gminy Borzechów do 2030 roku	95
Tab. 8. Wskaźniki produktu/rezultatu w podziale na cele operacyjne	96
Tab. 9. Plan ewaluacji	100
Tab. 10. Rodzaje kryteriów ewaluacyjnych w odniesieniu do rodzaju ewaluacji	100

Tab. 11. Zgodność Strategii z dokumentami wyższego rządu.....	104
Tab. 12. Zależności między celami Strategii Rozwoju Gminy Borzechów do 2030 roku, a celami Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 r.	108
Tab. 13. Zgodność Strategii z lokalnymi dokumentami	109

8. ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1. Indykatorywny wykaz przedsięwzięć

Załącznik nr 2. Raport z ewaluacji ex-ante projektu Strategii Rozwoju Gminy Borzechów do roku 2030. Raport końcowy *(trwa opracowanie)*

Załącznik nr 3. Sprawozdanie z procesu partycypacji społecznej podczas tworzenia projektu Strategii rozwoju Gminy Borzechów *(trwa opracowanie)*

Załącznik nr 4. Podsumowanie procesu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko *(trwa opracowanie)*